

הנעדרים והנוכחים בזמן צפיית שיא מחקר מעקב

מגוון תרבותי בשידורי ערוצי הטלוויזיה המסחריים בישראל

דוח המחקר

הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו

תחום מחקר ופיתוח, הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו

פרופ' ענת פירסט, גב' חווי ענבר-לנקרי, סמנכ"ל מחקר ופיתוח, "מדגם"

דברי פתיחה

בשנת 2003 החלה הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו לערוך מחקרים בנושא הגיוון התרבותי בשידורי הערוצים שבפיקוחה, מתוך ראיית נושא הגיוון התרבותי מרכיב מהותי במסגרת השידורים. קידום הנושא, לפיכך, הוא מטרה ציבורית חשובה המוטלת על הרשות בחוק. המחקר בתחום מסייע ליצירת תשתית אמפירית לביסוס ולגיבוש מדיניות בנושא ולבדיקת יעילותה של המדיניות הקיימת בקידום ייצוג של קבוצות מיעוט בערוצים המסחריים.

מחקר זה, "הנעדרים והנוכחים בשעת צפיית שיא - 2011", הוא השלישי בסדרת המחקרים, ומהווה המשך למחקרים משנים 2003-2004 ומשנים 2005-2006. את המחקר ביצע בעבור הרשות מכון "מדגם", בליווי אקדמי של הפרופ' ענת פירסט, ובליווי מקצועי של תחום המחקר ברשות. מטרתו לבחון מגמות עכשוויות בייצוג קבוצות חברתיות בזמן צפיית השיא בערוצים המסחריים, לאפשר השוואה לממצאי מחקרים קודמים ולשרטט מגמות לאורך זמן, שיסייעו בגיבוש ובהתאמות המדיניות בתחום. להבנתנו, בעיות הייצוג אינן נעוצות בייצוג חסר של קבוצה זו או אחרת בלבד, אלא כרוכות בשאלת יחסי קבוצת הרוב-מיעוט, ויחסי מרכז-פריפריה (פריפריה חברתית, תרבותית או גאוגרפית), בייצוג על המרקע.

כמו בשני המחקרים הקודמים, גם מחקר זה בדק אילו קבוצות חברתיות זוכות לנראות בסוגות השונות ומהם המאפיינים של נראות זו. שיטת המחקר ששימשה במחקר זה של ניתוח התוכן היא השיטה הכמותית.

נתוני המחקר הנוכחי מעידים על כך שבדומה לשני המחקרים הקודמים, בכל הסוגות, הקבוצה הדומיננטית על המרקע מורכבת מגברים, יהודים, חילונים, אשכנזים, שאינם עולים. במקביל לדומיננטיות זו, ישנו תת-ייצוג ברור של קבוצות אחרות: ערבים, חרדים/דתיים ועולים. לעומת זאת, בהשוואה למחקר הקודם ניכר שיפור בשיעור הייצוג של נשים בתכניות אקטואליה ותחקיר. כמו כן ניכר כי בשונה מן העבר, מיעוטים מופיעים, בשיעורים נמוכים מאוד, כמעט בכל הסוגות, ושיעור הנשים מסך הדמויות עלה משמעותית. בבחינת איכות ההצגה, ניכר עדיין כי איכות הצגתן של קבוצות המיעוט נמוכה בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות.

מסקר עמדות ציבור שערכה הרשות בשנת 2013, עלה כי ל-77% מהמראיינים חשוב, באופן כללי, שיהיה גיוון תרבותי בטלוויזיה. זהו נתון מעניין, מכיוון שהוא מעיד על החשיבות הגדולה שבפעילות הרשות השנייה לקידום הגיוון התרבותי במסגרת השידורים, פעילות שתימשך גם בעתיד. תהליך שילוב מיעוטים וקבוצות מגוונות באוכלוסייה במסגרת השידורים, מניב פירות בתחומים מסוימים, אולם בתחומים אחרים תוצאותיו אינן מספקות. לפיכך, יש לתת את הדעת לגבי אותם תחומים שבהם טרם נרשמה הצלחה, ולמצוא את הדרך לקדם באופן נכון וראוי.

אילת מצגר
משנה למנכ"ל

תוכן העניינים

3	מבוא	1
3	1.1 הרציונל התאורטי ומטרת המחקר	
8	1.2 שיטת המחקר	
12	1.3 תמצית הממצאים	
14	פירוט הממצאים	2
14	2.1 שכיחות ההופעה	
14	2.1.1 דמויות	
19	2.1.2 מנחים/כתבים	
22	2.1.3 אורך האייטם	
26	2.2 הקשר ההופעה	
26	2.2.1 נושא האייטם	
31	2.2.2 סדר ואי סדר	
33	2.3 מאפייני הדמות	
33	2.3.1 מדד סטטוס	
44	2.3.2 מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית"	
53	2.3.3 אנונימיות	
53	2.3.4 תפקיד באייטם	
57	2.3.5 תפקיד בארגון - דרמה בלבד	
57	2.3.6 יחס המנחה	
58	2.3.7 שליטת הדמות בגורלה	
59	2.3.8 מרכז ופריפריה	
59	2.3.9 העדפה מינית	
60	2.3.10 מאפייני הדמויות - גיל, שפה, מצב משפחתי	
61	2.4 השסע המגדרי	
62	2.5 מילות סיכום	
65	רשימת מקורות	
67	רשימת הגרפים	
69	רשימת הטבלאות	

אנו מבקשים להודות לאנשים שתרמו ליצירת המחקר:
לפרופ' ענת פירסט, בית הספר לתקשורת, המכללה האקדמית נתניה
לחוי ענבר לנקרי ולצוות מכון "מדגם", על ההשקעה הרבה בניתוח הנתונים ובכתיבת הממצאים.
לאלה שוורצמן, יפעת הראל ואסתר סיטון, עוזרות המחקר.
לנעמה פכט, רכזת המחקר בתחום תכנון ופיתוח ברשות השנייה.
לשלומית תעשה ולטליה חסון, יועצות הלשון של הרשות השנייה, על הייעוץ המקצועי והמסור.
לנועה אלפנט לפלר, מנהלת תחום תכנון ופיתוח ברשות השנייה בעת ביצוע המחקר.

1.1 הרציונל התאורטי ומטרת המחקר

הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו רואה בגיוון התרבותי מרכיב מהותי בשידורי הערוצים שבפיקוחה ולפיכך החלה לקיים מחקרים בנושא החל בשנת 2004. הרציונל לביצוע מחקרי מעקב בנושא נעוץ בתפיסה שבחברה דמוקרטית, התקשורת משמשת במה עיקרית של הדיון במרחב הציבורי, שהוא אחד הביטויים של החברה האזרחית. באופן זה, אירועים פוליטיים, חברתיים, תרבותיים וציבוריים שאנו חווים, מדגישים את מקומם של אמצעי התקשורת ביצירת אינטראקציות חברתיות, תרבותיות, פוליטיות וכלכליות של האזרחים, במישור הפרטי ובמרחב הציבורי. מצב עניינים זה מדגים את מערכת היחסים בין קיומה של הדמוקרטיה - "המציאות החברתית הפוליטית", הלכה למעשה, והתפקיד שממלאים אמצעי התקשורת, "המציאות הסמלית", וכינונה מחדש מדי יום. מבט כזה על מערכת היחסים בין דמוקרטיה ותקשורת מדגיש את חשיבות הבחינה המתמשכת של מושג הייצוג בדמוקרטיה, שפלורליזם הוא אחד מנדבכיה.

מהמחצית השנייה של המאה העשרים, אמצעי תקשורת ההמונים - ובראש ובראשונה הטלוויזיה - עוררו את עניינם של חוקרים ושל הציבור בהשפעה של טקסטים תרבותיים, מחדשות ועד תכניות מציאות, על תפיסות או על עמדות של בני אדם. הסוציולוג מייקל שאדסון (Schudson, 1989) טען כי קיים מתח בין שתי עמדות עקרוניות בסוגיה זו. מן הצד האחד מצויה העמדה הגורסת כי למוצרים תרבותיים השפעה משמעותית על התנהגות בני האדם, מאחר שמערכת של ערכים נכפית, באופן זה, על בני האדם, ומבנה את תפיסותיהם ואת התנהגותם. גישה זו מצדיקה בחינה של תכנים, כדי להבין את הערכים ואת הסמלים שמיוצגים על המרקע. מנגד, מצויה העמדה המתנגדת לגישה הנ"ל בטענה לפטרנליזם. על פי עמדה זו, בני האדם יכולים לבחור את המתאים להם. קרי, הטלוויזיה ואמצעי תקשורת ההמונים מציעים לפרטים "ארגז כלים", כפי שטוענת אן סוידלר (Swidler, 1986). גישה זו עשויה להצדיק בדיקה של התכנים, שכן ראוי לשאול מהם אותם כלים שניתנים לצופים ואם הם אכן מגוונים.

לגישתו של הול (Hall, 1997), גיוון תרבותי הוא אחד המוקדים במעגל התרבותי (The Cultural Circuit). המוקדים הנוספים הם זהות, ייצור, צריכה ורגולציה. תפקיד הרגולציה, לגישת המצדדים ברגולציה של "פיקוח ושליטה" (command & control), הוא אסדרה של זרימת המשמעויות בידי גורמים שונים. הייצור והצריכה של משמעויות משפיעים מאוד על זהויות קולקטיביות. כיום, בחברה הישראלית, אפשר לאתר ריבוי זהויות המושתתות על משמעויות, על ערכים, על תכנים ועל טעמים שונים, שלעתים אף מנוגדים זה לזה.

מחקר זה נשען על ההנחות התאורטיות לגבי מושג הייצוג ועל שיטת המחקר, כפי שפותחו ושוכללו במחקרים בין השנים 2004-2005. נזכיר רק כי פירוש המושג "ייצוג" בחקר המדיה והתקשורת קשור קשר הדוק להטענות משמעות למושג זהות. כלומר, הסמלים המילוליים והחזותיים שבעזרתם המייצג מנסה לומר משהו משמעותי על אודות משהו/מישהו או לייצג את העולם באופן משמעותי לאנשים "אחרים". תהליך זה הוא חלק הכרחי בדרך ייצור המשמעות בחברה נתונה (Hall, 1997). כך, נטענת משמעות ל"אחרות" של אנשים השונים "מאתנו". דיון כזה על "ייצוג" נשען על הגישה כי הבדלים בין קבוצות שונות בחברה אינם מהותניים אלא פרי "הבניה חברתית", שלפיה המציאות החברתית היא תוצאה של מערך של חוזים חברתיים בעלי שורשים היסטוריים. תהליך הייצוג בתקשורת הוא תהליך מתמיד של הבניית זהויות, המשמש גם ככוח היוצר סטריאוטיפים שבעזרתם מובנית השונות

וה"אחרות". תהליך שבו אנו מייצרים סטריאוטיפים עושה שימוש באסטרטגיה של "חלוקה" בין "המקובל" ו"האחר". אין מחלוקת על הצורך בסטריאוטיפים ככלי שעוזר לבני האדם לארגן את עולמם לנוכח השפע המקיף אותם, אולם לעתים סטריאוטיפ בלבד גורם לשיפוט האישי, וכך הוא הופך לדעה קדומה. זאת ועוד, פעמים רבות הסטריאוטיפ מטרים את המידע וכך מבנה מציאות. במסגרת זו מתעוותת "המציאות החברתית" של קבוצות חברתיות, והן הופכות בעל כורחן לדימויי מדיה. במבנה הכוח החברתי, הדיון באופן הייצוג כולל לפחות שלושה ממדים, שעוזרים בבחינת מיקום קבוצה בחברה נתונה בזמן נתון:

- **עצם קיומה של הקבוצה על המרקע:** ייצוגים בעולם הסמלי מסמלים את הקיום במציאות החברתית, ולהפך: היעדרות מן העולם הסמלי משמעה הכחדה סמלית. הייצוג במציאות הסמלית הוא בעצמו משאב של כוח. אי-הייצוג של קבוצות מסוימות, החסרות עוצמה פוליטית, חברתית ו/או כלכלית, משמר את מיקומן המשני ואת נחיתותן במונחים של כוח יחסי. נראות (visibility) היא מונח חשוב בהקשר זה. כלומר, היררכיית הכוח בחברה מתעצבת, מתחזקת ומשתמרת הודות להגברת הנראות, או הנוכחות, של מגזרים חזקים על חשבון החלשים. לאחרונים לא מתאפשרת נראות בעולם התקשורתי (Avraham & First, 2010; קמה, 2003). אחת השיטות לבחון את קיומו של ה"אחר" במציאות הסימבולית היא בדיקה אמפירית של השחקנים בטקסטים השונים, קרי, "ספירת ראשים" (Greenberg & Brand, 1994).

- **האופן שבו הקבוצה מוצגת על המרקע:** כלומר, מה טיב הנראות של "הקבוצה/היחידים"? מדד זה קשור לסטטוס ולחשיבות שיש ליחיד ביחס למשתתפים אחרים באירוע מסוים, והוא נמדד על פי התפקיד החברתי-מקצועי ועל פי מאפייני סטטוס של המיוצגים. ה"אחר" מיוצג בדרך כלל בתפקידים המבליטים את חלוקת הכוח בחברה (Greenberg & Brand, 1994). היבט נראות אחר מתייחס להיות הפרטים אובייקטים או סובייקטים. כלומר, אם מתייחסים אליהם כאל אובייקטים, תוך התעלמות משמם, מעמדם או תפקידם, ולמעשה כאל חסרי אישיות, או לחלופין כאל סובייקטים בעלי ביוגרפיות הכוללות שם, מעמד ותפקיד (First, 2010). שימוש בסטריאוטיפים הוא כלי מרכזי בתהליך הייצוג, והוא משפיע על טיבו. אנו מודעים לכך שסטריאוטיפים הם אופנים של סידור נתונים רבים, מורכבים ובלתי-ברורים, שאנחנו קולטים מן הסביבה החומרית ו/או הסמלית שלנו. אלו הם מנגנונים שבאמצעותם בני אדם, קבוצות וחברות שלמות, מפרשים את המציאות ומעניקים לה משמעות תוך כדי סידורה וסיווג (Dyer, 1977). אולם, בדיקת סטריאוטיפים הכרחית בגלל הנזקים שנוצרים כתוצאה מהשימוש בהם. הללו כוללים: חיבור לקבוצות מדוכאות בדרך כלל, שהן - לפי הגדרתן - קבוצות חברתיות בעייתיות, והפחתת ערך של בני הקבוצה על ידי ייחוס אוטומטי של תכונות לפרט מסוים רק מעצם השתייכותו לקבוצה חברתית כלשהי (קמה, 2003); הנזק הרב ביותר, לדעתנו, הוא הפנמת הסטריאוטיפ על הקבוצות על ידי בני הקבוצות עצמם. ההקשר הוא משתנה נוסף המשפיע על טיב נראותן של הקבוצות. כך, אירועי סדר ואי-סדר הם בין ההקשרים שבהם מובנית הופעתן של קבוצות (לגבי חדשות ראו: אברהם, 2002). לטענת וולפספלד (Wolfsfeld, 1988), קבוצות חלשות יכולות להיכנס למדיה בדרך כלל בדלת האחורית, באירועי אי-סדר.

- **מהי מערכת יחסי הגומלין שבין חברי קבוצת הרוב לחברי קבוצת המיעוט המתקיימת על המרקע?** זו מעידה על מידת הקרבה שבין הקבוצות. קיומה של אינטראקציה חברתית על בסיס יום-יומי בתפקידים שווים מסמן כי היררכיית הכוח מתכווצת. חוסר אינטראקציה מוחלט מורה על הדרת המיעוט על ידי הרוב. ניתן לנתח את יחסי הכוח גם בעזרת שלוש הגישות הבאות: קולוניאליזם, פוסט-קולוניאליזם וניאו-קולוניאליזם. בעוד קולוניאליזם מבטא יחסי שליטה של החזק על

החלש, הפוסט-קולוניאליזם מנסה לחשוף את יסודות השליטה במבנה ידע וייצוגיו, ומנסה לערער על הבינאריות בין חזקים וחלשים (שנהב וחבר, 2003). מגמות קולוניאליסטיות יבואו לידי ביטוי בייצוג הקול הדומיננטי של הרוב בשיח התקשורתי, ומגמות פוסט-קולוניאליות במתן קול עצמאי וביקורתי לקבוצות החלשות בשיח התקשורתי.

ניתן לומר כי שלושת הממדים הם בעלי אופי היררכי: עצם הנראות הוא השלב הראשון, ולכן המרכיב הכמותי הוא בעל משמעות מרכזית בדיון על ייצוג. השלב השני בדיון עוסק בטיב הנראות, ולכן יש להוסיף את הממד האיכותני המכיל משתנים מגוונים. ברמה זו אנו עוסקים בנראות או בהכחדה מסוג אחר. קבוצה יכולה להופיע חדשות לבקרים על גבי המרקע אך בצורה סטריאוטיפית, ולכן היא סובלת מהכחדה סמלית איכותנית (פירסט ואברהם, 2007).

כלי המחקר הוא ניתוח תוכן כמותי, ששימש כלי מרכזי בשני המחקרים הקודמים. השימוש בכלי הכמותי הוא הכרחי, שכן ליבת הרציונל של המחקר היא עצם נוכחותן של הקבוצות השונות על המרקע, וכדי לאפשר השוואה למחקרים הקודמים. כדי לעמוד על טיב הייצוג ומערכת יחסי הכוח, פתחנו דפי קידוד פרטניים לכל סוגה ועדכנו אותם בהתאם (כפי שנציג בהמשך). נציין כי עושר המרכיבים שפתחנו במסגרת ספרי הקידוד השונים לכל סוגה, יכול לשפוך אור על שינוי בטיב הייצוג ובמערכת הכוח.

במחקר זה נבדק קיומן של הקבוצות שנבחנו במחקרים הקודמים, הכוללים את הקבוצות העיקריות של אזרחי המדינה: ערבים ויהודים, עולים וותיקים, מזרחים ואשכנזים, דתיים וחילונים, נשים וגברים. קבוצות אלה נכללו, כאמור, כבר במחקר הראשון (ראו גם מחקרי הרשות, 2004-2005; קימרלינג, 2004). נזכיר שוב כי הבחירה להתייחס לקבוצות אלו נשענת על התפיסה כי מדינת ישראל הוקמה על בסיס של מבנה מוסדי-תרבותי של יהודים-חילונים, ברובם יוצאי מזרח אירופה, שהגיעו לארץ ישראל במטרה להקים מדינת לאום ציונית-יהודית. הדומיננטיות של קבוצה זו נשתמרה גם לאחר קום המדינה, ויש לראות בה מקרה מובהק של אליטה הגמונית ששלטה בחיים הפוליטיים, הכלכליים והתרבותיים, ונהנתה מתמיכה מלאה של המוסדות השלטוניים עד לשלהי שנות ה-70. הדומיננטיות של האליטה הוותיקה החלה להתערער בשלהי שנות ה-70, והגיעה לשיא בשנות ה-90. בתקופה זו היה על האליטה להתמודד עם מתקפות קשות מצדן של קבוצות אתניות, תרבותיות ואידיאולוגיות, ביניהן היהודים המזרחים, פלסטינים אזרחי ישראל, תנועות הימין ומהגרים מחבר העמים, שיצאו נגד הערכים ההגמוניים. עם זאת, על אף היחלשותה של האליטה הוותיקה, חותמם של הערכים ההגמוניים ניכר עד היום במרקם התרבותי של ישראל, ולצדם נשמר גם המבנה הריבוני שאפיין את מדינת ישראל מאז הקמתה (קימרלינג, 2004; Elias et al., 2009). מקומם של יהודים מזרחים ואיתורם על המרקע הוא בעייתי ביותר, לנוכח העובדה שלכחמישית מכלל האזרחים היהודים בישראל אין שיוך עדתי, מאחר שהם צאצאים למשפחות שמוצאן האתני הוא מעורב. כלומר, דור ההורים ממוזג בין מזרח ומערב (אשכנזי ומזרחי). למרות זאת, תוצרי התרבות הפופולרית נוטים לשמר את הדיכוטומיה בין מזרחים ואשכנזים (ראו עניין הבובלילים והפרידמנים בעונה הראשונה של "האח הגדול"). מירב אלוש-לברון (2007), שדנה בחקר הייצוגים השונים של הזהות המזרחית-יהודית בישראל והתחקתה אחר צורות הייצוג העצמי של בנים ובנות להגירה מזרחית בקולנוע תיעודי ישראלי עכשווי, מצאה כי: "ביחס לשאלת הייצוג העצמי אנו לומדים כי האוטוביוגרפיה המזרחית מכוננת בטקסטים כ'הפרעה' בשיח ההגמוני על מזרחים בישראל... [וכן] מערך הייצוגים של הזהות המזרחית המשתקף בסרטים מדגיש את טבעה הנזיל, המובנה והמשתנה של המזרחיות, ומתוך כך גם את היותה זהות רבת מיקומים, פרגמנטרית ובעלת עמדות סובייקט שונות" (2007: עמ')

ג-ד). ביטון (תשע"ב) טוענת כי לגבי המזרחים קיימת "דינמיקה של הכחשה" בכל הקשור למזרחים בחברה הישראלית, שגורמת לאפלייתם המתמשכת, ולכן קיים קושי בחשיפת האפליה. הסבר אחר לבעייתיות הניתוח של הקבוצה המזרחית יכול להתאפשר בעזרת המושג "אתניות נאורה". מושג זה מושאל מהמונח "מינניות נאורה" (כפי שיפורט בהמשך), שפירושו, הקבוצה המזרחית כבר פרוסה בכל שדרות החיים והחברה, ולכן עתה, לנוכח כוחה הכלכלי, אפשר להציג אותה כפי שהיא "באמת", למשל, לא רצינונית, רגשנית, חומרנית. הסברים אלו עולים בקנה אחד עם השיח הפוסט-קולוניאלי שעניינו מזרחים בישראל. מאחר שאנו לא עוסקים במחקר זה בניתוח טקסטואלי-נרטיבי, אלא בניתוח תוכן איכותי, אנו מנסים לבחון את קיומו של שיח כזה באמצעות קריטריונים שדנים בטיב הייצוג.

לשם ביצוע המחקר, חולקו התכניות שנכללו במדגם לשש סוגות עיקריות, ונותחו באמצעות דפי קידוד הרלוונטיים לכל סוגה. יש להדגיש כי אין הלימה בין סיווג התכניות לסוגות במחקר ובין ההגדרות והסיווג הקיימים בעבודתה הרגולטורית של הרשות השנייה, בכללים ובכלל. אפשר להצביע על מגמה של טשטוש בין סוגות ויצירת סוגות היברידיות. כך למשל, נכתב רבות על הפיכתן של החדשות ל"אינפורטיינמנט" - שילוב בין מתן אינפורמציה ובין בידור, הן בחדשות הן בתכניות אירוח למיניהן, והשפעתן על הדמוקרטיה (ראו למשל: Moy & Xenos, 2005). השיקול לחלוקה לסוגות היה אם כן מתודולוגי, ומטרתו הייתה לאגד את התכניות לקטגוריות רחבות, בהתאם למאפיינים הרלוונטיים למחקר. למשל, לאור דמיון בפורמט ובשימוש של התכנית "מגזין יומי לתרבות ובידור", החלטנו להשתמש בדף הקידוד של אקטואליה ותחקיר לניתוח התכנית "ערב טוב" של גיא פינס המשודרת בערוץ 10.

נדבר נוסף ומשמעותי ביצירת הסוגות ההיברידיות בא לידי ביטוי בתכניות המציאות. היל (Hill, 2005) טוענת כי סוגת תכניות המציאות היא סוגה היברידי, כיוון שהיא צמחה מתוך שלושה ענפי תקשורת שונים: צהובונים (tabloid journalism), טלוויזיה תיעודית (documentary television) ובידור פופולרי (popular entertainment). שלושת התחומים הללו הובילו ליצירת שלושה פורמטים מרכזיים בסוגה: בידורידע (infotainment), דוקו-סבון (docu-soaps), אורח חיים (lifestyle) ושעשועונים (reality gameshows), מכאן ששינוי משמעותי בסוגי התכניות במחקר זה משקף שינויים בלוח השידורים בפועל, והוא ריבוי תכניות המציאות. לאור הנפח של תכניות המציאות (על מרכיבי הסוגה) ומשמעותן לדיון הדמוקרטי (וימן ואחרים, 2007), החלטנו להרחיב את ספר הקידוד, וליצור דף קידוד ייעודי לסוגה זו. אנו שותפים לטענתה של חמו (2009), כי תכניות מציאות הן זירה טלוויזיונית פופולרית לעיסוק בזהות, שכן בסוגה זו אפשר לבחון ייצוג מגוון של זהויות, העשוי לתרום לבחינת קידומם או הגבלתם של ערכים פלורליסטיים. כאן המקום לציין כי יש הטוענים שבאמצעות עידוד נראות של מיעוטים, עשויות תכניות המציאות לתרום להעצמה של קבוצות מוחלשות, לדמוקרטיזציה של המרחב הציבורי ולקידום ערכים פלורליסטיים ורב-תרבותיים (ראו למשל: Holmes & Jermyn, 2004). אולם יהיו שיטענו כי פעולת הייצוג כרוכה לעתים קרובות בשעתוק סטריאוטיפים ובהצגת הקבוצות המוחלשות באור שלילי (חמו, 2009) ושהצלחתן בתכנית מותנית במידה רבה בנכונותן להשתלב בזרם המרכזי של התרבות הישראלית ולא לאתגר (נייגר ויוסמן, 2011, Jamal et al 2005). במחקר זה אנו מבקשים לא רק לעסוק בשלושת הממדים המרכזיים שנבחנו במחקרים הקודמים, אלא להתמקד בסוגיית המגדר בתכניות מציאות. הבחירה במגדר נעוצה במאפייני הסוגה, שניתן לראותם כביטוי להצלחת המהפכה הפמיניסטית: האישי הוא פוליטי, הפרטי ראוי לדיון, אתיקה של חיי היום-יום ודגש על יחסים, בית ומשפחה, ולא רק על פוליטיקה "של גברים" בטלוויזיה. נוסף

על כך, אפשר למצוא לרוב שוויון מגדרי וייצוג מגוון של נשים יחסית לסוגות אחרות (חמו, 2011). אולם לצד טיעון זה ולצד טקסטים טלוויזיוניים נוספים, שבהם אפשר לצפות בנשים שהן גיבורות מרכזיות בעלות מראה יום-יומי (למשל "בנות הזהב", עיבוד ישראלי לקומדיה אמריקנית משנות ה-80), התפתח כוח נוסף בשם "מינניות נאורה" (Enlightened Sexism), מונח שטבעה סוזן דאגלס (Douglas, 2010). לטענתה, מינניות נאורה היא תגובה, מכוונת או לא, לאיום הנתפס של המשטר המגדרי החדש. איום זה מניח כי נעשו צעדים רבים ומשמעותיים בקידום הפמיניזם, שהביאו לשוויון לכאורה. לכן, עתה, משהכול עומד על מקומו בשלום, אפשר להחיות מחדש סטריאוטיפים של ילדות, נערות ונשים. כעת, משהנשים "ניצחו במאבקן", והן עתה חברות שוות בחברה, אפשר לאמץ רכיבים שפעם נחשבו למינניים. למעשה, מצב עניינים זה מאפשר אנחת רווחה. תודה לאל, נשים, ילדות ונערות יכולות להקפיא את הפמיניזם ולחזור שוב לעסוק בלחימה בבזך, להתנהג בקלות דעת, לבושות בביקיני, ולמשוך את תשומת לבם של הגברים, הנערים, הבנים. כלומר, מינניות נאורה פרושה פטריארכיה נוחה ונעימה לנשים. מצב עניינים זה יכול להסביר מדוע נשים חשות נוחות ואי-שביעות רצון לא הגיונית בו בזמן. כאן המקום לציין כי תפיסות אלו, שמניחות כי עתה, משאנו שוות, אין צורך בפמיניזם וראוי לחזור לנשיות (ההנחה כי קיימת סתירה בין פמיניזם ונשיות) ולמינניות, מתוחזקות על ידי המערכת הכלכלית שמציעה לאותן נשים/נערות/ילדות מודעות לכוחן, מבחר מוצרים כמו אוכל, ביגוד, ניתוחים וספורט.

אחת הסוגות שבהן המינניות הנאורה באה לידי ביטוי היא סוגת תכניות המציאות, שכבשה את המרקע בשלהי שנות ה-90 וביתר שאת במהלך העשור הראשון של האלף השלישי. בנתחה את תופעת המינניות הנאורה מנסחת דאגלס עשרה כללים של "מציאות נושכת" (reality bites) ואלו הם: הנשים נשפטות בראש ובראשונה על פי הופעתן; נשים צריכות להתחרות על גברים; נשים אינן יכולות להסתדר אחת עם השנייה ותהיינה מוכנות "לדקור בגב" אחת את רעותה; נשים הן רגשניות במיוחד ואובססיביות לגבי מערכות יחסים; נשים צריכות להיות סקסיות, אך לא באופן יוצא דופן; הדבר הגרוע ביותר שאישה יכולה להיות הוא מכשפה; נשים חזקות הן מכשפות ונשים עשירות הן מכשפות; נשים אפרו-אמריקניות הן עצלות, מאיימות ואינן בנויות להתחתן; נשים (בעיקר בלונדיניות) הן שטחיות, מטריאליסטיות ואוהבות לעשות קניות; הבית וגידול הילדים הם הספרה הנשית; לסביות? מי הן?

נדמה כי הדיון לגבי ייצוג נשים יכול לשמש גם את הדיון על מזרחים. עתה, משמזרחים מופיעים על המרקע, מותר להם להיות "אותנטיים" ולחזור להתנהג בצורה סטריאוטיפית המאופיינת ברגשנות, בשיח לא רציונלי, בצעקנות וב"גבריות". במסגרת הדוח המורחב אנו מבקשים לבחון אם וכיצד רכיבים אלו של "מינניות נאורה" ו"אתניות נאורה" אומצו בתכניות השונות בכלל, ובסדרות המציאות הישראליות בפרט.

נוסף על כך, ברצוננו לציין כי, כפי שצוין בדוחות הקודמים, החברה הישראלית, החילונית בעיקר, זנחה את הערכים הקולקטיביים, והיא נוטה לטפח את האינדיבידואליזם הכלכלי והחברתי. בחברה הישראלית, כמו ברבות ממדינות העולם, היחידים בחברה הצרכנית עסוקים בפיתוח "האני" ולומדים לשחק בתוך גיוון של סגנונות חיים. הגוף עצמו הופך לבעל מוביליות רפלקסיבית ויש רצון להבנות אותו ולשלוט בו (לדיון נרחב ראו למשל: Giddens, 1991). "פרויקט העצמי" מתאפשר על ידי הצריכה כחלק מהעולם הפוסט-מודרני ובעקבות כניסת מערכת הייצור הקפיטליסטית שבה נולדים הצרכנים. כפי שטוען באומן (2007), החברה הפוסט-מודרנית מתייחסת לחבריה בעיקר על יסוד תפקודם כצרכנים, שדאגתם העיקרית היא לספק את המאוויים החדשים שמונחים על ידי פיתויים חדשים. תרבות הצריכה בימינו מפיקה ויוצרת האדרה לערכים הכוללים יופי וכושר,

וערכים אלו מופנמים ומגולמים בצורות התנהגות ובצריכה חברתית שמבנות זהות. הטלוויזיה, כמו מוסדות אחרים, הפכה לכלי מרכזי בתהליך זה של שיווק "פרויקט העצמי".

לראייתנו, יש חשיבות להרחבת המחקר בנושא, מעבר למחקר הכמותי. בייחוד נבקש להצביע על החשיבות בכיצוע מחקר התקבלות בקרב קהלים שונים. יש חשיבות בניתוח האופן שבו מתפרשות התכניות בקרב הצופים ובלימוד ציפיותיהם ועדיפויותיהם.

פן נוסף שאנו רואים חשיבות בהדגשתו הוא עמידה על הפער שבין ממצאי המחקר ובין תרגומם לרגולציה. יש לתהות אם הרגולציה יכולה (ויש שיטענו צריכה) לתת מענה להיעדר גיוון תרבותי בשידורים. דווקא מתוך התפיסה החברתית הרואה במדיה זירה של "מציאות סמלית", אנו מבקשים להאיר את שעתוקם של ייצוגים סטריאוטיפיים ויחסי כוח בעייתיים בין הקבוצות. אנו מודעים לוויכוח סביב מקומו של הרגולטור בעניין פעילות אמצעי התקשורת המסחריים ולבעייתיות הדרישות באכיפת שינויים, ולכן ברצוננו לפרוס את הממצאים. זאת ועוד, כפי שטענו גם בעבר, ככל שמתרחש שינוי בייצוג על המרקע, לא ניתן לצפות ל"מהפכה" אלא לשינוי אטי ומתמשך. ניתוח תוכן כמותי מתקשה לזהות שינויים אטיים שכאלה, גם אם הם מוכחים ובעלי "משקל סגולי" משמעותי. כך לדוגמה, סדרת הדרמה "עבודה ערבית", סדרה העוסקת באוכלוסייה הערבית בישראל ורובה דוברת ערבית, היא בעלת משמעות גדולה בשיח הציבורי הישראלי, אולם משקלה הסטטיסטי זניח.

1.2 שיטת המחקר

בין המגמות המפורטות בחוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו מפורט הצורך למתן ביטוי למגוון התרבותי של החברה הישראלית. דוח מחקר זה, "הנעדרים והנוכחים בשעת צפיית שיא - 2011", הוא השלב השלישי במחקר בנושא, והוא מהווה המשך למחקרים משנים 2003-2004 ומשנים 2005-2006. המחקרים בוחנים את הגיוון התרבותי בשידורים בשעות צפיית השיא בערוצים המסחריים.

ההבדל בין מחקר זה למחקרים שעברו הוא בתוספת דף קידוד "לייף סטייל, בישול וצרכנות", וכן בייחוד דף קידוד מובחן לסוגת תכניות המציאות.

בניתוח התוכן, שיטת המחקר היחידה ששימשה אותנו היא השיטה הכמותית. תרומתה של השיטה הכמותית טמון במדגם הרחב שהיא מאפשרת - מספר רב של כתבות/אייטמים לניתוח, לכן שיטה זו מעניקה תמונה רחבה ובהירה של הממצאים. אולם כאן גם טמון החיסרון העיקרי שבה: השיטה הכמותית מאפשרת ומספקת הלכה למעשה תמונת-על של הממצאים. המחקר הכמותי נאלץ לעשות שימוש בקטגוריות קיימות כדי לכמת תופעות. אילוץ זה גורם לכך שבמחקר מסוג זה ישנן כמה אפשרויות שנקבעות מראש לכל קטגוריה, ומכאן שמדובר במספר מוגבל ומצומצם.

יתר על כן, כלי המדידה במחקר הכמותי כולל רק את הקטגוריות שהחוקרים מציבים מלכתחילה ובכך מגביל את המחקר מהתפתחות תוך כדי ביצועו. השיטה הכמותית יוצאת מנקודת הנחה כי יש מציאות אחת שאותה יש לחשוף ולהבין.

דגימה

במהלך המחקר ביצענו ניתוח תוכן כמותי של התכניות ששודרו בזמן צפיית השיא בשני הערוצים - ערוץ 2 וערוץ 10 - במהלך המחצית הראשונה של שנת 2011, קרי מתחילת חודש ינואר 2011 ועד סוף חודש יוני 2011.

בסה"כ נותחו השידורים בשעות צפיית השיא (פריים טיים), בין השעות 19:00 ל-23:00, במהלך 12 שבועות הנדומליים - שמונה שבועות בערוץ 2 וארבעה שבועות בערוץ 10.

השבועות שנבחרו:

ערוץ 10

8-2 בינואר

12-6 בפברואר

12-6 במרס

16-10 באפריל

ערוץ 2

8-2 בינואר

19-13 בפברואר

19-13 במרס

30-24 באפריל

7-1 במאי

28-22 במאי

18-12 ביוני

25-19 ביוני

המדגם כלל מספר דומה אך לא זהה של ערבי שידור לכל אחת מהזכייניות: בסך הכול נותחו 28 ערבי שידור לערוץ 10, 32 ערבי שידור לזכיינית קשת ו-24 ערבי שידור לזכיינית רשת. נדגמו גם 56 מהדורות חדשות, לפי הפירוט הבא: 14 מהדורות בערוץ 10 ו-42 מהדורות בערוץ 2.

הליך הקידוד

מדידת המשתנים נערכה באמצעות שישה דפי קידוד שונים, לפי שש הסוגות: חדשות; אקטואליה, תחקיר ותיעוד; מציאות; דרמה; בידור ושעשועונים; לייף סטייל, בישול וצרכנות.

טרם תחילת הליך הקידוד התקיים שלב מחקר מקדים (פיילוט), שחלק עיקרי בו יוחד לכדי בחינת והשגת המהימנות בין השופטים. שלב הפיילוט הסתיים לאחר השגת המהימנות מספקת בין ארבע עוזרות המחקר. יש להדגיש כי תכנים שנכללו בשלב המחקר המקדים אינם מהווים חלק מקורפוס המחקר עצמו.

קטגוריות עוגן הן קטגוריות שההסכמה בין השופטים לגביהן חייבת להיות מלאה. כמות הייצוג היא קטגוריית עוגן חיונית, ואותה בדקנו על ידי השוואה בין המקודדים בפרמטר של ספירה כמותית של מספר הופעות חברי הקבוצה בכל אייטם/תכנית, בדגש על הבחנה מגדרית (כלומר מספר הגברים ומספר הנשים היה זהה באייטמים שנבחנו במבחן המהימנות). קטגוריית עוגן נוספת בחנה את איכות הייצוג על פי פרמטר הסדר/אי סדר, כלומר אם האיטם מעיד על הפרה של הסדר הקיים (ויכוח אלים/תגרה וכיו"ב) לעומת שמירה על הסדר הקיים.

חשוב להדגיש כי מחקר זה, בדומה למחקרים הקודמים, בדק את הייצוג של קבוצות שונות בחברה הישראלית על פי לאום, עדה, מגדר, ותק בארץ ומידת הדתיות. הדיון באופן הייצוג כלל שלושה מרכיבים, ששילובם מעיד על מיקומה של הקבוצה בחברה הישראלית, במסגרת ניתוח אייטם בודד, סוגה או כלל המחקר:

- עצם קיומה של הקבוצה על המרקע.

- איכות הצגת הקבוצה על המרקע.

- מערכת יחסי הגומלין בין חברי קבוצת הרוב לחברי קבוצת המיעוט.

דפי הקידוד כוללים מספר גדול של משתנים, ביחס למאפייני האיטם ולמאפייני הדמויות המשתתפות בו: אופי האיטם, מאפייני הדמויות המרכזיות באיטם, מאפייני אנשי המערכת וכיו"ב. חשוב לציין כי פריפריה במחקר זה הוגדרה באופן כפול: פריפריה גאוגרפית - מיקום גאוגרפי הרחוק ממוקדי הכוח יסווג כפריפריה, ופריפריה כלכלית-סוציולוגית. שכונת התקווה בתל אביב, למשל, תסווג כפריפריה ולא כמרכז.

את הליך הקידוד בפועל ביצע צוות של ארבע עוזרות מחקר. שתיים מעוזרות המחקר בשלבי סיום התואר הראשון, ושתיים נוספות סיימו תואר שני. אחת המקודדות היא דתייה, ומקודדת נוספת היא עולה; שתיים מהמקודדות הן ממוצא מזרחי ושתיים ממוצא אשכנזי.

יחידת הניתוח בסוגות השונות

לנוכח שינוי מבנה הפריים טיים בערוצים המסחריים בשנים האחרונות וכניסתן של סוגות חדשות בדמות תכניות מציאות שונות ומגוונות, ובדגש על תכניות "דוקו-ריאליטי", ולנוכח שינויים שהחברה הישראלית עברה במהלך שנות ה-90 ואילך ובאו לידי ביטוי ביתר שאת בראשית האלף השלישי, מצאנו לנכון לנתח כל תכנית מציאות בהתאם לתכנית הספציפית. למשל, תכנית המציאות "הישרדות" חולקה למספר אייטמים שונה מתכנית המציאות "האח הגדול"; יש שתכנית פוצלה לאיטמים שונים לפי שינוי במקום, ויש שתכנית מציאות אחרת פוצלה לאיטמים שונים לפי שינוי במשתתפים. ישנן תכניות מציאות שבהן המעבר בין איטמים כלל שינוי, הן במקום הן במשתתפים. נוסף על כך, בכל סוגה הוגדרה יחידת הניתוח בהתאם למאפייני התוכן, כך שתיתן מענה מתאים לשאלות המחקר. להלן פירוט יחידת הניתוח בכל סוגה:

- מהדורות החדשות - כל איטם במהלך מהדורת החדשות שעוסק בחברה הישראלית, שמשתתפים בו ישראלים ו/או שהוא רלוונטי לחברה הישראלית באופן ישיר - נותח.
- לייף סטייל, בישול וצרכנות - יחידת הניתוח היא התכנית השלמה, למשל - תכניות הבישול השונות.
- דרמה - כל פרק שעלה במדגם קודד כיחידת ניתוח אחת נפרדת.
- תכניות מציאות - כמתואר קודם, במחקר זה הוכן דף קידוד נפרד לסוגה זו. בסוגה זו נדרשה הכרעה ביחס להגדרת האיטמים, המותאמת לכל תכנית. זאת, באופן שיאפשר זיהוי של האופן שבו מוצגת כל דמות לאורך הפרק, ושל נרטיב מלא ביחידת הניתוח, בהתאם לשאלות המחקר ולמטרותיו. בסוגה זו לרוב מסופר לצופה נרטיב, ובבואנו לבחון זאת, אנו בודקים זאת מנקודת המבט המסופרת באיטם הספציפי. כאמור, בסוגה זו הוגדרה יחידת הניתוח בכל תכנית לגופה, על ידי צוות המחקר, ובאופן שיטתי בין המקודדים. פירוט אופי הניתוח של כל תכנית ותכנית בסוגה זו (כיחידה אחת או כאיטמים נפרדים) מצורף כנספח.
- תכניות הבידור והשעשועונים - יחידת הניתוח היא האיטם. שעשועון בודד הכיל בממוצע 4-5 יחידות ניתוח נפרדות. בתכנית בידור - בהתאם לשינוי במקום ו/או במשתתפים.
- אקטואליה - תכניתו של גיא פינס, "ערב טוב", והתכנית המקבילה, "חדשות הכוכבים", קודדו בדף קידוד אקטואליה ולא בדף קידוד בידור, מאחר שאלו חדשות הבידור. מדובר בפורמט חדשות לכל דבר: אולפן, מנחה, כתבים, כתבות שטח וכיו"ב.

יש לציין כי בפרק הנתונים אנו נבחיין בין אקטואליה בכללה ובין אקטואליה בידורית, ונציג את הממצאים של סוגה זו כאשר פעם אחת האקטואליה הבידורית היא חלק ממנו, ופעם אחת כאשר מדובר בתוכני אקטואליה גרידא, לרבות תחקיר ותיעודי.

יתר על כן, בשל השינויים העוברים על החברה הישראלית ובתקשורת הישראלית, שכיזוע מצינים ומעצבים אלו את אלו, מצאנו לנכון במסגרת מחקר זה לתת דגש לסיפור האנושי של הפרט. במילים אחרות, מחקר זה בחן גם את העצמת "האני" - הסיפור האישי בתחומים שונים, התלבטויות ודילמות חיים. לאור זאת, עודכנו דפי הקידוד השונים ונוספו שאלות שנוגעות לסיפור אישי.

יש להדגיש כי סדר הופעת הדמויות באייטם/בפרק אינו מעיד על הדומיננטיות שלהן, לכן ניתוח הדמויות המרכזיות לא נערך לפי סדר הופעתן כי אם לפי הדומיננטיות שלהן באייטם המדובר. ראשית, נצפו האייטם או התכנית במלואם, ולאחר מכן המקודד החליט מיהן הדמויות המרכזיות שלקחו חלק עיקרי ב"סיפור" המועבר בידיעה או בתכנית.

בכל אייטם/פרק מתכנית נותחו לכל היותר שלוש דמויות מרכזיות, גם אם באייטם נכלל מספר דמויות גדול יותר; הצופה הישראלי, הנמען, נחשף לקבוצות שונות בחברה הישראלית בבואו לצפות במהדורת החדשות בערב או כשהוא צופה בתכנית המציאות. בדקנו מיהן הדמויות המרכזיות ולא את כלל הדמויות שהוצגו, כדי לענות בצורה המיטבית על שאלת מרכיב מערכת יחסי הגומלין שבין חברי קבוצת הרוב לבין חברי קבוצת המיעוט.

חלק בלתי נפרד ממחקר זה, כמו במחקרים הקודמים, עסק בקטגוריות השימוש בשפה העברית, השליטה בשפה העברית והמשלב שבו דיברו הדמויות המרכזיות. נעזרנו ביועצת הלשון של הרשות השנייה כדי לחדד את ההבחנות בין מידת השליטה בשפה ואת ההבחנות בין המשלבים השונים בשפה.

סה"כ נותחו:

- מהדורות חדשות - 731 אייטמים ו-1,160 דמויות.
- תכניות אקטואליה ותחקיר - 453 אייטמים ו-682 דמויות (מתוכם 311 אייטמים באקטואליה ותחקיר בלי אקטואליה בידורית ו-142 באקטואליה בידורית. 443 דמויות באקטואליה ותחקיר בלי אקטואליה בידורית ו-239 דמויות באקטואליה בידורית).
- דרמות - 23 פרקי דרמה ו-69 דמויות.
- לייף סטייל - 38 תכניות ו-35 דמויות.
- תכניות מציאות - 149 תכניות ו-341 דמויות.
- בידור, אירוח ושעשועונים - 367 תכניות ו-448 דמויות.

סה"כ 2,736 דמויות (לעומת 4,094 במחקר הקודם).

דוח המחקר מציג בפרקיו את הממצאים לגבי כל ממדי הייצוג. בתוך כל פרק נבחיין בין הממצאים בקרב הזכיינים השונים ובין המאפיינים של כל סוגה.

1.3 תמצית הממצאים

ייצוג קבוצות אוכלוסייה שונות נבדק על פי היקף הופעתן, כלומר הנראות שלהן ואיכות הצגתן, תוך בחינת יחסי הכוחות בין הקבוצות הדומיננטיות לקבוצות המיעוט.

בבדיקה של נראות הקבוצות נמצא כי בדומה לשני המחקרים הקודמים, גם במחקר זה, בכל הסוגות, קיימת על המרקע קבוצה דומיננטית שמורכבת מגברים, יהודים, חילונים, אשכנזים שאינם עולים. במקביל לדומיננטיות זו, ישנה הכחדה סמלית והדרה ברורה של קבוצות אחרות: ערבים, חרדים/ דתיים ועולים. נוסף על כך, קיימות קבוצות שאפשר לאתר על המרקע, אך הן עדיין סובלות מתת ייצוג והן: נשים ומזרחים.

בעוד במחקר הקודם לא נמצאו דמויות מקבוצות המיעוט בתכניות הדרמה והמציאות, הרי במחקר זה ניכר כי בכל הסוגות הופיעו מיעוטים, אך עדיין נוכחותם היא באחוזים בודדים. הדרתן של קבוצות מיעוט כגון ערבים, עולים חדשים, דתיים וחרדים מתכניות אלו והצגתן בהקשרי אקטואליה, בעיקר בנושאים המזוהים עם הקבוצה (למשל, ערבים בהקשר של ביטחון וחרדים בהקשר של פוליטיקה פנימית), למעשה מחזקות את הדרת הקבוצות הללו מהשיח הכללי ומשאירות אותן בתחום הקבוצה. כמו במחקר הקודם, גם במחקר זה מצאנו שמצבם של הנשים והמזרחים טוב יותר בהשוואה לקבוצות המיעוט האחרות. אלו דווקא מופיעים בתדירות גבוהה בתכניות הבידור, הדרמה והמציאות, ומצבם טוב יותר בהשוואה לקבוצות אחרות, גם במהדורות החדשות ובתכניות האקטואליה.

בהשוואה למחקר הקודם ניכר שיפור קל בחלק מהקבוצות, בעיקר בנוכחות הדמויות. מחד גיסא, באקטואליה ותחקיר חל שיפור בשיעור הייצוג של נשים. מאידך גיסא, ניכר כי חלה עלייה בשכיחות הדמויות המזוהות כאשכנזיות בחדשות, אקטואליה ותחקיר ובדרמה.

בהשוואה בין הזכייניות קשה להצביע על זכיינית אחת שבה הייצוגיות הייתה מגוונת יותר מאחרות, אולם לקבוצות שונות היה יתרון בתכניות של זכייניות שונות על פני הסוגות. במרבית הסוגות לא ניתן היה להצביע על מגוון גדול יותר אצל מי מהזכייניות, למעט בולטות של קבוצה זו או אחרת בסוגה מסוימת. יוצאות דופן הן תכניות המציאות, שבהן רשת הייתה מגוונת יותר, בייחוד לעומת ערוץ 10, ובמידה מסוימת גם לעומת קשת. נתונים משווים בין המשדרים ניתן למצוא בנספח לדוח המחקר.

כאמור, בהשוואה לנוכחותן של קבוצות מיעוט אחרות, נשים ומזרחים אינם מודרים מבחינה כמותית מהמרקע (אם כי עדיין שיעורי השתתפותם נמוכים יותר), אולם איכות ההצגה ויחסי הכוחות בין שתי קבוצות אלו לקבוצה הדומיננטית מעידים על חולשתן: מספר המנחים מקרב קבוצות אלו נמוך באופן משמעותי (נשים בהשוואה לגברים ומנחים שמזוהים כמזרחים בהשוואה למנחים שזוהו כאשכנזים), זאת בדומה לממצאי המחקר הקודם. יחד עם זאת, ניכר כי חלה עלייה משמעותית בהשוואה למחקר הקודם בשיעור הנשים המנחות בתכניות האקטואליה והתחקיר. מצד שני, שיעור המנחים שזוהו כמזרחים ירד בשתי הסוגות: אקטואליה ותחקיר ומהדורות החדשות.

עוד נמצא כי אופן ההצגה שונה: מזרחים מופיעים בשיעורים נמוכים בנושאים מרכזיים כגון פוליטיקה פנימית והקונפליקט הישראלי-פלסטיני במהדורות החדשות ובתכניות האקטואליה והתחקיר, אך מופיעים בשיעורים גבוהים יותר בהקשרים של פשע ואלימות (באקטואליה ותחקיר ובחדשות), אסונות, תאונות ומגפות ושחיתות, וכן בהקשרים של בידור (במהדורות החדשות), בהשוואה לשיעור האשכנזים המופיעים בהקשרים אלה. בדומה, גם נשים מופיעות פחות בנושאים המרכזיים של מהדורות החדשות ותכניות האקטואליה, אך מופיעות יותר בהקשר של איכות חיים חיובית או

שלילית, אסונות ומגפות, היבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום (גם באקטואליה ותחקיר) ויחסי מגדר. יש לציין כי בשל הקושי לזהות את שיוכן העדתי של הדמויות, מרבית הדמויות לא זוהו בהקשר לשסע העדתי.

כמו מזרחים ונשים, כך גם קבוצות מיעוט אחרות נבדלות באופן הצגתן, הן מבחינת ההקשר הן מבחינת אופי הדמות ויחסי הכוחות. בעיקר במהדורות החדשות ובתכניות האקטואליה ניכר כי קבוצות המיעוט מוצגות בהקשר לזהותן ובהקשר לשסע שהן משתייכות אליו. נוסף על כך, הן מודרות מהנושאים המרכזיים (אם אלו אינם חלק מהשסע), לדוגמה - ערבים הופיעו בהקשר לכוחות הביטחון, לקונפליקט הישראלי-פלסטיני וכן בהקשר של פשע ואלימות.

בבחינת איכות ההצגה, נמצא כי את קבוצות המיעוט החלשות כגון ערבים, נשים, מזרחים ועולים, מייצגות דמויות בעלות מאפיינים שונים בהשוואה לקבוצה הדומיננטית: בעוד מרבית הדמויות באופן כללי אינן אנונימיות, הרי בקרב דמויות מקבוצות המיעוט ומקבוצות מוחלשות, נשים (בחדשות) וערבים (באקטואליה ותחקיר), נמצא שיעור גבוה יותר של דמויות אנונימיות (שהמנחה אינו מציג אותן ושמן אינו מוזכר). נציין כי במחקר זה חלה ירידה משמעותית בשיעור הדמויות האנונימיות באופן כללי.

כדי לבחון את איכות ההצגה על שלל מאפייניה, נבנו שני מדדים: מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" ומדד "סטטוס". שני מדדים אלו מסכמים ספר תכונות של כל דמות. נמצא כי קבוצות המיעוט נטו לקבל ציונים נמוכים יותר במדד הסטטוס, כלומר, הן היו פחות משכילות, ממעמד נמוך יותר, ובעלות תפקידים שהסטטוס שלהם נמוך יותר. לעומת זאת, שיעור הדמויות שהיו להן מאפייני כניסה בדלת אחורית בקרב קבוצות אלו היה גבוה, כלומר הן היו יותר פרובוקטיביות, רגשניות או אלימות.

כמו בנושא מספר הדמויות, גם בנושא איכות הצגתן לא ניתן להצביע על זכיינית אחת שבה יש יתרון קבוע לקבוצות או לקבוצה מסוימת, לעומת הזכייניות האחרות.

התמונה הכללית המתקבלת דומה לזו של מחקרים קודמים: גברים, יהודים, חילונים, לא עולים, הם עדיין קבוצה בולטת מאוד לעומת הקבוצות האחרות, בין שהן מייצגות מיעוט מספרי ובין שהן מייצגות מיעוט חברתי. יחד עם זאת, ניכר כי ישנם סימנים לניסיון של הזכייניות לגוון יותר את הדמויות. מיעוטים מופיעים, אם כי בשיעורים נמוכים מאוד, כמעט בכל הסוגות, ושיעור הנשים מסך הדמויות עלה משמעותית. בבחינת איכות ההצגה, ניכר עדיין כי איכות הצגתן של קבוצות המיעוט נמוכה בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות.

2 פירוט הממצאים

2.1 שכיחות ההופעה

קיומה של דמות/קבוצה על המרקע הוא הצעד הראשון בהנכחתה במרחב הציבורי. לכן, הבדיקה הראשונה לגבי טיב הייצוג בוחנת את הצד הכמותי המיידי, כמה מבני הקבוצה הופיעו על המרקע. כדי לבסס את הטענה לגבי נראותה של הקבוצה, בדקנו גם את נפח הזמן שהוקצב לה.

את היקף הופעת חברי כל אחת מהקבוצות החברתיות בתכניות השונות מדדנו באמצעות זיהוי הדמויות העיקריות והקבוצות החברתיות שהן שייכות אליהן. בכל אייטם נותחו עד שלוש דמויות ועד ארבעה מנחים. כל דמות שויכה לקבוצה מסוימת רק אם זוהתה ככזו בוודאות. ישנן דמויות שלא זוהו כמשתייכות לקבוצה מסוימת. למשל, לא כל מי שלא זוהה כחילוני זוהה כדתי או כחרדי, ייתכן שהוא פשוט לא זוהה בהקשר לשסע הדתי. הדבר נכון לגבי מרבית השסעים: העדתי, הלאומי, הדתי/חילוני ובעניין הוותק.

נוסף על כך, ניתחנו את אורך האיטם, וכפועל יוצא את מספר הדקות הממוצע להופעת הדמויות מכל קבוצה, וכן את מספר הדקות (באחוזים) שקיבלה כל קבוצה מסך כל הדקות בסוגה.

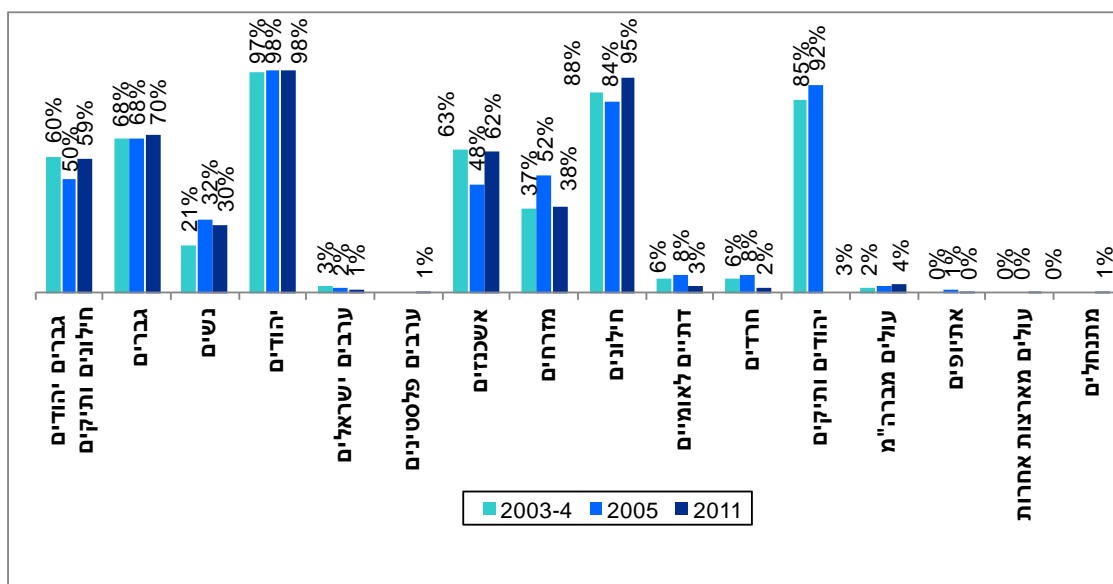
2.1.1 דמויות

רמת הבדיקה הראשונה מצביעה, כאמור, על דמות דומיננטית בכל הסוגות: גבר, יהודי, חילוני. יש נוכחות גבוהה יותר של אשכנזים לעומת מזרחים.

בסה"כ, מתוך כלל 2,736 הדמויות שנותחו, כ-70% הן גברים, 30% נשים, 98% זוהו כיהודים, רק כאחוז אחד זוהו כערבים ישראלים ואחוז אחד כערבים פלסטינים, 95% זוהו כחילונים, 3% דתיים לאומיים ו-2% חרדים. 3% זוהו כעולים מברה"מ לשעבר, כאחוז אחד מתנחלים וכחצי אחוז זוהו כאתיופים. בסה"כ חלה עלייה של כ-27% בשיעור הדמויות השייכות לפרופיל הדומיננטי - גברים, יהודים וחילונים.

במחקר הנוכחי, מבין הדמויות שזוהו כמשתייכות לקטגוריות בשסע העדתי, חלה עלייה בשיעור האשכנזים שזוהו (מ-48% ל-62%), לצד ירידה בשיעור המזרחים שזוהו (מ-52% ל-38%).

גרף 1: השתייכות כלל הדמויות לאורך זמן 2004 - 2011 (אחוז מתוך הדמויות המזוהות בשפע)

* האחוזים בגרף מוצגים מתוך השפע.

הדמויות בסוגות, מתוך הדמויות המזוהות:

במהדורות החדשות, מתוך כלל 1,160 הדמויות שנותחו, 78% גברים, 96% יהודים ו-92% חילונים. רק כ-4% מהדמויות הם של ערבים, 5% דתיים לאומיים ו-3% חרדים. בהשוואה למחקר הקודם, לא ניכר שיפור לקבוצת הערבים (4%), לקבוצת החרדים (3%), לקבוצת הדתיים הלאומיים (5%) ולקבוצת העולים מבר"מ לשעבר (5%). לעומת זאת, חלה ירידה בשיעור המזרחים (מ-44% ל-30%). מנגד, ניכרת עלייה באחוז האשכנזים מ-56% ל-70% ובאחוז החילונים מ-84% ל-92%.

בתכניות אקטואליה ותחקיר, מתוך 682 הדמויות, 68% גברים, 99% יהודים, 62% אשכנזים ו-93% חילונים. בהשוואה למחקר הקודם, קיימת עלייה בשיעור הנשים (מ-23% ל-32%) לצד ירידה בשיעור הגברים (מ-77% ל-68%). נוסף על כך, חלה עלייה בשיעור היהודים (מ-94% ל-99%), החילונים (מ-86% ל-93%) והאשכנזים (מ-53% ל-62%). מנגד, חלה ירידה בשיעור המזרחים (מ-47% ל-38%). יש לציין כי נמצאו הבדלים בין אקטואליה ותחקיר בלי אקטואליה בידורית ובין אקטואליה בידורית, כך ששיעור הנשים, היהודים והחילונים גבוה יותר באקטואליה בידורית.

בתכניות הלייף סטייל, מתוך כלל הדמויות (35), 63% נשים, 100% יהודים, 94% חילונים ו-66% אשכנזים. חלקם של המזרחים (34%) והדתיים הלאומיים (6%) בתכניות הלייף סטייל נמוך ודומה למהדורות החדשות ולתכניות האקטואליה והתחקיר.

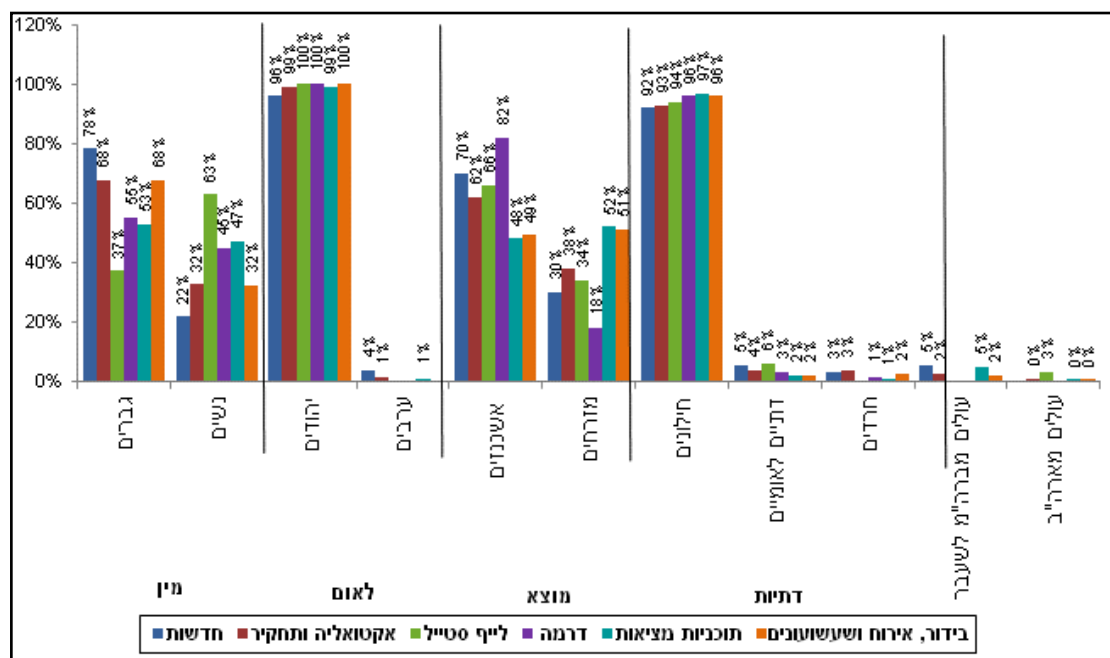
בתכניות הדרמה, מתוך כלל 69 הדמויות, 55% גברים, 100% יהודים, 96% חילונים ו-82% אשכנזים. רק 18% מזרחים, 3% דתיים לאומיים ו-1% חרדים. בהשוואה למחקר הקודם, ניכרת עלייה בשיעור האשכנזים (מ-47% ל-82%), לצד ירידה בשיעור המזרחים (מ-53% ל-18%).

בתכניות המציאות, מתוך 341 הדמויות, 99% יהודים ו-97% חילונים. שיעור הדמויות המזרחיות והאשכנזיות דומה (52% מזרחים ו-48% אשכנזים), וכך גם שיעור הנשים והגברים (53% גברים ו-47% נשים).

בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים, מתוך כלל הדמויות (448), 68% גברים, 100% יהודים ו-96% חילונים. שיעור האשכנזים והמזרחים דומה (49% ו-51% בהתאמה). עוד ניכרים שיעור הנמוך של

דמויות עולים מברה"מ לשעבר, דתיים וחרדים (כ-2%), וכן היעדרן של דמויות ממוצא ערבי. כדי לבחון ולהבין עד כמה ואם קבוצות שונות זוכות לרמת ייצוג הולמת מבחינה מספרית, יש להשוות זאת לשיעורן באוכלוסייה. על פי נתוני האוכלוסייה מתוך פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה 2010, האוכלוסייה הערבית מונה 20% מהאוכלוסייה בישראל, אולם הם מהווים רק 2% מסך כל הדמויות בחמש הסוגות. אחוז הנשים באוכלוסייה עומד על כ-51%, אולם הן מהוות כ-30% מסך כל הדמויות. חרדים מהווים 8% מהאוכלוסייה, אך במחקר קבוצה זו מהווה 2% בלבד. בדומה לכך, דתיים מהווים כ-12% מהאוכלוסייה, אך במחקר הנוכחי שיעורם עומד על 3% (השוואה זו נערכת תוך הסתייגות, שכן השנה הקטגוריה נקראה "דתיים לאומיים"). עולים מברה"מ לשעבר (החל מ-1990) מהווים כ-15% מהאוכלוסייה, ורק כ-4% מסך כל הדמויות זוהו כעולים מברה"מ לשעבר.

גרף 2: הופעת הדמויות לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות - 2011

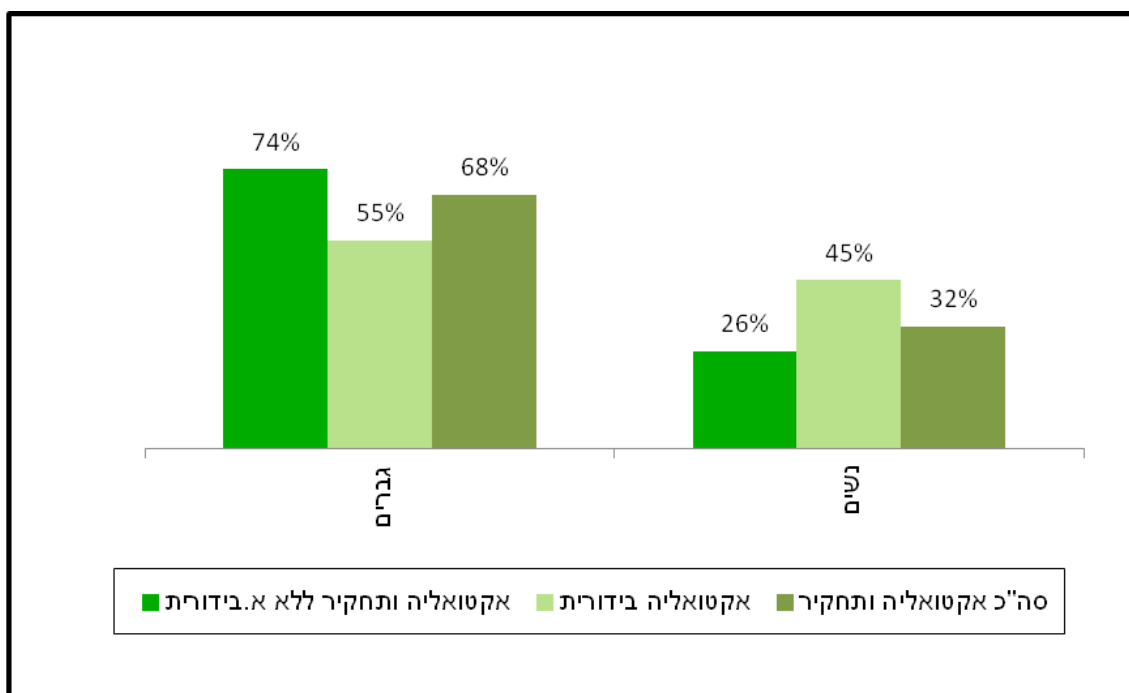
* האחוזים בגרף מוצגים מתוך השע.

מהגרף עולה כי ישנן אוכלוסיות המודרות מהשידורים, בלי הבדל בין הסוגות השונות: ערבים, דתיים לאומיים, חרדים, עולים מברה"מ לשעבר ועולים מארה"ב. עולים מאתיופיה נוכחים בשיעורים נמוכים למדי בכל השידורים, או אינם נמצאים כלל.

לעומת זאת, בכל הסוגות יש רוב של יהודים וחילונים. ההבדלים בין הסוגות השונות באים לידי ביטוי בעיקר בהבדלי מגדר ומוצא. בתוך כך, הסוגות ה"גבריות", שבהן גברים נוכחים באופן בולט (מעל חלקם היחסי באוכלוסייה) הן חדשות, אקטואליה ותחקיר, ובידור, אירוח ושעשועונים. מנגד, בסוגת הלייף סטייל, נשים נוכחות באופן בולט (מעל חלקן היחסי באוכלוסייה). בתכניות דרמה ומציאות ניכרת נוכחות מאוזנת, קרי, יש שוויון יחסי בין נשים לגברים. מבחינת מוצא, למעט תכניות מציאות, בכל הסוגות יש בולטות ניכרת של אשכנזים.

השוואה של שיעור הדמויות בין תכניות אקטואליה ותחקיר שהוגדרו כ"אקטואליה בידורית" (גיא פינס וחדשות כוכבים) ובין תכניות אקטואליה ותחקיר שאינן בידוריות, מעלה כי קיים הבדל מובהק בין שיעור הנשים והגברים בתתי-סוגות אלו. ממצאים אלו מוצגים בגרף מספר 5. נשים מופיעות בשיעורים גבוהים משמעותית בתכניות אקטואליה בידורית לעומת תכניות אקטואליה ותחקיר בנושאים אחרים, לא בידוריים.

גרף 3: הופעת הדמויות לפי תת-סוגה - אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית ואקטואליה בידורית - 2011

* האחוזים בגרף מוצגים מתוך השע.

טבלה 1: הופעת הדמויות לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות לאורך זמן

דרמה			אקטואליה ותחקיר			חדשות			
2011	2004-5	2003	2011	2004-5	2003	2011	2004-5	2003	
55%	56%	64%	68%	77%	77%	78%	79%	81%	גברים
45%	44%	37%	32%	23%	23%	22%	21%	19%	נשים
100%	100%	100%	99%	94%	96%	96%	97%	97%	יהודים
		0%	1%	6%	4%	4%	3%	3%	ערבים
82%	47%	54%	62%	53%	68%	70%	56%	63%	אשכנזים*
18%	53%	46%	38%	47%	32%	30%	44%	37%	מזרחים*
96%	97%	95%	93%	86%	93%	92%	84%	90%	חילונים
3%	0%	3%	4%	10%	6%	5%	11%	8%	דתיים לאומיים
1%	3%	2%	3%	3%	1%	3%	5%	2%	חרדים
**	97%	97%	**	95%	97%	**	97%	98%	יהודים ותיקים*
	2%	3%	2%	5%	3%	5%	2%	2%	עולים מברה"מ לשעבר

** קטגוריה זו לא הוגדרה השנה.

** האחוזים בטבלה מוצגים מתוך השסע.

לאורך זמן ניתן לראות עלייה בשיעור הנשים בתכניות האקטואליה והתחקיר, לצד התחזקות נוספת של קבוצות שהיו דומיננטיות קודם: יהודים, אשכנזים וחילונים.

הופעת הדמויות על פי הזכייניות:

במהדורות החדשות, שיעור הדמויות היהודיות הגבוה ביותר נמצא בערוץ 10 (97% לעומת 94% בחברת החדשות). שיעור האשכנזים בחברת החדשות של ערוץ 2 גבוה יותר מהשיעור בחדשות 10 (50% לעומת 44%). עולים מברה"מ לשעבר הופיעו בשיעורים הגבוהים ביותר בערוץ 10 (10%).

באקטואליה ותחקיר ללא א. ביזורית, תמונת ייצוג הדמויות דומה בין הזכייניות השונות, למעט בשידורי רשת, שם שיעור האשכנזים והחילונים נמוך יחסית לשידורי הזכייניות האחרות. באקטואליה ביזורית אי אפשר להצביע על הבדלים בין הזכייניות.

בתכניות הלייף סטייל, שיעור דמויות החילונים הגבוה ביותר נמצא בקשת (100% לעומת 85% ברשת). הן ברשת הן בקשת לא הופיעו בתכניות הלייף סטייל דמויות של חרדים, ערבים ועולים מברה"מ לשעבר.

בתכניות הדרמה, לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הזכייניות, פרט לדמויות של חילונים, ששיעורן הגבוה ביותר נמצא בקשת (100%). יש לציין כי בקשת לא נמצאה אף דמות של חרדי או של דתי לאומי. כן בלט חסרונן של דמויות ממוצא ערבי ושל דמויות של עולים בכל שלוש הזכייניות.

בתכניות המציאות, שיעור הנשים גבוה יותר ברשת ובקשת (כ-53%) בהשוואה לערוץ 10 (44%). עוד ניכר כי שיעור משמעותי של דמויות זוהו כמזרחיות ברשת (92%), לעומת קשת וערוץ 10 (39% ו-20% בהתאמה). נוסף על כך, שיעור הדתיים הלאומיים אפסי, או קרוב לאפסי, בקשת ובערוץ 10, ואילו

ברשת שיעור דמויות אלו עומד על 20% (נציין כי ברשת מספר הדמויות בתכניות המציאות הוא 25 בלבד).

בבידור ושעשועונים, שיעור המזרחים המופיעים בשידורי ערוץ 10 נמוך משיעורם אצל הזכייניות האחרות.

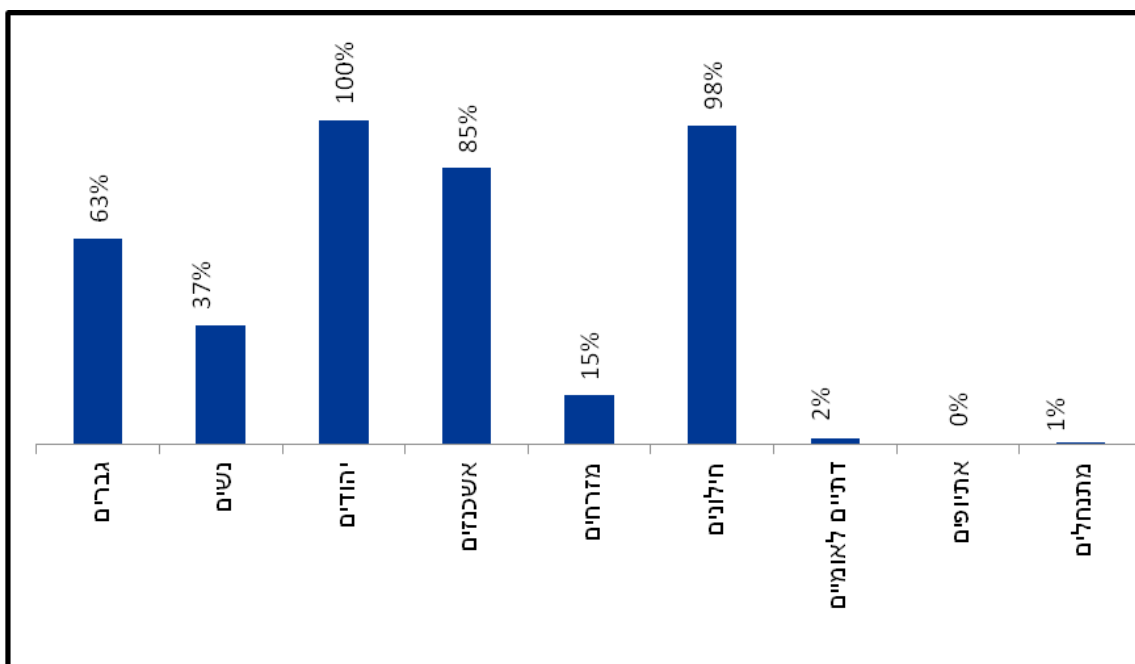
2.1.2 מנחים/כתבים

מבין כל הדמויות המופיעות על המרקע, למנחים ולכתבים תפקיד חשוב בייצוג של קבוצה. הניתוח במחקר זה נעשה בנפרד לדמויות באייטם ולמנחים שלו. כאמור, בכל אייטם ניתן היה לנתח עד ארבעה מנחים וכתבים, בדומה למחקר הקודם. שאלת ה"ייצוגיות" מורכבת לפחות משני היבטים שונים אך משלימים: דימוין של הקבוצות השונות וייצוג הקבוצות בעשייה התקשורתית כגון: כתבים, מגישים ומנחים. נוסף על כך, ההקשר ונקודת המבט של העושים במלאכה מאפשרים התייחסות גם לרכיב נוסף במלאכת הייצוג, והוא מערכת יחסי הכוח. כלומר, פעמים רבות העושים במלאכה מקבלים כמובן מאליו את מקומם בהיררכיית הכוח ומבנים אותו מחדש - החזקים נשארים חזקים, והחלשים אשמים בחולשתם.

בעבור הצופה, המנחים והכתבים הם ספקי המידע, הם עומדים במרכז האירוע ומנווטים אותו. ככאלה, הם נמצאים בעמדת כוח. באופן התייחסותם לדמויות שונות, יכולים המנחים והכתבים ליצור אמפתיה כלפי הדמות, ביקורתיות או סלידה ממנה. כך עשויות דמויות מקבוצות שונות לזכות ליחס שונה מצד המנחה, דבר המביע את יחסי הכוח בין הקבוצה שאותה מייצג המנחה וקבוצת הדמות.

אחוזים גבוהים לקבוצה מסוימת בניהול "הבמה התקשורתית" לא מותירים למעשה מקום לנציגי הקבוצות האחרות, ומעצימים את כוחן של הקבוצות הדומיננטיות לעומת קבוצות המיעוט.

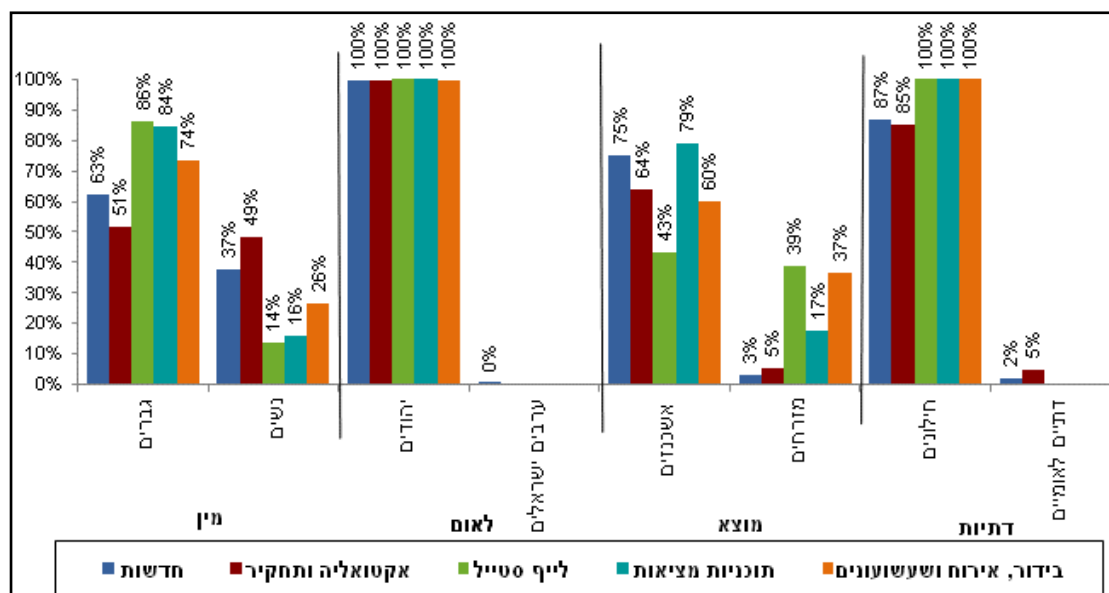
גרף 4: הופעת המנחים לפי הקבוצות - כלל המדגם - 2011

* האחוזים בגרף מוצגים מתוך השסע.

ניתן לראות כי שיעור גבוה של מנחים זוהה כמשתייך לקבוצות הדומיננטיות: גברים, יהודים, אשכנזים, חילונים, בדומה לדמויות. יש לציין כי שיעור המנחים שזוהו כחרדים או כדתיים לאומיים הוא כמעט אפסי.

גרף 5: הופעת המנחים לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות - 2011

* האחוזים בגרף מוצגים מתוך השסע.

מהגרף עולה כי בכל הסוגות קיימת בולטות למנחים גברים ויהודים, למעט באקטואליה ותחקיר, שם קיים שוויון בין גברים לנשים. יתרה מכך, בכל הסוגות רוב המנחים הם אשכנזים, למעט בתכניות הלייף סטייל. באשר לשסע הדתי, הרי שבעוד בחדשות ואקטואליה ותחקיר ניתן לראות מיעוט מנחים דתיים לאומיים, בשאר הסוגות ואוכלוסיות אלו אינן מיוצגות כלל.

טבלה 2: הופעת המנחים לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות לאורך זמן

	אקטואליה ותחקיר		חדשות		
	2011	2004-5	2011	2004-5	
גברים	51%	83%	63%	66%	
נשים	49%	17%	37%	34%	
יהודים	100%	100%	100%	100%	
ערבים ישראלים	0%	0%	0%	0%	
אשכנזים	93%	77%	96%	78%	
מזרחים	7%	23%	4%	22%	
חילונים	94%	94%	98%	98%	
דתיים לאומיים	6%	6%	2%	2%	

* האחוזים בטבלה מוצגים מתוך השסע.

בהשוואה למחקר הקודם, ניכרת עלייה גדולה בשיעור הנשים המנחות תכניות אקטואליה ותחקיר, מה שהביא השנה למצב של שוויון בשיעור המנחים והמנחות בסוגה זו. קיימת ירידה בשיעור המנחים המזרחים במהדורות החדשות ובתכניות אקטואליה ותחקיר.

מהממצאים עולה כי בדומה לניתוח הדמויות המשתתפות באייטמים, גם בקרב המנחים הקבוצה הדומיננטית היא גברים, יהודים, אשכנזים, חילונים. בדומה לסקר הקודם, שיעור הנשים והמזרחים בקרב המנחים נמוך בכל הסוגות, למעט בסוגת הלייף סטייל, שבה שיעור המזרחים דומה לשיעור האשכנזים, ובסוגת האקטואליה והתחקיר, שבה שיעור הנשים והגברים דומה.

באשר לשסע העדתי, מבין המנחים והכתבים שמוצאם העדתי זוהה, 4% זוהו כמזרחים במהדורות חדשות לעומת 96% אשכנזים. בדומה לכך, בתכניות אקטואליה ותחקיר, 7% זוהו כמזרחים לעומת 93% שזוהו כאשכנזים. קבוצות אחרות, ערבים, דתיים ועולים, זכו לייצוג נמוך מאוד או אפסי, כמנחים וככתבים בכל הסוגות. יתרה מזו, בולט שיעורם הכמעט אפסי של עולים חדשים בכל הסוגות.

בהשוואה בין הזכייניות בסוגות השונות, ניכר כי אין מגמה אחת:

במהדורות החדשות, במרבית קטגוריות המנחים לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין הזכייניות, למעט ייצוג רב יותר של דתיים לאומיים בערוץ 10, 4% בהשוואה ל-1% בערוץ 2, ולפחות מנחה אחד ממוצא אתיופי בערוץ 2.

בתכניות אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית, שיעור הנשים הגבוה ביותר נמצא ברשת (66%), לאחר מכן בקשת (49%) ולבסוף בערוץ 10 (26%). שיעור גבוה של מנחים זוהו כאשכנזים בקשת ובערוץ 10 (60%-69%), בהשוואה לרשת (34%). שיעור המנחים שזוהו כמזרחים ברשת גבוה (כ-10%), בערוץ 10 הוא מעט נמוך יותר (כ-5%) וכמעט לא קיים בקשת (0.7%). בערוץ 10 נמצא שיעור החילונים הגבוה ביותר (97%), לאחר מכן בקשת (86%) ולבסוף ברשת (63%).

בתכניות אקטואליה בידורית, שיעור האשכנזים (96%) והחילונים (100%) גבוה יותר ברשת בהשוואה לערוץ 10 (80%-92% בהתאמה). בין יתר הקבוצות לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הזכייניות, ייתכן שבשל מספר הדמויות הנמוך יחסית בתת סוגה זו.

בתכניות הלייף סטייל, שיעור המנחים הגברים ברשת ובערוץ 10 גבוה משמעותית בהשוואה לקשת (100% לעומת 40%). יתרה מזו, בעוד ברשת ובערוץ 10 לא הופיעו נשים כלל, שיעורן בקשת גבוה מזה של המנחים הגברים.

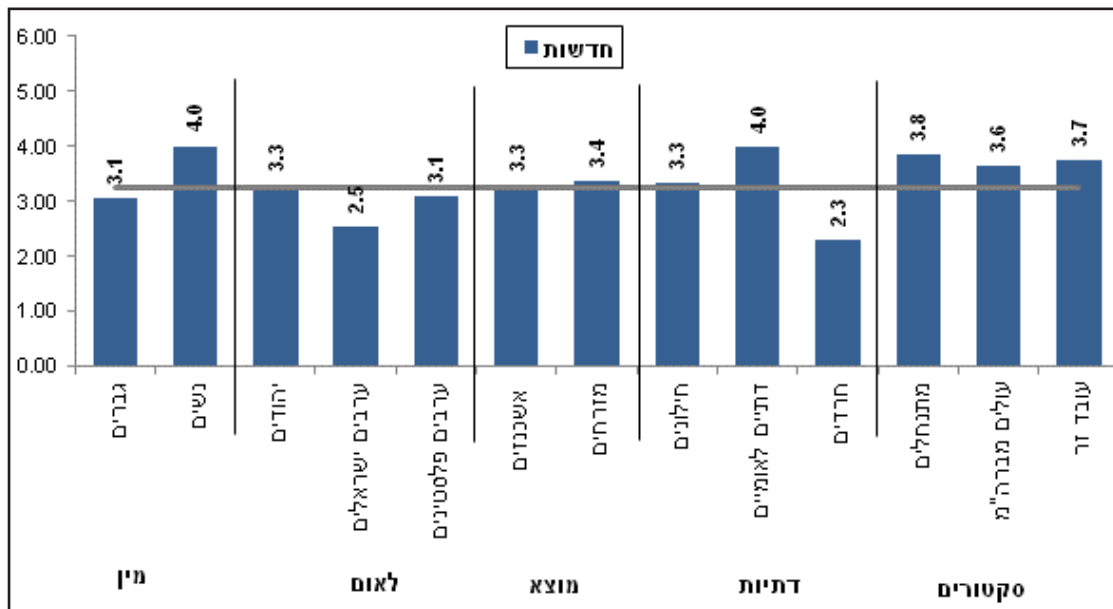
בתכניות המציאות, שיעור הגברים הגבוה ביותר נמצא בקשת וברשת (100%) לעומת ערוץ 10 (66%). באשר לשסע העדתי, שיעור המנחים שזוהו כאשכנזים עומד על 100% ברשת, לעומת 77%-79% בקשת ובערוץ 10. בכל שלוש הזכייניות שיעור היהודים והחילונים הוא 100%.

בתכניות בידור ושעשועונים, שיעור הנשים בקשת וברשת (32%-22.5% בהתאמה) שונה באופן מובהק מערוץ 10, שבו לא הופיעו כלל מנחות. יתרה מזו, שיעור המזרחים הגבוה ביותר נמצא ברשת (59%) ולאחר מכן בקשת (34%). בערוץ 10 לא זוהו כלל מנחים ממוצא מזרחי. בהתאם לכך, שיעור האשכנזים הגבוה ביותר נמצא בערוץ 10 (82%), לאחר מכן בקשת (64%) ולבסוף ברשת (40%).

2.1.3 אורך האייטם

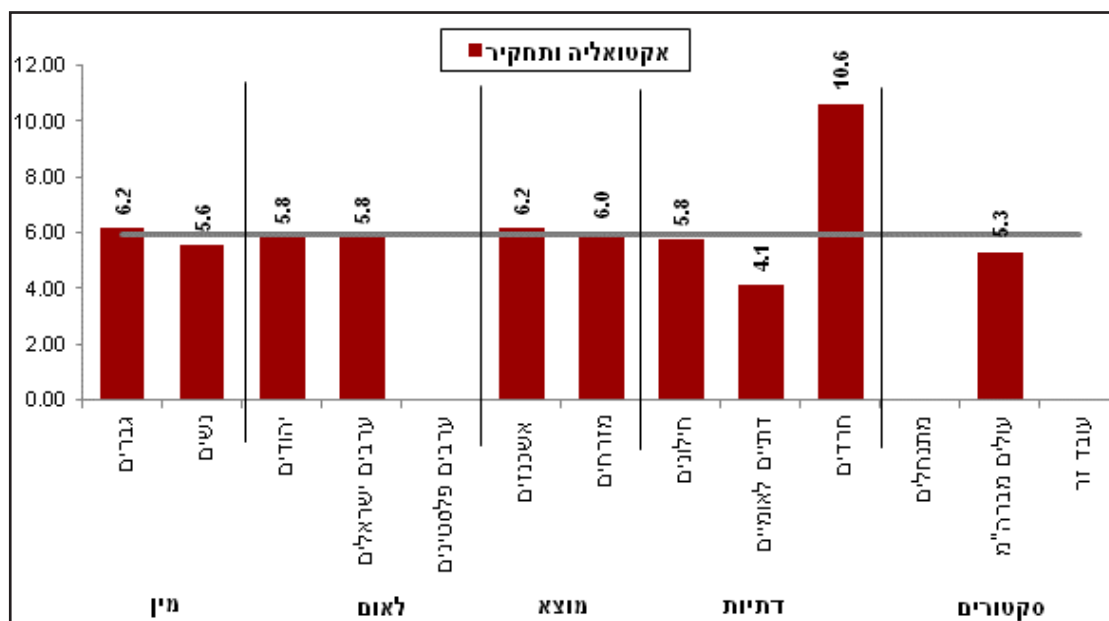
ניתוח הדמויות כשלעצמו אינו מספיק כדי לאמוד את טיב נראות הקבוצות. אחד האופנים שבהם ניתן להתייחס לטיב הנראות הוא בולטות ההופעה, שיכולה להימדד על ידי זמן ההופעה לאורך האייטם שבו הופיעה הדמות. כלומר, בדיקה אם הדמות הופיעה למשך זמן קצר בלבד, או שהיא חלק מכתבה ארוכה או מתכנית שבה ניתן להכיר את הדמות לעומק. ממוצע אורך האייטם, של כל קבוצה, עשוי לרמוז על סוג התכנית (מעבר לסוגה) ועל האופן שבו הוצגה הדמות לצופים. אייטם ארוך מאפשר לצופה להכיר את הדמות לעומק, לעומת אייטם קצר, שאינו מאפשר זאת. ראוי להעיר כי ככל שאורך ההצגה קצר יותר, השימוש בסטריאוטיפ מטרים, בעיקר בוטה, שכיח יותר. ייתכן שהופעת דמות באייטם קצר במהדורת חדשות היא מקרית או נגזרת מהנושא שעל סדר היום. אייטם ערוך עשוי להעיד על שיבוץ מכוון של דמות מקבוצה זו או אחרת, ועל ניסיון למקד בה את תשומת הלב.

גרף 6: ממוצע אורך האייטם (בדקות) במהדורות החדשות - 2011

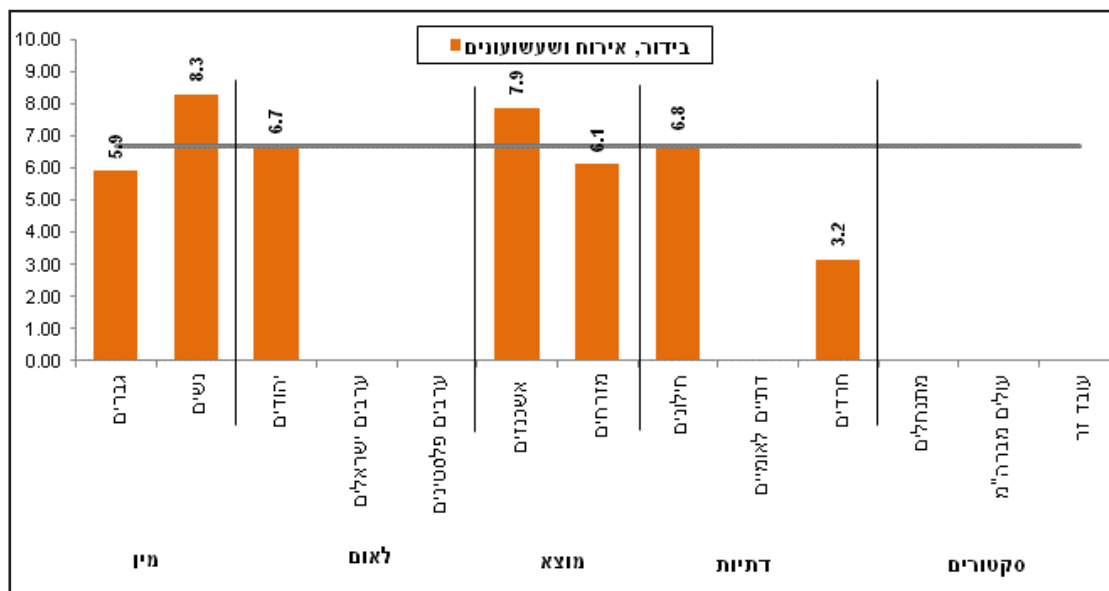
במהדורות החדשות, אייטמים שבהם הופיעו נשים, דתיים-לאומיים, מתנחלים ועולי ברה"מ לשעבר הם ארוכים יותר מהממוצע. מנגד, אייטמים שבהם מופיעים ערבים-ישראלים וחרדים הם קצרים יותר מהממוצע.

גרף 7: ממוצע אורך האיטם (בדקות) בתכניות אקטואליה ותחקיר - 2011

באקטואליה ותחקיר, אייטמים שבהם מופיעים דתיים לאומיים ועולי ברה"מ לשעבר הם קצרים יותר מהממוצע. לעומת זאת, אייטמים שבהם מופיעים חרדים הם ארוכים יותר מהממוצע.

גרף 8: ממוצע אורך האיטם (בדקות) בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים - 2011

בידור, אירוח ושעשועונים, אייטמים שבהם מופיעים נשים ואשכנזים הם ארוכים יותר מהממוצע. לעומת זאת, אייטמים שבהם מופיעים גברים וחרדים הם קצרים יותר מהממוצע.

ככלל, לא ניתן להצביע על דפוס או על קשר בין אורך האיטם לקבוצות מיעוט או קבוצות דומיננטיות. אותה קבוצת מיעוט זוכה בסוגה אחת לאיטמים ארוכים מהממוצע ובסוגה אחרת לאיטמים קצרים מהממוצע.

2.1.3.1 ממוצע אורך האייטם (בדקות) - השוואה לאורך זמן:

חדשות:

טבלה 3: ממוצע אורך האייטם במהדורות החדשות - השוואה לאורך זמן

חדשות	2011			2004-5			2003		
	שכיחות	ס. תקן	ממוצע	שכיחות	ס. תקן	ממוצע	שכיחות	ס. תקן	ממוצע
גברים	909	2.91	3.07	907	2.03	2.77	2311	2.33	2.58
נשים	251	3.76	4.01*	240	2.31	2.95	535	1.90	2.55
יהודים	1100	3.18	3.30	1099	2.04	2.80	2720	2.28	2.58
ערבים	41	2.15	2.82	36	3.52	3.25	94	2.07	2.59
ערבים ישראלים	29	2.28	2.54	36	3.52	3.25	94	2.07	2.59
ערבים פלסטינים	12	2.02	3.11						
דרוזים	3	10.	2.10						
אשכנזים	560	3.28	3.30	161	1.68	2.77	1327	2.64	2.70
מזרחים	244	3.11	3.36	128	2.39	3.12	791	1.96	2.46
חילונים	955	3.18	3.34*	821	2.12	2.90	2294	2.32	2.58
דתיים לאומיים	44	3.73	4.00	112	2.00	2.71	204	2.22	2.70
חרדים	32	1.78	2.29	44	1.23	2.38	56	1.53	2.18
מתנחלים	15	2.88	3.85						
יהודים ותיקים				1075	2.04	2.81	2797	2.27	2.57
עולים מברה"מ לשעבר	61	3.47	3.64	24	1.95	2.49	59	1.39	2.25
אתיופים	3	8.78	15.13	4	0.48	1.63	12	2.99	3.74
עובדים זרים	8	2.22	3.74						

ירוק = עלייה מובהקת בין הקבוצות במחקר 2011.

* הבדל מובהק בין דתיים וחילונים ובין חרדים ודתיים-לאומיים. הבדל מובהק בין גברים ונשים.

בהשוואה למחקר הקודם, חלה עלייה בממוצע אורך האייטמים בחדשות למרבית הקבוצות הדומיננטיות. נוסף על כך, בהשוואה בין שלושת המחקרים אפשר לראות תנועתיות באורך האייטם שמקבלות הקבוצות הדומיננטיות וקבוצות המיעוט. ניכר כי ממוצע אורך האייטם שבו הופיעו דמויות נשים במחקר זה הוא גבוה מהממוצע שבו הופיעו דמויות גברים, וכך גם בשסע העדתי - ממוצע אורך האייטם שבו הופיעו דמויות מזרחיות אינו נמוך מהאייטמים שבהם הופיעו אשכנזים. בסה"כ לא ניתן להצביע על כך שממוצע אורך האייטם שבו נראות קבוצות מוחלשות נמוך יותר.

תכניות אקטואליה ותחקיר:

טבלה 4: ממוצע אורך האייטם בתכניות האקטואליה - השוואה לאורך זמן

2011			2004-5			2003			אקטואליה
שכיחות	ס. תקן	ממוצע	שכיחות	ס. תקן	ממוצע	שכיחות	ס. תקן	ממוצע	
461	10.25	6.16	687	11.04	8.27	546	8.71	6.65	גברים
221	9.20	5.56	211	11.93	9.41	168	6.72	6.72	נשים
669	9.82	5.85	834	11.00	8.38	673	7.80	6.47	יהודים
9	3.86	5.84	32	14.74	11.42	27	11.98	8.53	ערבים ישראלים
311	10.92	6.17	95	18.39	11.39	329	8.49	7.06	אשכנזים
193	10.03	6.04	84	11.60	9.45	152	8.93	6.44	מזרחים
563	9.89	5.76	593	12.41	9.04	606	7.28	6.21	חילונים
24	5.91	4.15*	84	6.75	7.00	39	10.84	9.99	דתיים לאומיים
23	15.06	10.64	23	3.55	6.17	6	26.80	17.00	חרדים
			802	10.97	8.28	655	7.82	6.36	יהודים ותיקים
15	7.87	5.32	43	10.15	8.87	22	6.09	10.25	עולים מברה"מ לשעבר
			2	16.26	16.50				אתיופים
			2	71.	1.50				עולים מארצות אחרות

אדום = ירידה מובהקת בהשוואה ל-2004-5.

* הבדל מובהק ב-90%.

בהשוואה למחקר הקודם, חלה ירידה בממוצע אורך האייטמים בתכניות האקטואליה למרבית הקבוצות.

השנה נכללה באקטואליה ותחקיר גם תת סוגה של אקטואליה בידורית, שבה האייטמים קצרים במיוחד, מה שמוריד את הממוצע בכל האוכלוסיות. גם כאן לא ניתן להצביע בבירור על קשר בין ממוצע אורך האייטם לקבוצה כלשהי.

לפיכך ייתכן שיש לשקול במחקרים הבאים אם להתייחס אל פרמטר זה כמדד משמעותי למושא המחקר.

2.2 הקשר ההופעה

להקשר שבו מופיעים חברי הקבוצות חשיבות רבה, מאחר שהוא מרכיב מרכזי בטיב הייצוג. הוא מבנה לצופים היכן למקם את הקבוצות השונות בתודעתם. את ההקשר בחנו בעזרת המשתנים האלה: הנושאים שבהם מופיעות הקבוצות ו"אירועי סדר" ו"אי סדר".

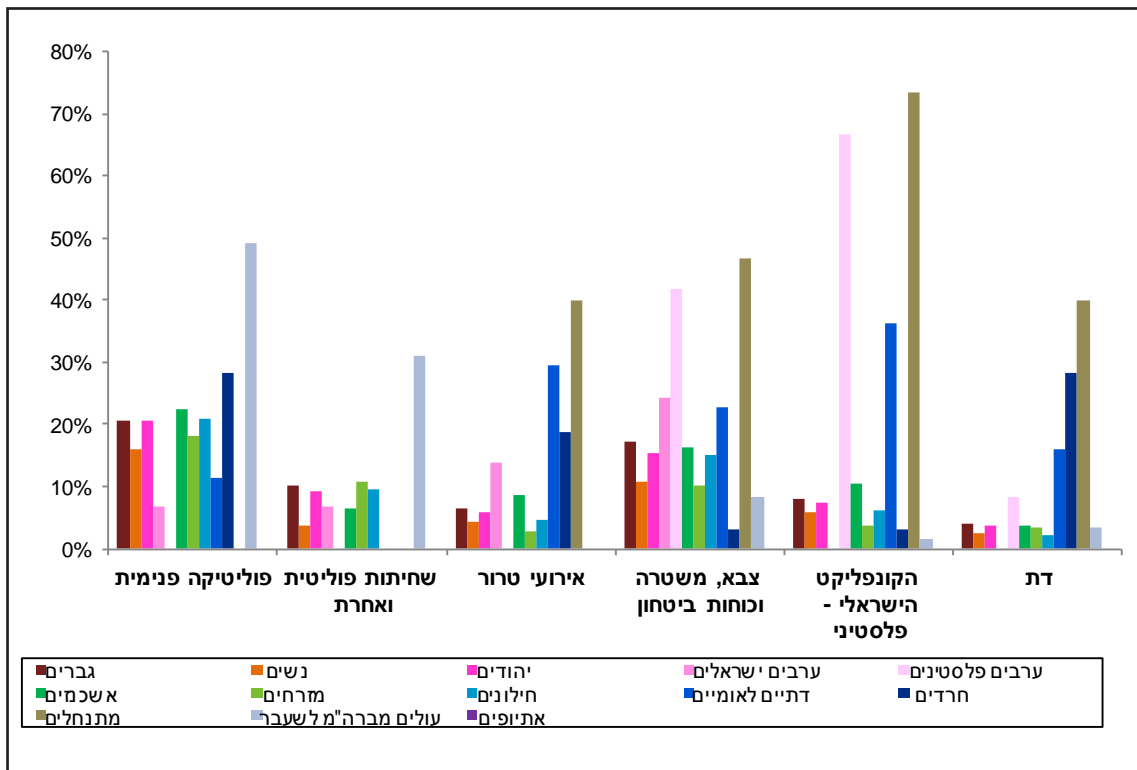
2.2.1 נושא האיים

בדיקת רשימת הנושאים חושפת, כי קיימת בולטות לדמויות גבריות בנושאים המרכזיים במרחב הציבורי.

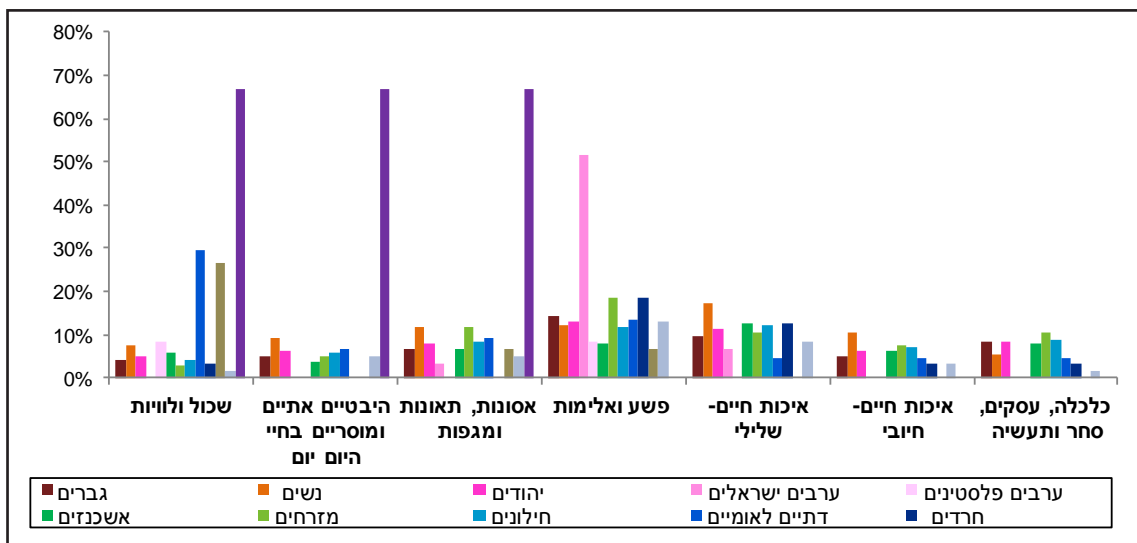
במהדורות החדשות ניתן לראות בולטות גברית באייטמים בנושאים שבמרכז סדר היום, בעיקר בנושאים פוליטיים, כגון הקונפליקט הישראלי-ערבי ופוליטיקה בין-לאומית. נמצא כי 17% מהגברים הופיעו בהקשר של צבא, משטרה וכוחות הביטחון, לעומת 11% מקרב דמויות הנשים; בשחיתות פוליטית ואחרת, 10% מהגברים לעומת 4% מהנשים; הקונפליקט הישראלי-ערבי כולל 3% מהגברים לעומת כחצי אחוז מהנשים; ובתחום הפוליטיקה הבין-לאומית 2% מהדמויות הן גברים לעומת כחצי אחוז שהן נשים. מנגד, הנשים בולטות באיכות חיים - חיובי (10% לעומת 5% גברים) ושלילי (17% לעומת 10% גברים), באסונות ומגפות (12%), בהיבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום (9%) וביחסי מגדר (6%). באשר לניתוח דמויות ערביי ישראל, נמצא כי הן מופיעות בעיקר בהקשר של פשע ואלימות (52% בהשוואה ל-13% מהיהודים ו-8% מהערבים הפלסטינים), צבא, משטרה וכוחות הביטחון (24%) ואירועי טרור (14% לעומת 6% מהדמויות היהודיות). בדומה לכך, הדמויות של הערבים הפלסטינים בולטות גם הן בהקשר של צבא, משטרה וכוחות הביטחון (42% לעומת 15% בקרב היהודים) וכן בהקשר של הקונפליקט הישראלי-פלסטיני (67%). לעומתן, הדמויות היהודיות בולטות באירועי תרבות ומוזיקה. מניתוח הדמויות על פי מוצאן, נמצא כי אשכנזים בולטים בנושא התנהלות פוליטית (22% לעומת 18% בקרב המזרחים), בהקשר של צבא, משטרה וכוחות הביטחון (16% לעומת 10%) ובקונפליקט הישראלי-פלסטיני (11% לעומת 4% בקרב המזרחים). הדמויות המזרחיות בולטות בנושאים: פשע ואלימות (18%), אסונות, תאונות ומגפות (12%), בידור (11%) ושחיתות פוליטית ואחרת (11%). נראה כי מתנחלים הופיעו במהדורות החדשות בעיקר בהקשר של צבא, משטרה וכוחות הביטחון (47%), הקונפליקט הישראלי-פלסטיני (73%), דת (כ-40%) ואירועי טרור (40%). עוד בולט שיעורן הגבוה משמעותית של דמויות אתיופיות, ביחס לכל יתר הקבוצות, בהקשרים של אסונות, תאונות ומגפות (67%), היבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום (67%) ושכול ולוויות (67%).

בהשוואה למחקר הקודם, ניכרת עלייה בבולטות של עולים מברה"מ לשעבר בנושאים של פוליטיקה פנימית (כ-48% לעומת כ-8% במחקר הקודם) ושחיתות פוליטית (כ-30% לעומת כ-8% במחקר הקודם). עוד בולט במחקר הנוכחי היעדרן של דמויות חרדיות מאייטמים בנושאי שחיתות פוליטית, לאחר שבמחקר הקודם הן היוו כ-10%. ממצא מעניין נוסף הוא הקישור החזק בין דתיים-לאומיים לבין מתנחלים. כלומר, בעוד במחקר הקודם בלטו דמויות של דתיים-לאומיים בהקשרים של הסכסוך היהודי-פלסטיני וכוחות הביטחון, הרי במחקר הנוכחי בלטו בנושאים אלו דמויות של מתנחלים, לצד דמויות של דתיים-לאומיים. קישור זה איננו מפתיע, לאור העובדה שרבים מהדתיים-הלאומיים שמופיעים במהדורות החדשות הם מתנחלים או מופיעים בהקשרים של התנחלויות. כמו כן, בדומה למחקר הקודם, דמויות של ערבים ישראלים בלטו בהקשרים של פשע ואלימות.

גרף 9: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים במהדורות חדשות - חלק א' - 2011

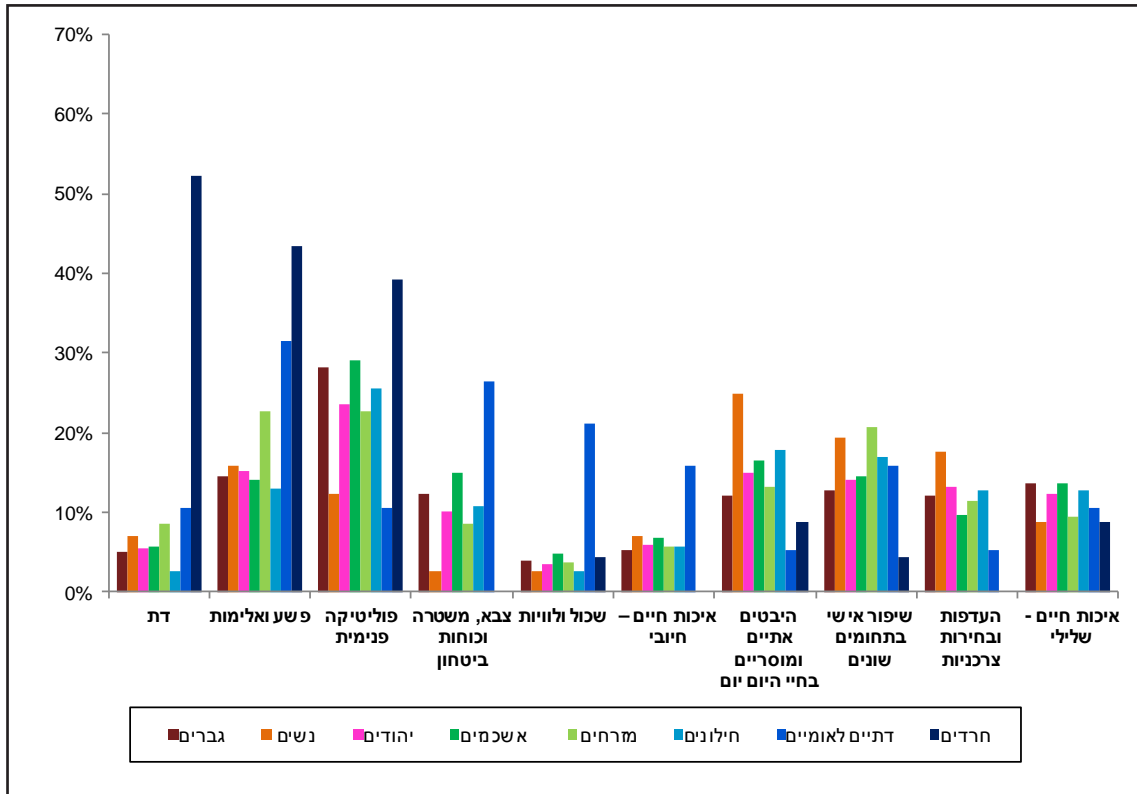
גרף 10: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים במהדורות חדשות - חלק ב' - 2011

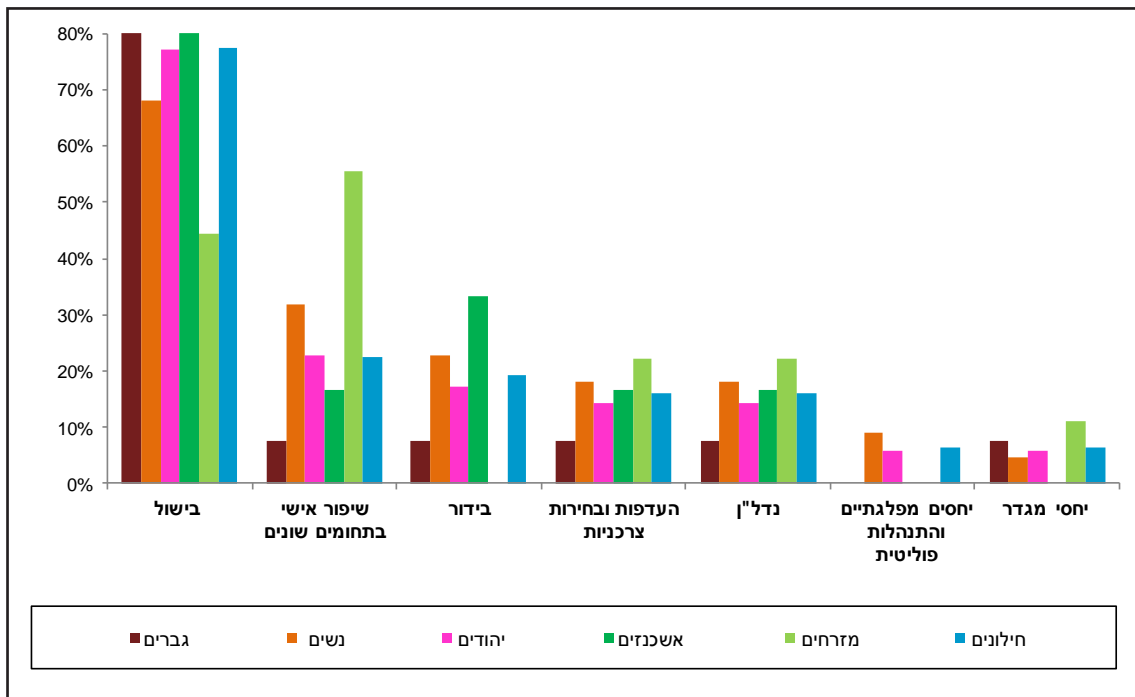
במחקר זה, סוגת אקטואליה ותחקיר כללה תכניות שעוסקות בבידור וידוענים, לפיכך בפרק זה השמטנו מראש את התכניות הללו, שכן כולן עסקו בנושא אחד, ועל התפלגות הדמויות שבהן דנו בפרק הדמויות שלעיל. לפיכך, כדי לבחון את הקשר הופעת הדמויות, נותחה הסוגה ללא תכניות אלו. **בתכניות האקטואליה ותחקיר (ללא א. בידורית)**, קיימת בולטות לדמויות של חרדים בנושאי דת, פשע ואלימות ופוליטיקה פנימית. בדומה לכך, דתיים-לאומיים בולטים באייטמים בנושאי פשע ואלימות, צבא, משטרה וכוחות הביטחון ושכול ולוויות. מבחינה מגדרית, גברים בולטים יותר בנושאים של פוליטיקה פנימית וצבא, משטרה וכוחות הביטחון, ואילו נשים בולטות באייטמים

בנושא היבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום. נוסף על כך, דמויות של מזרחים הופיעו בשיעור גבוה יותר בנושאי פשע ואלימות בהשוואה לאשכנזים.

גרף 11: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית - 2011

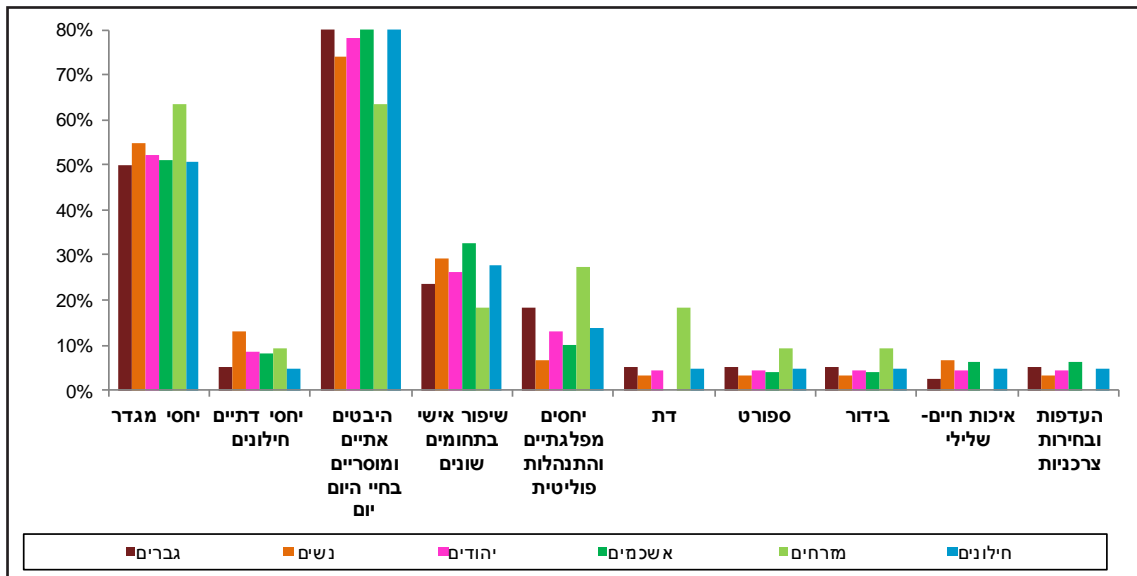

בתכניות לייף סטייל, להבדיל מרוב הסוגות, בלטה דומיננטיות של דמויות נשים ברוב הנושאים. כך, שיעור דמויות הנשים גבוה יותר מזה של הגברים בנושא שיפור עצמי בתחומים שונים (32% לעומת 8%), בידור (23% לעומת 8%), העדפה ובחירות צרכניות (18% לעומת 8%) ונדל"ן (18% של נשים לעומת 8% של גברים). דמויות גברים בלטו בתכניות בישול (92% לעומת 68% של נשים). שיעור הדמויות המזרחיות גבוה יותר בתכניות בנושא שיפור אישי בתחומים שונים (56% בהשוואה ל-17% אשכנזיות). מנגד, דמויות ממוצא אשכנזי בלטו יותר בתכניות בישול (83%) ובידור (33%), לעומת אף דמות ממוצא מזרחי. בקרב דמויות חילוניות, יש שיעור גבוה יותר בתכניות בישול (77% לעומת 50% של דמויות דתיות לאומיות), בתכניות בידור (19% לעומת אף דמות דתית לאומית), העדפות ובחירות צרכניות (16% לעומת אף דמות של דתיים לאומיים) ונדל"ן (16% לעומת אף דמות של דתית לאומית). לעומת זאת, דמויות דתיות-לאומיות בלטו בתכניות בנושא שיפור אישי בתחומים שונים (50% לעומת 23% חילונים). דמויות של חרדים, ערבים ועולים לא הוצגו כלל בתכניות הלייף סטייל.

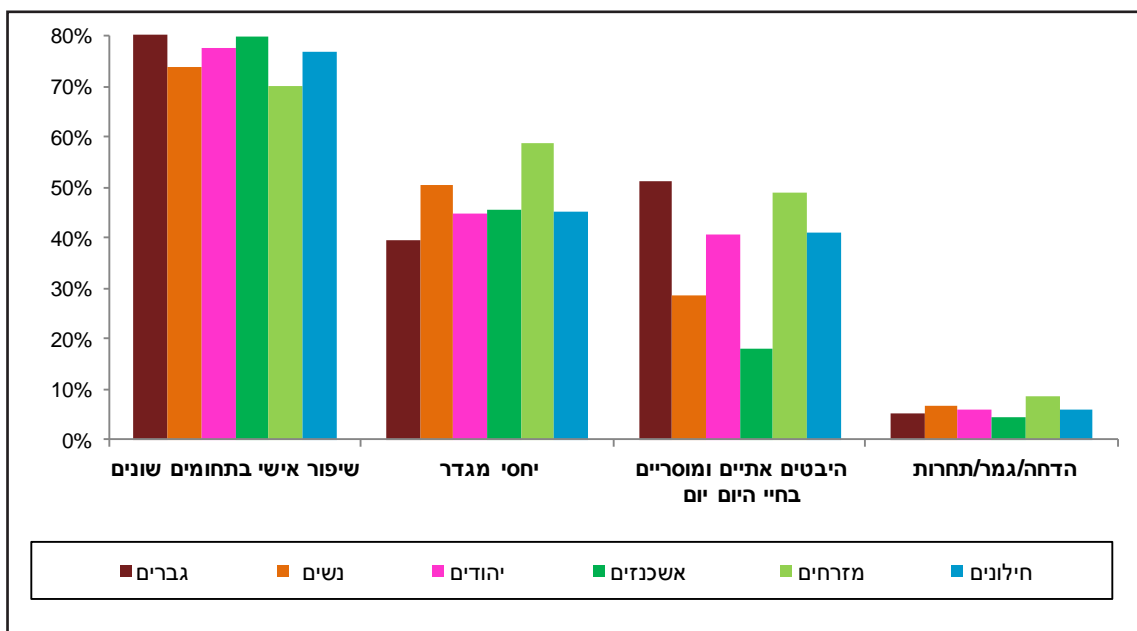
בתכניות הדרמה, בשונה ממהדורות החדשות, קיימת בולטות הן לנשים הן לגברים, אם כי בתחומים שונים זו בולטות מעטה. בתוך כך, שיעור הגברים המופיעים בסדרות בנושא היבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום גבוה מזה של הנשים (82% לעומת 74%). כמו כן, דמויות גבריות בולטות יותר בסדרות דרמה בנושא יחסים מפלגתיים והתנהלות פוליטית (18% לעומת 6% של נשים). מנגד, דמויות של נשים בולטות יותר בנושאים של יחסי מגדר (55% לעומת 50% גברים), יחסי דתיים-חילוניים (13% לעומת 5%) ושיפור אישי בתחומים שונים (29% לעומת 24%). באשר לשסע העדתי, הרי שקיימת שונות בשיעור המזרחים והאשכנזים ברוב נושאי סדרות הדרמה שנחקרו. במסגרת זו, דמויות ממוצא מזרחי בלטו יותר בסדרות בנושא יחסי מגדר (64% לעומת 51% של דמויות ממוצא אשכנזי), יחסים מפלגתיים והתנהלות פוליטית (27% לעומת 10%) ודת (18% לעומת אף דמות ממוצא אשכנזי). דמויות ממוצא אשכנזי בלטו בנושאי היבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום (82% לעומת 64%) ושיפור אישי בתחומים שונים (33% לעומת 18%). יש לציין כי בסדרות בנושא איכות חיים בהקשר שלילי והעדפות ובחירות צרכניות, לא הופיעו כלל דמויות ממוצא מזרחי, אם כי גם שיעור הדמויות ממוצא אשכנזי היה נמוך (6%). מבחינת הצגת דמויות דתיות, סדרות הדרמה חשפו כי קיימים הבדלים רבים בייצוג הסקטורים הדתיים וכי דמויות חרדיות מופיעות רק בסדרות שעוסקות ביחסי דתיים-חילוניים (100%). בדומה לכך, גם הדמויות של הדתיים-הלאומיים זכו לייצוג גבוה בתחום זה (100%), בהשוואה לשיעור נמוך של חילונים (5%). ככלל, ניתן לראות כי קיימת בולטות גבוהה יותר של דמויות דתיות-לאומיות בהשוואה לחילוניות בסדרות הדרמה. בתוך כך, דמויות דתיות-לאומיות בלטו בנושאים של יחסי מגדר (100% דמויות דתיות לאומיות ו-51% חילוניות), יחסי דתיים-חילוניים (100% דמויות דתיות לאומיות לעומת 5% בלבד של דמויות חילוניות) והיבטים אתיים ומוסריים בחיי היום-יום (100% לעומת 80% דמויות חילוניות). דמויות חילוניות בלטו בסדרות שעסקו בשיפור אישי בתחומים שונים (28% לעומת היעדר ייצוג של דמויות דתיות). בדומה לכך, בשאר הנושאים, כדוגמת איכות חיים בהקשר שלילי, ספורט והעדפות ובחירה צרכנית, שיעור הדמויות החילוניות הוא 5% ודמויות דתיות לא זכו לייצוג כלל. דמויות של ערבים ועולים כלל לא הופיעו בסדרות דרמה.

גרף 13: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בסדרות דרמה - 2011

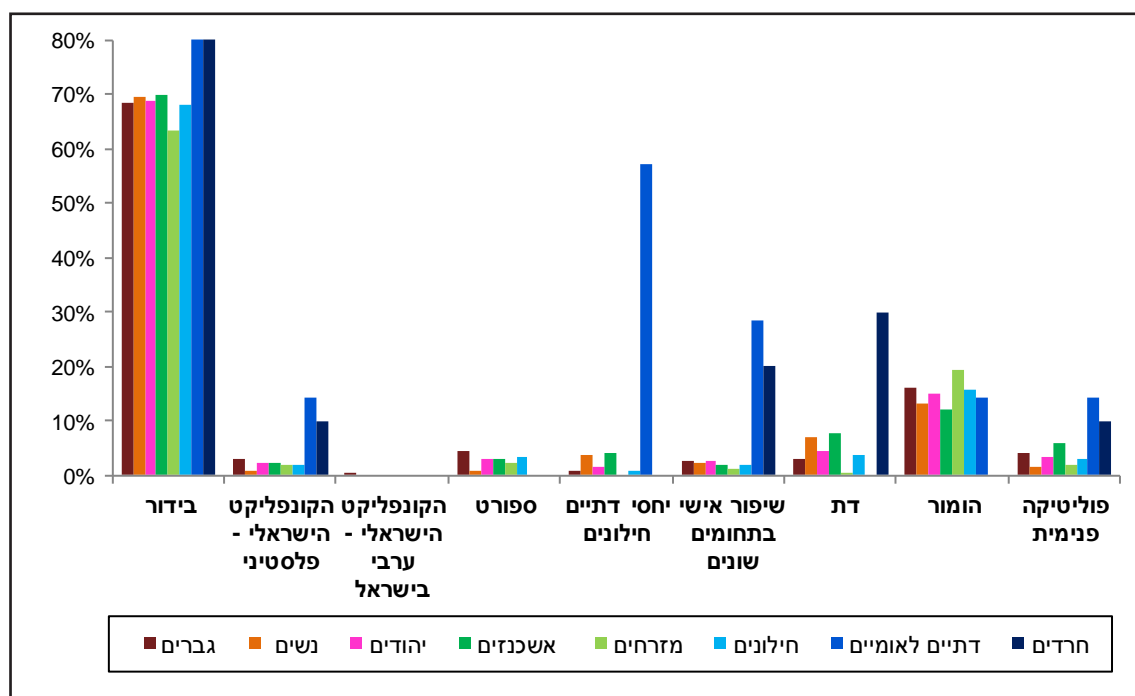
בתכניות המציאות, גברים ונשים מופיעים במידה ניכרת בתחומים של שיפור עצמי (81% גברים ו-74% נשים). קיימת בולטות של נשים בנושא של יחסי מגדר (50% לעומת 39%), ואילו דמויות של גברים בולטות יותר בנושאים של היבטים אתניים ומוסריים בחיי היום-יום (51% לעומת 29%). דמויות של יהודים בולטות בנושאים של שיפור עצמי בתחומים שונים (78%), יחסי מגדר (45%) והיבטים אתניים ומוסריים בחיי היום-יום (41%). באשר לשסע העדתי, קיימת בולטות למזרחים בתחומים של יחסי מגדר (59%) והיבטים אתניים ומוסריים בחיי היום-יום (49%), ואילו אשכנזים בולטים בנושאי שיפור עצמי בתחומים שונים (80% לעומת 70%). שיעור דמויות הדתיים-לאומיים גבוה יותר בהשוואה לדמויות חילוניות בתחומים של יחסי מגדר (100% מול 45%), שיפור עצמי בתחומים שונים (100% מול 77%) והיבטים אתניים ומוסריים בחיי היום-יום (100% מול 41%). יחד עם זאת, יש לסייג ממצאים אלו כיוון שיש רק שש דמויות שזוהו כדתיים-לאומיים.

גרף 14: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות מציאות - 2011

בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים, הופעת הדמויות תואמת את עולם התוכן הסטריאוטיפי של חלק מהדמויות. בתוך כך, דתיים-לאומיים מופיעים בשיעור גבוה באייטמים בנושא יחסי דתיים-חילונים, וחרדים מופיעים בעיקר בנושא דת. שתי הקבוצות בולטות גם באייטמים שעסקו בשיפור אישי בתחומים שונים. בדומה לכך, אף שבסוגה זו הופיעו רק שלוש דמויות של ערבים פלסטינים, הן הופיעו באייטמים שעסקו בקונפליקט הישראלי-פלסטיני ובקונפליקט הישראלי-ערבי בישראל. יש לציין כי בהתאם למצופה, שיעור גבוה של הדמויות הופיעו באייטמים שעסקו בבידור.

גרף 15: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות בידור ושעשועונים - 2011

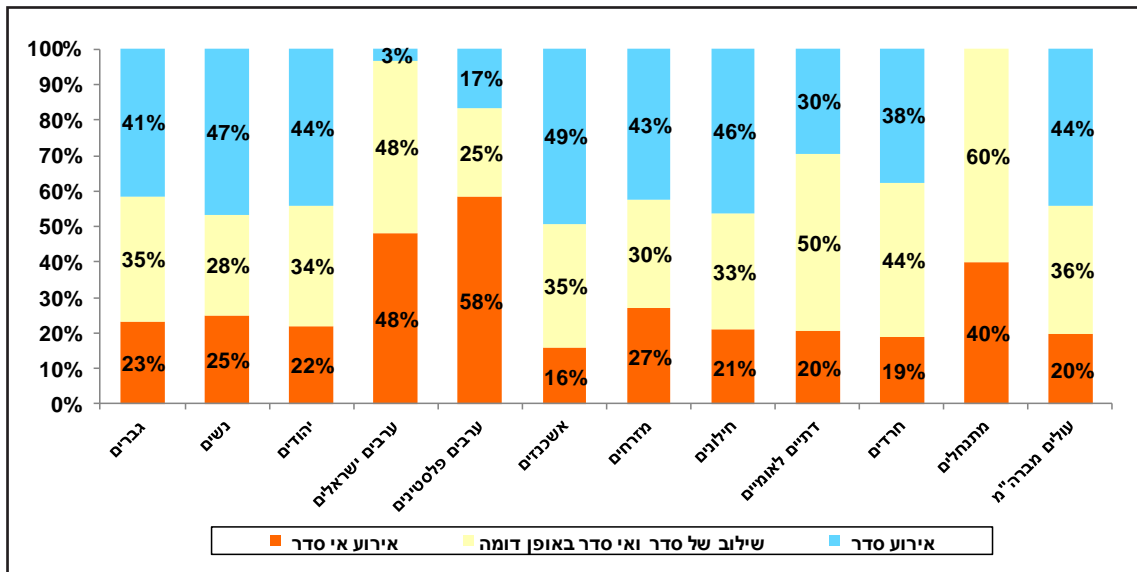

2.2.2 סדר ואי סדר

משתנה נוסף שבאמצעותו בדקנו את הקשר ייצוגן של הדמויות הוא הופעתן במסגרת אירועי סדר ואירועי אי סדר במהדורות החדשות ובתכניות אקטואליה ותחקיר. אירוע אי סדר הוא אירוע שיש בו ניסיון לאיום על הסטטוס קוו של המערכת ברמה המקומית, הלאומית או הבין-לאומית, וכאשר יש ניסיון לשבירה של המבנה הקיים, למשל עימות אלים, פשע או התפרעות. באירוע סדר נשמר המבנה הקיים ואין ניסיון לאיים על המערכת, למשל בוויכוח, הליך פרלמנטרי שגרת, אירוע תרבות או ספורט וכדומה.

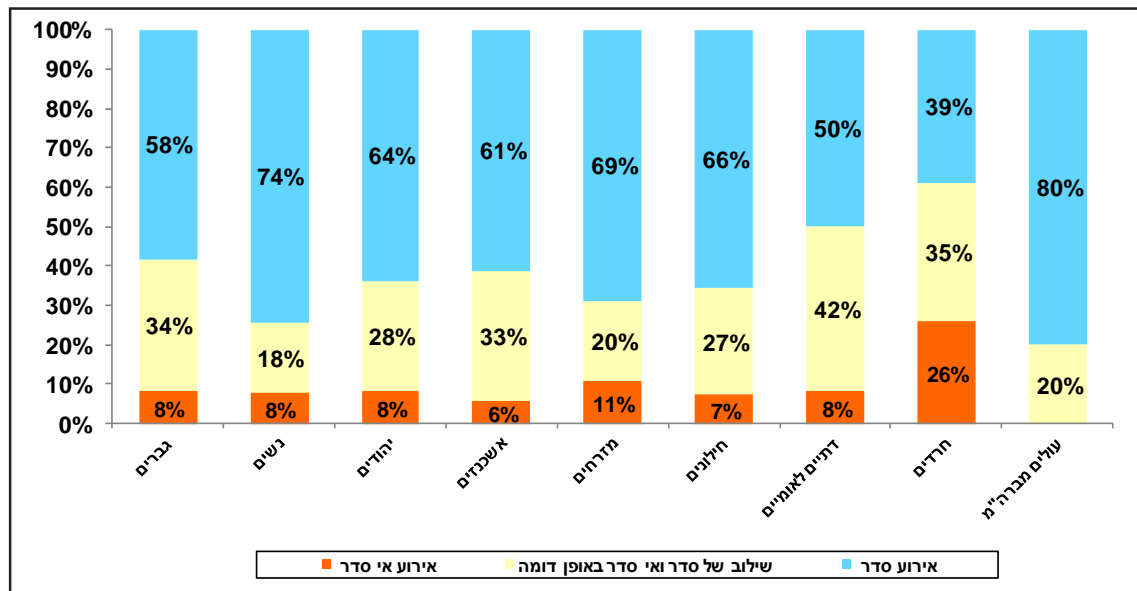
בנושא זה נמצאו **במהדורות החדשות** הבדלים בין יהודים לערבים, בדומה למחקר הקודם. באירועי סדר, הם דמויות יהודיות לעומת 17% דמויות ערביות פלסטיניות ו-3% בלבד הם של דמויות ערביות ישראליות. שיעור הדמויות הערביות ישראליות (48%) והערביות פלסטיניות (58%) באירועי אי סדר גבוה משמעותית בהשוואה לדמויות היהודיות (22%). בהשוואה שנערכה בין יתר הקבוצות לא נמצאו הבדלים מובהקים. יתרה מזו, ניתן לומר שככלל, קיימת עלייה בהופעת כל הדמויות באירועים המשלבים סדר ואי סדר, לצד ירידה בהופעתן באירועי סדר.

גרף 16: סיקור אירועי סדר ואי סדר - מהדורות חדשות - 2011

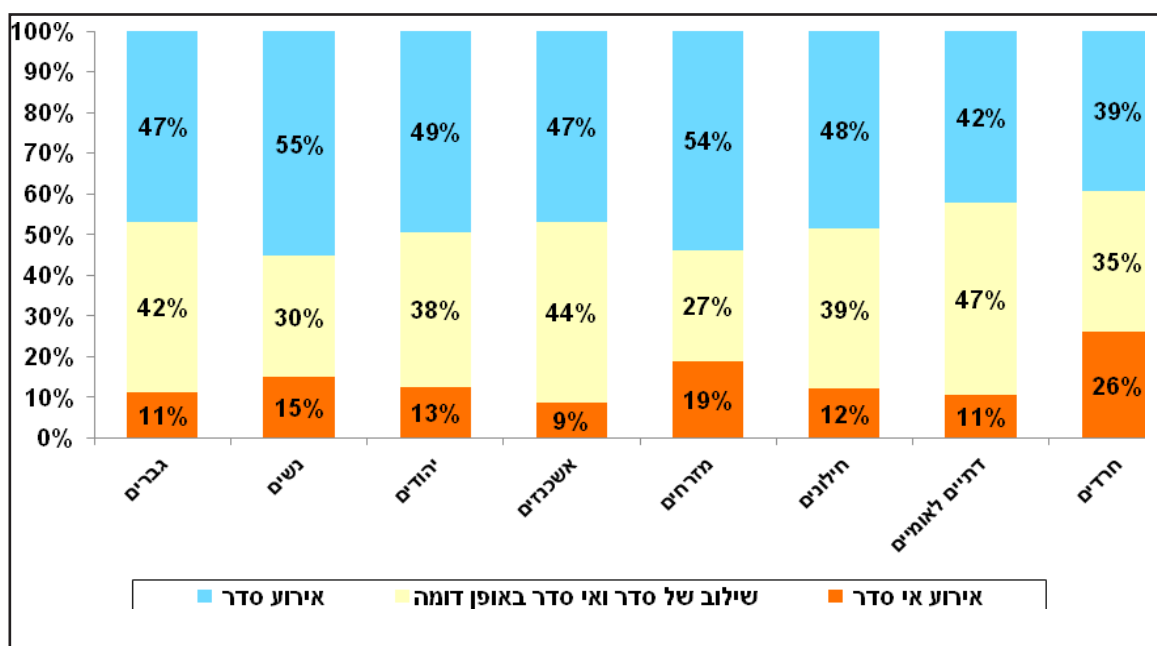
בתכניות אקטואליה ותחקיר נמצאו הבדלים מובהקים רק בין חרדים לדתיים-לאומיים ולחילונים. בהשוואה לאורך זמן ניתן לראות ששיעור הדמויות שהופיעו בהקשרים של אירועי אי סדר במחקר הנוכחי נמוך משמעותית לעומת המחקר הקודם. ** יש לשים לב כי השנה נכללה בתכניות באקטואליה ותחקיר גם תת-סוגה של אקטואליה בידורית, מה שמשפיע על שיעור ההופעה באירועי סדר או אי סדר.

גרף 17: סיקור אירועי סדר ואי סדר - סה"כ אקטואליה ותחקיר - 2011

לאור השונות בין תתי-הסוגות בתכניות אקטואליה ותחקיר, מוצגים בנפרד הממצאים של אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית. בתת-סוגה זו נמצא הבדל מובהק בין חרדים לדתיים-לאומיים וחילונים. יתרה מכך, החרדים מופיעים יותר באירועי אי סדר.

גרף 18: סיקור אירועי סדר ואי סדר - אקטואליה ותחקיר, ללא א. בידורית - 2011

2.3 מאפייני הדמות

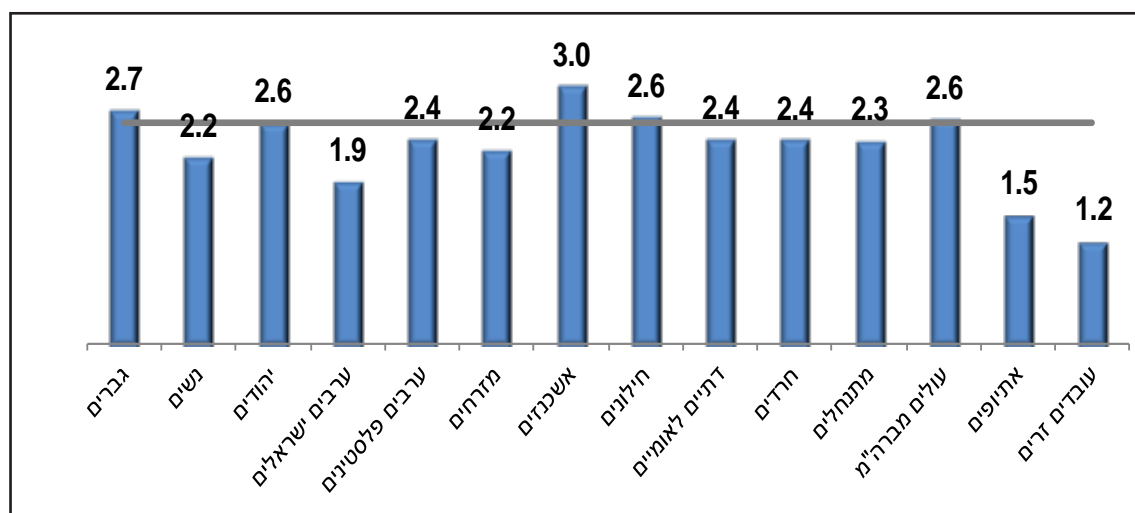
2.3.1 מדד סטטוס

כמרכיב נוסף בבדיקת איכות ההצגה של הדמות יצרנו מדד, הבודק את מעמד הדמות על פי מרכיבי ביגורפיה, התנהגות ותפקיד באייטם.

מדד הסטטוס כולל שבעה משתנים: השימוש בשפה והבקיאות בה, השכלה, סטטוס המקצוע, המעמד הסוציו-אקונומי, התפקיד באייטם (מומחה, איש ציבור) ורציונליות (לעומת רגשות).

המדד נע בין 0 נקודות לדמות שלא היה לה אף מאפיין לסטטוס גבוה, ל-7 נקודות, לדמות שאופיינה בכל מאפייני הסטטוס, על פי כל המשתנים שנכנסו למדד.

גרף 19: מדד סטטוס - כלל הדמויות

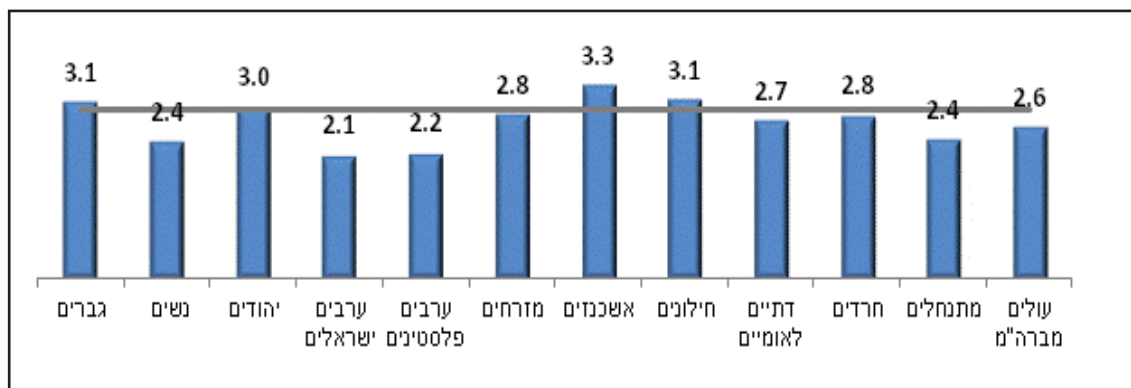

מתוך כלל הדמויות שהופיעו בכל הסוגות, נמצאו הבדלים מובהקים במדד הסטטוס בין קבוצות דומיננטיות לקבוצות מיעוט. סטטוס הדמויות מהקבוצות הדומיננטיות גבוה יותר מסטטוס הדמויות מקבוצות המיעוט: סטטוס הגברים גבוה משל נשים, של יהודים גבוה משל ערבים ושל אשכנזים גבוה משל מזרחים.

נוסף על כך, סטטוס העולים מברה"מ לשעבר גבוה מסטטוס האתיופים והעובדים הזרים.

הסטטוס הממוצע עומד על 2.5 בסולם 0 עד 7.

גרף 20: ממוצע מדד "סטטוס" במהדורות החדשות - 2011

במהדורות החדשות, לקבוצות המיעוט סטטוס נמוך יותר בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות. את הקבוצות הדומיננטיות מייצגות דמויות בעלות מאפיינים המעידים על סטטוס גבוה יותר - מבחינת השפה, המעמד הסוציו-אקונומי, ההשכלה, התפקיד וההתנהגות - "רציונלית" ופחות "רגשנית".

2.3.1.1 מדד הסטטוס במהדורות החדשות - לאורך זמן

טבלה 5: התפלגות המדד במהדורות החדשות

2011			2004-5			
אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
6.5	6.5	75	2.9	2.9	33	00.
21.2	14.7	171	11.2	8.4	96	1.00
43.9	22.7	263	32.9	21.6	248	2.00
65.5	21.6	251	43.4	10.5	121	3.00
79.9	14.4	167	59.8	16.4	188	4.00
92.2	12.2	142	79.9	20.1	230	5.00
99.5	7.3	85	99.1	19.3	221	6.00
100.0	5	6	100.0	9	10	7.00
	100.0	1,160		100.0	1,147	סה"כ

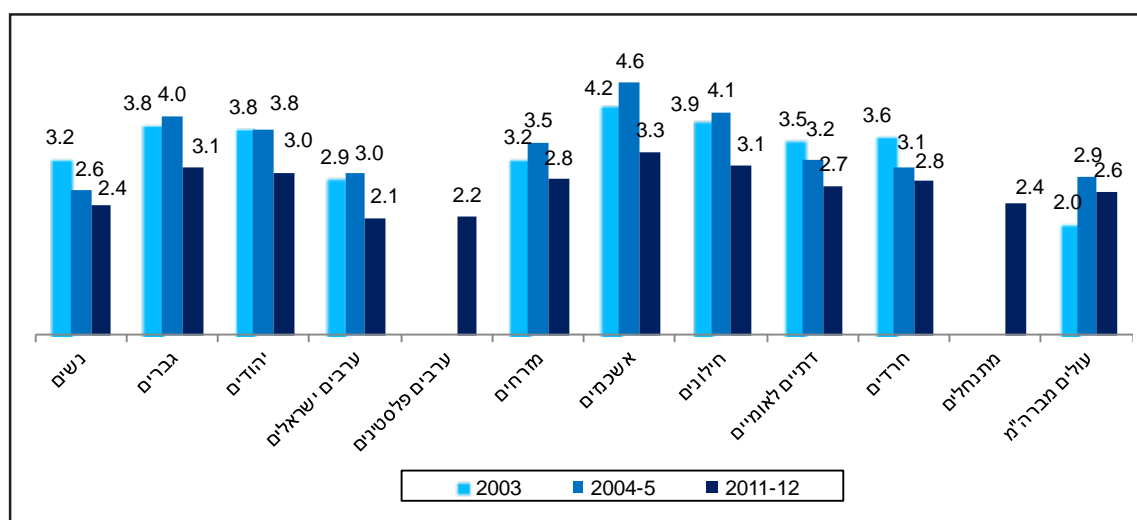
בהשוואה למחקר הקודם, דמויות רבות יותר הן בעלות סטטוס נמוך- בינוני (עד ציון 4; 79.9% במחקר הנוכחי לעומת 59.8% במחקר הקודם).

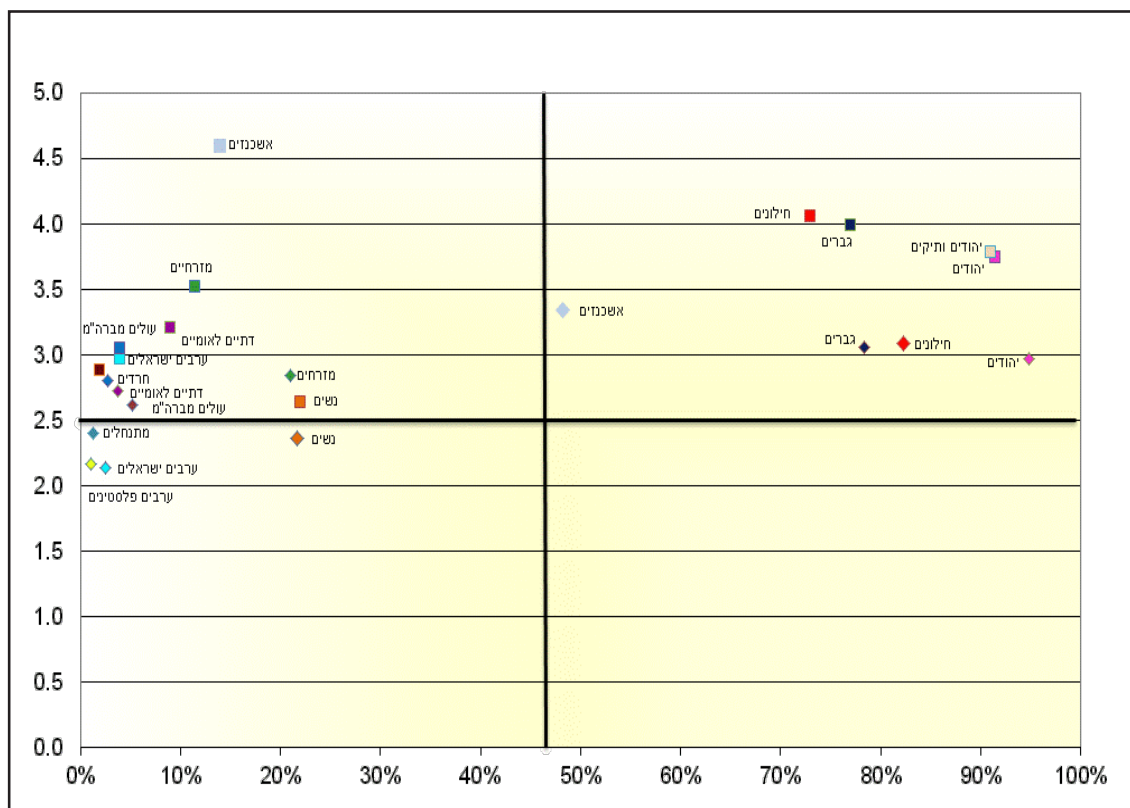
טבלה 6: ממוצע מדד סטטוס במהדורות החדשות לפי השתייכות לקבוצה לאורך זמן - 2011

2011		2004-5		2003		
ממוצע	שכיחות	ממוצע	שכיחות	ממוצע	שכיחות	
3.06	909	3.99	907	3.84	2318	גברים
2.36	251	2.64	240	3.22	537	נשים
2.97	1100	3.75	1099	3.76	2729	יהודים
2.15	41	2.97	36	2.85	94	ערבים
2.14	29	2.97	36	2.85	94	ערבים ישראלים
2.17	12					ערבים פלסטינים
2.33	3					דרוזים
3.34	560	4.60	161	4.17	1332	אשכנזים
2.84	244	3.52	128	3.22	794	מזרחים
3.09	955	4.06	821	3.89	2303	חילונים
2.73	44	3.21	112	3.54	204	דתיים-לאומיים
2.81	32	3.05	44	3.61	56	חרדים
2.40	15					מתנחלים
		3.78	1075	3.75	2806	יהודים ותיקים
2.62	61	2.88	24	2.03	59	עולים מבר"מ לשעבר
0.33	3			2.00	12	אתיופים
1.25	8					עובדים זרים
	1,160		1,147		2,877	שכיחות
2.91		3.71		3.71		ממוצע כלל המדגם

ניכר כי בדומה לשני המחקרים הקודמים, קבוצות המיעוט זוכות לציונים נמוכים יותר ב"מדד הסטטוס" בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות. ככלל, ציוני הדמויות במדד הסטטוס במחקר הנוכחי נמוכים מהמחקרים הקודמים.

גרף 21: ממוצעי מדד "סטטוס" במהדורות החדשות - השוואה לאורך זמן

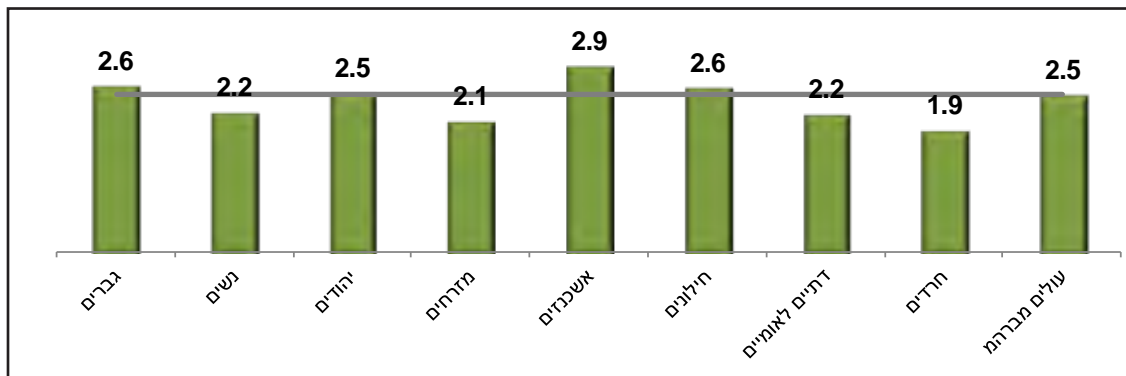

כדי לקבל תמונה משלימה של איכות אופן ההצגה של הקבוצה מחד גיסא ושל נראות הקבוצה, כלומר משך הזמן שהוקדש לה, מאידך גיסא, ערכנו גרף המציג את שני הממדים על מפה אחת ומאפשר השוואה בין הקבוצות. גרף 14 מתאר את משך הזמן שבו הופיעה כל קבוצה (אחוז מסך הדקות בסוגה) ואת הסטטוס, בהשוואה בין השנים. ניתן לומר כי ייצוג הקבוצה איכותי יותר כאשר היא ממוקמת ברבעון העליון הימני, ולחלופין, איכות הייצוג נמוכה ביותר כאשר הקבוצה ממוקמת ברבעון השמאלי התחתון. גרף זה מתאר על ציר ה-X את אחוז הדקות שקיבלה כל קבוצה מסך כל הדקות שנדגמו בסוגה, ועל ציר ה-Y את ציון הסטטוס הממוצע של הקבוצה.

מהגרף עולה כי הדמויות מתוך הקבוצות הדומיננטיות מוצגות כבעלות סטטוס גבוה, וכן שהנראות של קבוצות אלו גבוהה בהשוואה לקבוצות המיעוט. מצאנו כי הקבוצות הדומיננטיות מרוכזות ברבעון הימני העליון, בעוד מרבית קבוצות המיעוט מרוכזות ברבעון השמאלי התחתון. ניתן לראות כי במרבית הקבוצות אין ירידה בממוצע מדד הסטטוס, זאת לצד אחוז נראות דומה בין שלושת המחקרים. יחד עם זאת, קיימת עלייה באחוז הנראות של דמויות חילוניות ומזרחיות. מנגד, קיימת ירידה בנראות של דמויות דתיות-לאומיות.

גרף 23: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות אקטואליה ותחקיר

גם בתכניות אקטואליה ותחקיר, קבוצות המיעוט הן בעלות סטטוס נמוך יותר בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות. מבחינת סטטוס, עולים מברה"מ לשעבר יוצאים מן הכלל - ייצוגם בתכניות נמוך (15 דמויות), בדומה לקבוצות מיעוט, אך הסטטוס שלהם גבוה.

מדד הסטטוס בתכניות אקטואליה ותחקיר - לאורך זמן 2.3.1.3

טבלה 7: התפלגות המדד בתכניות אקטואליה ותחקיר

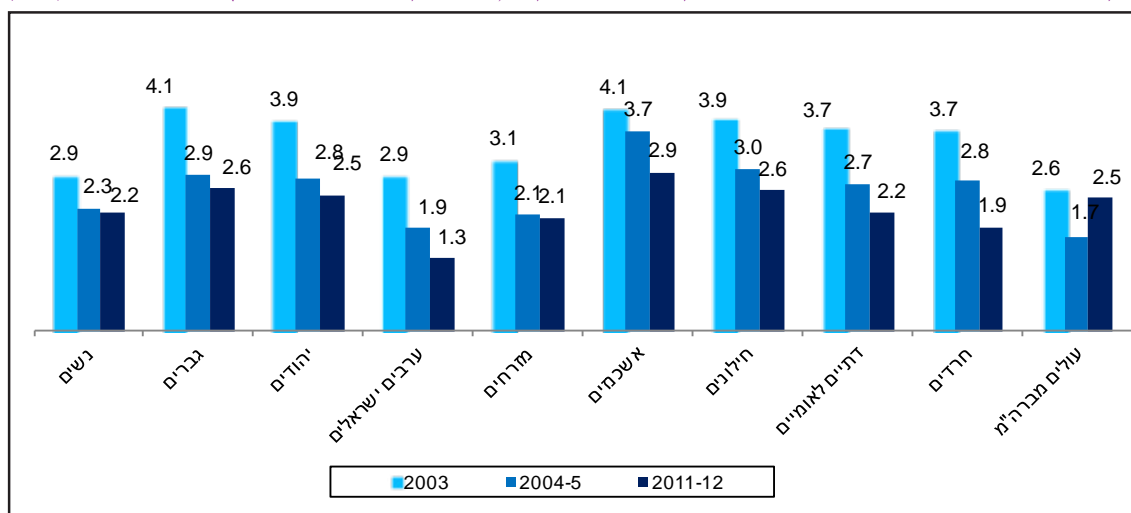
2011			2004-5			
מצטבר	אחוז	שכיחות	מצטבר	אחוז	שכיחות	
6.6	6.6	45	5.7	5.7	53	00.
26.7	20.1	137	18.8	13.1	122	1.00
57.6	30.9	211	49.0	30.3	282	2.00
76.0	18.3	125	68.0	19.0	177	3.00
89.0	13.0	89	86.6	18.6	173	4.00
96.8	7.8	53	99.0	12.4	116	5.00
99.6	2.8	19	100.0	1.0	9	6.00
100.0	0.4	3				7.00
	100.0	682		100.0	932	סה"כ

בהשוואה למחקר הקודם, שיעור הדמויות בעלות הסטטוס נמוך-בינוני (עד ציון 4) דומה. שלוש דמויות במחקר זה הן בסטטוס 7, לעומת המחקר הקודם, שבו אף דמות לא קיבלה ציון זה.

טבלה 8: ממוצע מדד סטטוס בתכניות אקטואליה ותחקיר לפי השתייכות לקבוצה לאורך זמן

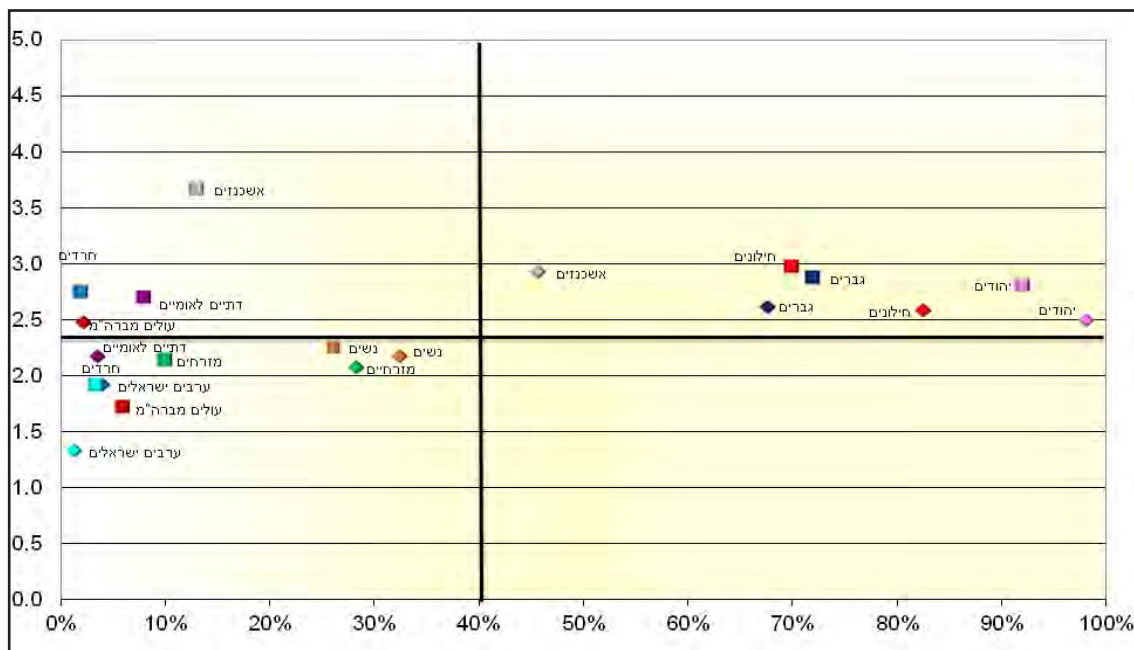
2011		2004-5		2003		
ממוצע	שכיחות	ממוצע	שכיחות	ממוצע	שכיחות	
2.61	461	2.87	714	4.09	547	גברים
2.17	221	2.26	218	2.86	168	נשים
2.49	669	2.81	868	3.85	674	יהודים
1.33	9	1.91	32	2.85	27	ערבים ישראלים
2.92	311	3.67	96	4.08	330	אשכנזים
2.07	193	2.14	86	3.14	152	מזרחים
2.58	563	2.97	614	3.90	607	חילונים
2.17	24	2.70	86	3.72	39	דתיים-לאומיים
1.91	23	2.75	24	3.67	6	חרדים
		2.84	835	3.88	656	יהודים ותיקים
2.47	15	1.72	43	2.59	22	עולים מברה"מ לשעבר
		1.00	4			עולים אחרים
1.00	1					עובדים זרים
	682		932		733	שכיחות
2.47		2.73		3.75		ממוצע מדד סטטוס

גרף 24: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות אקטואליה ותחקיר (כולל אקטואליה בידורית) - השוואה לאורך זמן

גרף 25: נראות ואיכות - ממוצע מדד "סטטוס" ואחוז הדקות מזמן השידור בתכניות האקטואליה והתחקיר -

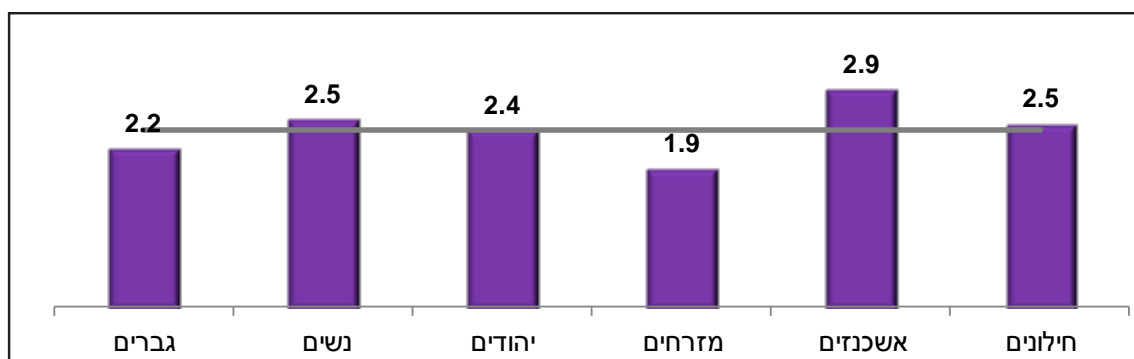
השוואה לאורך זמן

בדומה לחדשות, גם מהגרף המציג את הממצאים בתכניות האקטואליה והתחקיר עולה כי הדמויות מתוך הקבוצות הדומיננטיות מוצגות כבעלות סטטוס גבוה, וכן שהנראות של קבוצות אלו גבוהה בהשוואה לקבוצות המיעוט. מצאנו כי הקבוצות הדומיננטיות מרוכזות ברבעון הימני העליון, בעוד מרבית קבוצות המיעוט מרוכזות ברבעון השמאלי התחתון. בהשוואה למחקר הקודם, חלה ירידה במדד הסטטוס של רוב הדמויות, לצד עלייה באחוז הנראות של חלק מהקבוצות.

2.3.1.3.1 מדד סטטוס בתכניות לייף סטייל

גרף 26: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות לייף סטייל

מניתוח מדד הסטטוס בתכניות הלייף סטייל עולה כי מדד הסטטוס של דמויות אשכנזיות גבוה מזה של המזרחיות. בסוגה זו, בשונה מהקודמות, מדד הסטטוס של הנשים גבוה במעט מזה של הגברים. במחקר הקודם לא נותחה סוגת הלייף סטייל, ולכן הנתונים הנוכחיים לא מושוים אליו.

טבלה 9: התפלגות המדד בתכניות הלייף סטייל

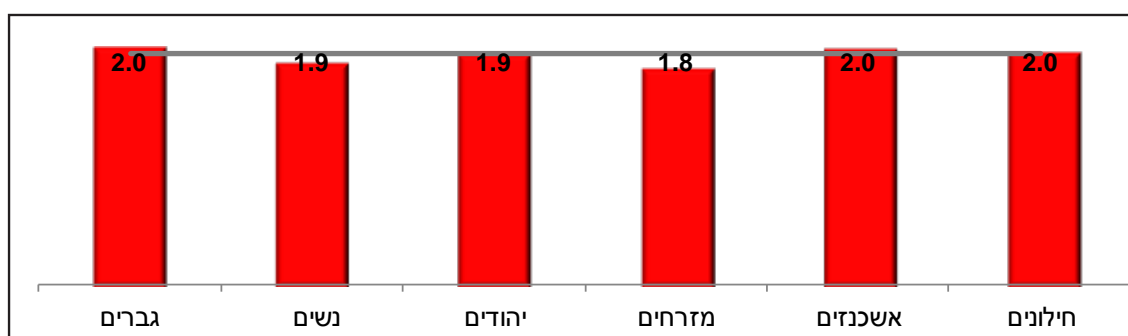
אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
2.9	2.9	1	00.
20.0	17.1	6	1.00
65.7	45.7	16	2.00
80.0	14.3	5	3.00
91.4	11.4	4	4.00
100.0	8.6	3	4.00
	100	35	סה"כ

טבלה 10: ממוצע מדד סטטוס בתכניות לייף סטייל לפי השתייכות לקבוצה

2011		
ממוצע	שכיחות	
2.15	13	גברים
2.55	22	נשים
2.40	35	יהודים
2.94	18	אשכנזים
1.89	9	מזרחים
2.48	31	חילונים
2.50	2	דתיים לאומיים
	35	שכיחות
2.40		ממוצע מדד סטטוס

2.3.1.3.2 מדד סטטוס בסדרות דרמה

גרף 27: ממוצעי מדד "סטטוס" בסדרות דרמה

מניתוח מדד הסטטוס בסדרות הדרמה עולה כי הדמויות קיבלו ציונים דומים במדד הסטטוס, ללא תלות בהיותן קבוצות מיעוט או קבוצות דומיננטיות. יחד עם זאת, אפשר לומר כי ככלל, הציונים במדד הסטטוס בסדרות הדרמה נמוכים מהציונים ביתר הסוגות.

טבלה 11: התפלגות המדד בסדרות דרמה

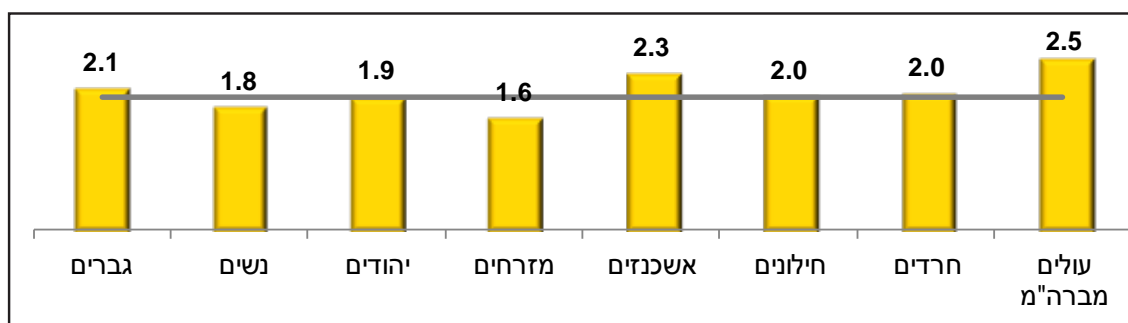
אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
1.4	1.4	1	00.
29.0	27.5	19	1.00
78.3	49.3	34	2.00
97.1	18.8	13	3.00
100.0	2.9	2	4.00
	100.0	69	סה"כ

טבלה 12: ממוצע מדד סטטוס בסדרות דרמה - לפי קבוצות

2011		
ממוצע	שכיחות	
2.00	38	גברים
1.87	31	נשים
1.94	69	יהודים
1.98	49	אשכנזים
1.82	11	מזרחים
1.95	65	חילונים
1.50	2	דתיים-לאומיים
2.00	1	חרדים
	69	שכיחות
1.94		ממוצע מדד סטטוס

2.3.1.3.3 מדד סטטוס בתכניות מציאות

גרף 28: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות מציאות

בתכניות המציאות חוזר הדפוס של קבוצות מיעוט בעלות סטטוס נמוך יותר בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות, וכן הסטטוס הגבוה יחסית של עולי ברה"מ לשעבר לעומת ייצוגם הנמוך בתכניות - מבחינת ייצוג הם קבוצות מיעוט, ומבחינת סטטוס הם דומים לקבוצות הדומיננטיות.

טבלה 13: התפלגות המדד בתכניות מציאות

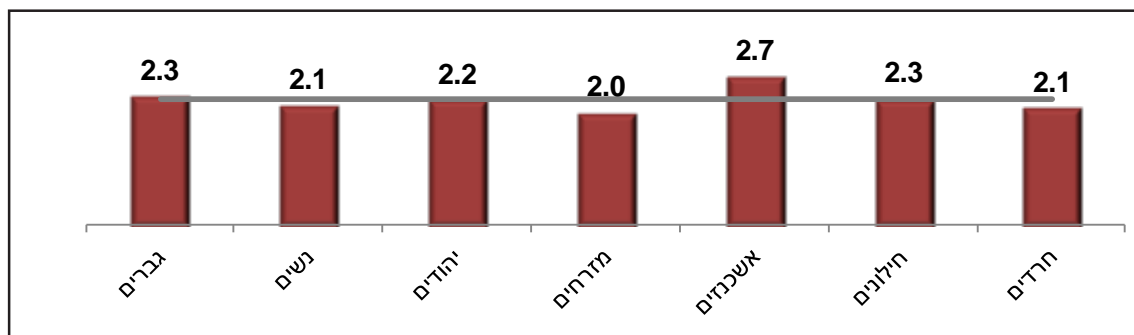
אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
2.6	2.6	9	00.
29.9	27.3	93	1.00
78.0	48.1	164	2.00
95.9	17.9	61	3.00
99.7	3.8	13	4.00
100.0	0.3	1	5.00
	100	341	סה"כ

טבלה 14: ממוצע מדד סטטוס בתכניות מציאות - לפי קבוצות - 2011

2011		
ממוצע	שכיחות	
2.07	180	גברים
1.79	161	נשים
1.95	338	יהודים
2.29	94	אשכנזים
1.63	104	מזרחים
1.96	322	חילונים
1.83	6	דתיים-לאומיים
	341	שכיחות
1.93		ממוצע מדד סטטוס

2.3.1.3.4 מדד הסטטוס בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים

גרף 29: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים

בתכניות הבידור, האירוח והשעשועונים לא ניכר הבדל בין הקבוצות, למעט סטטוס גבוה יותר של אשכנזים לעומת מזרחים.

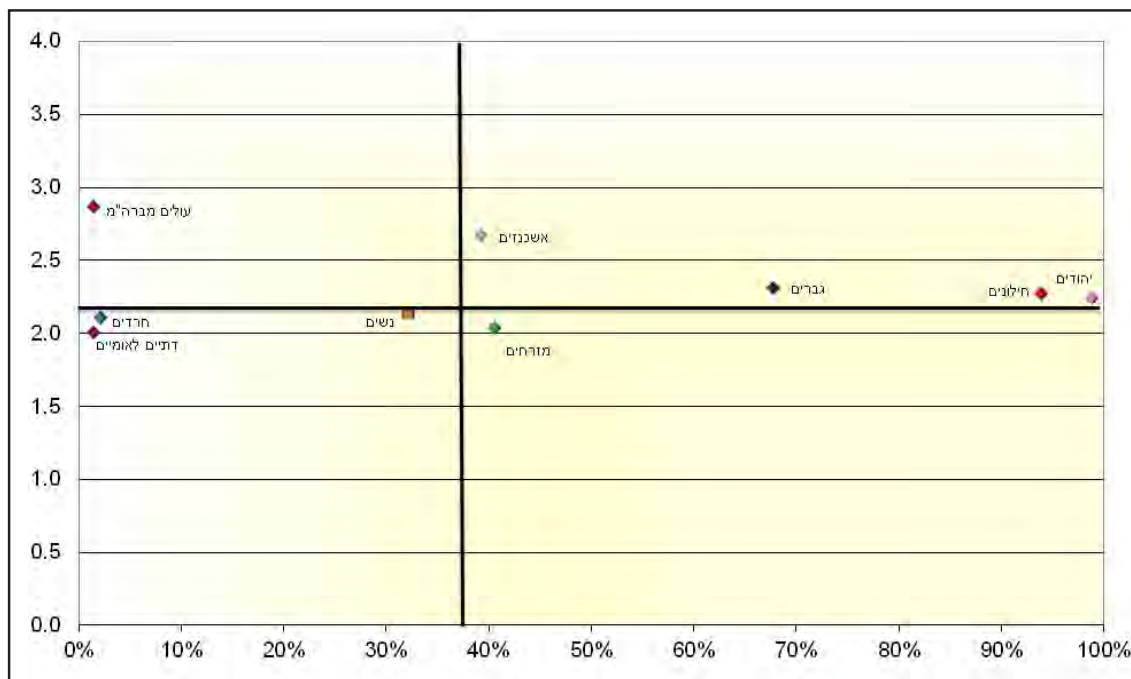
טבלה 15: התפלגות המדד בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים

אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
1.6	1.6	7	00.
18.5	16.9	76	1.00
73.7	55.2	248	2.00
88.4	14.7	66	3.00
94.2	5.8	26	4.00
98.9	4.7	21	5.00
100.0	1.1	5	6.00
	100.0	1,147	סה"כ

כמעט כל הדמויות הן בעלות סטטוס נמוך-בינוני (עד ציון 4) - 94.2%.

טבלה 16: ממוצע מדד סטטוס בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים לפי השתייכות לקבוצה - 2011

2011		
ממוצע	שכיחות	
2.31	304	גברים
2.14	144	נשים
2.24	443	יהודים
4.00	2	ערבים פלסטינים
2.67	176	אשכנזים
2.03	182	מזרחים
2.27	421	חילונים
2.00	7	דתיים-לאומיים
2.10	10	חרדים
4.00	1	מתנחלים
2.86	7	עולים מברה"מ לשעבר
2.00	7	אתיופים
	449	שכיחות
2.25		ממוצע כלל המדגם

מהגרף עולה כי הקבוצות הדומיננטיות: יהודים, חילונים, גברים ואשכנזים, ממוקמות בחלק הימני העליון. הממצא הבולט הוא שדמויות של אשכנזים ומזרחים הוצגו במשך זמן דומה, אולם הסטטוס של האשכנזים גבוה מזה של המזרחים.

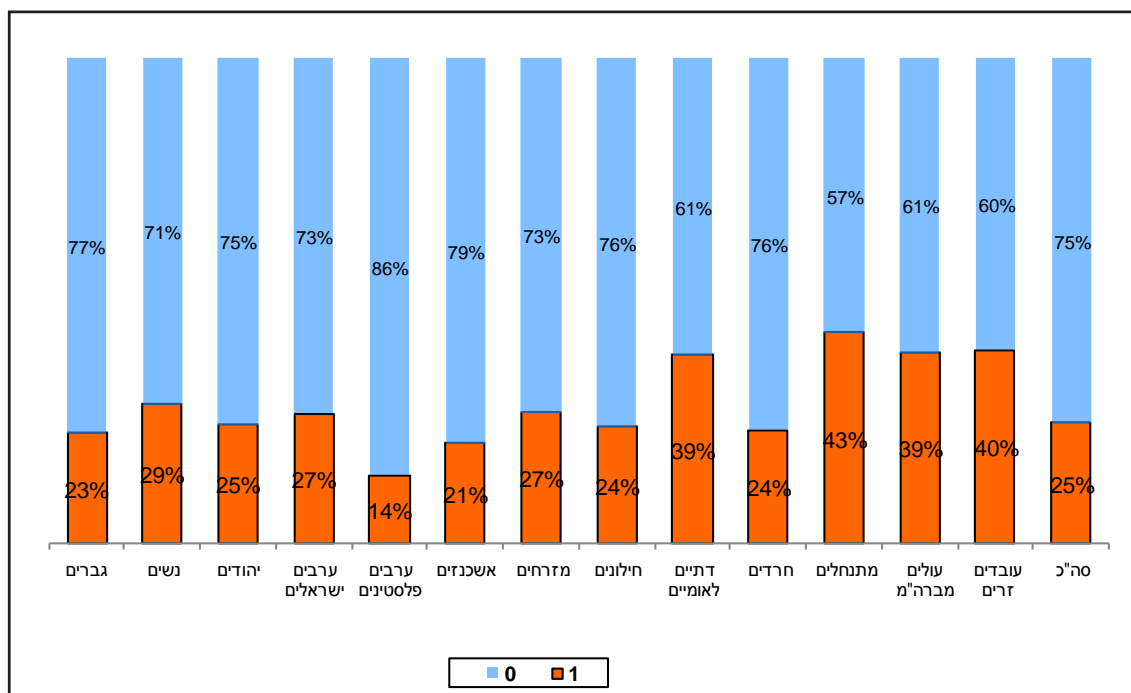
2.3.2 מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית"

את המונח "דלת אחורית" טבע פרופ' גדי וולפספלד, כתיאור לנגישות של קבוצות פוליטיות חלשות למדיה (בעיקר בנושא של התמודדות פוליטית) (Wolfsfeld, 1997). וולפספלד מוצא כי קבוצות חלשות מצליחות להיכנס למדיה "בדלת האחורית", באמצעות אימוץ התנהגות חריגה. קבוצות הרוב נכנסות למדיה בדלת הראשית, בהתנהגות נורמטיבית.

במחקר הנוכחי ביקשנו לבדוק את מאפייני ההופעה של חברי קבוצות מיעוט, באמצעות קיבוץ מאפייני כניסה בדלת אחורית. המדד מכיל מאפייני התנהגות חריגים: אלימות, פרובוקטיביות (בהופעה, בביטוי או בהתנהגות) ורגשנות. בשל אופן ההתפלגות של המדד יצרנו מדד דיכוטומי הכולל התפלגות של 0 או 1.

0 משמעותו שהדמות לא אופיינה באף אחד מהמשתתפים כמשתמשת בפרקטיקות של "הדלת האחורית", לעומת 1 - שימוש בפרקטיקה כזו לפחות בממד אחד. בהתאם לתיאוריה של וולפספלד, ניתן לשער כי המדד שנבנה יראה שהשימוש בפרקטיקות של "כניסה בדלת אחורית" אופייני יותר לדמויות השייכות לקבוצות מיעוט.

גרף 31: מדד "דלת אחורית" בכלל המדגם - 2011

הבדלים מבוהקים בשימוש במאפייני דלת אחורית אפשר לראות בין חילונים לדתיים-לאומיים, בין אשכנזים למזרחים, ובין נשים לגברים. אין הבדלים מובהקים בין יהודים לערבים, בשל מיעוט ערבים.

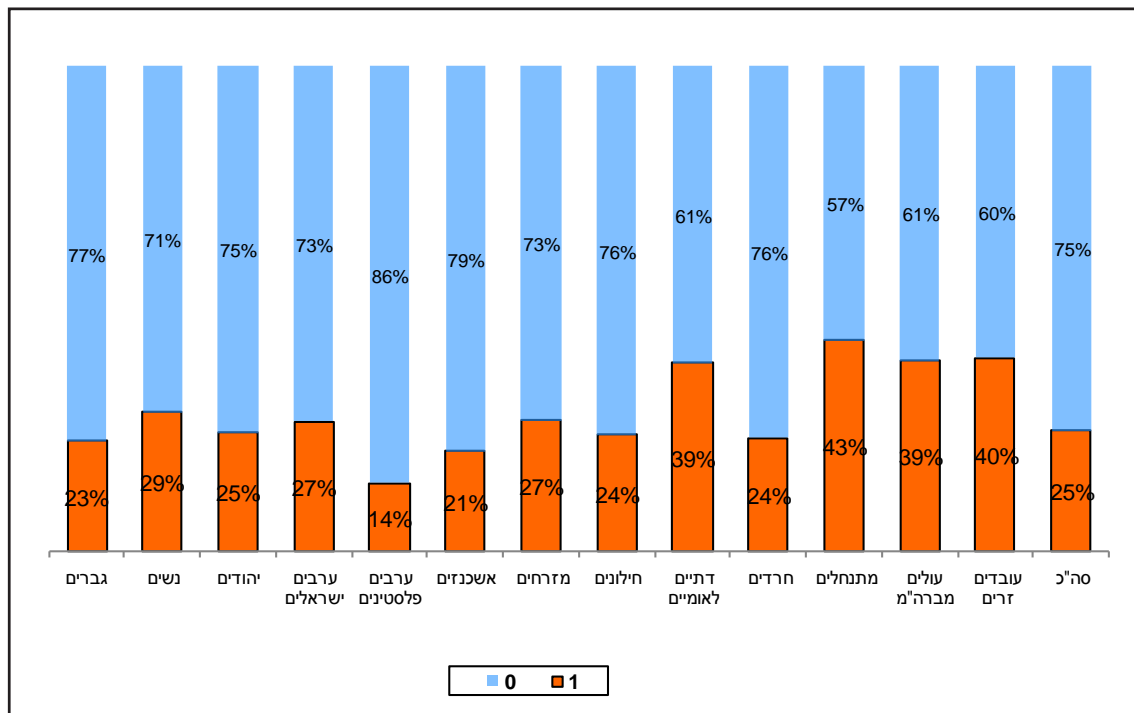
מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות - לאורך זמן 2.3.2.2

טבלה 17: התפלגות מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות - לאורך זמן

2011			2004-5			
אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
75.9	75.9	881	81.2	81.2	931	00.
94.1	18.1	210	96.6	15.4	177	1.00
99.1	5.0	58	98.7	2.1	24	2.00
100.0	9.	11	99.6	9.	10	3.00
			100.0	4.	5	4.00
	100.0	1,160		100.0	1,147	סה"כ

קיים דמיון בין התפלגות מדד "דלת אחורית" במחקר הקודם ובנוכחי. כאמור, המדד הוסב ל-0 או 1.

גרף 32: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות - 2011

מהגרף עולים ממצאים מעניינים לגבי הקבוצות הדומיננטיות וקבוצות המיעוט. כך, בעוד שלא נמצאו הבדלים משמעותיים בין מזרחים ואשכנזים או בין יהודים וערבים, קבוצות המיעוט הבאות השתמשו יותר בפרקטיקת "כניסה בדלת אחורית", בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות: נשים, דתיים-לאומיים, מתנחלים, עולים מבר"מ לשעבר ועובדים זרים.

טבלה 18: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות לפי השתייכות לקבוצה - לאורך

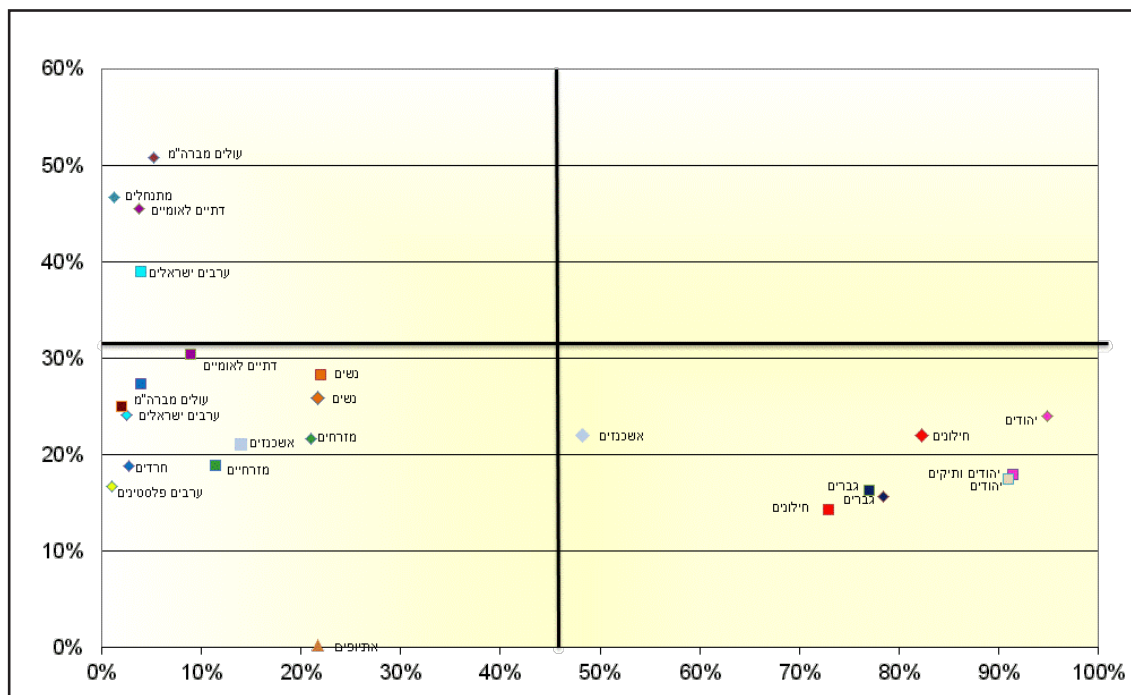
זמן

דלת אחורית	2011				2004-5				2003			
	1.00		00.		1.00		00.		1.00		00.	
	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות
גברים	15.7%	143	84.3%	766	16.3%	148	83.7%	759	14.2%	330	85.8%	1988
נשים	25.9%	65	74.1%	186	28.3%	68	71.7%	172	20.1%	108	79.9%	429
יהודים	24.0%	264	76.0%	836	17.9%	197	82.1%	902	14.4%	393	85.6%	2336
ערבים					38.9%	14	61.1%	22	34.0%	32	66.0%	62
ערבים ישראלים	24.1%	7	75.9%	22	38.9%	14	61.1%	22	34.0%	32	66.0%	62
ערבים פלסטינים	16.7%	2	83.3%	10								
אשכנזים	22.0%	123	78.0%	437	21.1%	34	78.9%	127	11.7%	156	88.3%	1176
מזרחים	21.7%	53	78.3%	191	18.8%	24	81.3%	104	16.9%	134	83.1%	660
חילונים	22.0%*	210	78.0%	745	14.3%	117	85.7%	704	12.5%	287	87.5%	2016
דתיים לאומיים	45.5%	20	54.5%	24	30.4%	34	69.6%	78	21.6%	44	78.4%	160
חרדים	18.8%	6	81.3%	26	27.3%	12	72.7%	32	26.8%	15	73.2%	41
יהודים ותיקים					17.5%	188	82.5%	887	14.9%	418	85.1%	2388
מתנחלים	46.7%	7	53.3%	8								
עולים מברה"מ לשעבר	50.8%	31	49.2%	30	25.0%	6	75.0%	18	30.5%	18	69.5%	41
שכיחות		279		881		216		931				
אחוז	24.1%		75.9%		18.8%		81.2%					

* מובהק ברמת ביטחון של 90%.

מהטבלה עולה כי שיעורי הדמויות שעשו שימוש בפרקטיקות של "דלת אחורית" דומים, בהשוואה בין השנים, למעט עלייה קטנה בשיעור החילונים שמתמשים בפרקטיקה של "דלת אחורית".

השוואה בין הזכיינים (חברת החדשות של ערוץ 2 וערוץ 10), מעלה כי בחברת החדשות של ערוץ 2 הקבוצות הדומיננטיות משתמשות יותר בפרקטיקת "דלת אחורית": גברים (37% בערוץ 2 לעומת 17% בערוץ 10), יהודים (36% בערוץ 2 לעומת 19% בערוץ 10) וחילונים (32% בערוץ 2 לעומת 18% בערוץ 10). לא נמצא הבדל מובהק בשיעור האשכנזים שמתמשים בפרקטיקה זו, אם כי שיעור האשכנזים גבוה יותר בערוץ 10 (31% לעומת 19% בחברת החדשות) בהשוואה למחקר הקודם. שיעור הנשים המשתמשות בפרקטיקת "דלת אחורית" בערוץ 10 דומה למחקר משנת 2004-5 ועומד על 29%. מנגד, קיימת עלייה בשיעור היהודים שמתמשים בפרקטיקה זו בערוץ 10 (מ-18% ל-36%).

לניתוח מדד "מאפייני הכניסה בדלת אחורית" הוספנו את ממד הנראות, כלומר משך הזמן שבו הופיעה כל קבוצה על המרקע. גרף 33 מתאר את משך הזמן שבו הופיעה כל קבוצה (אחוז מסך הדקות בסוגה) ואת האחוז מחברי הקבוצה שלהם "מאפייני כניסה בדלת אחורית", בהשוואה בין השנים.

הגרף מתאר על ציר ה-X את אחוז הדקות שקיבלה כל קבוצה מסך כל הדקות שנדגמו בסוגה, ועל ציר ה-Y את אחוז הדמויות שקיבלו ערך 1 במדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית".

מהגרף עולה כי שיעור הדמויות מתוך הקבוצות הדומיננטיות המשתמשות בפרקטיקות של "דלת אחורית" נמוך יותר, וכן שהנראות של קבוצות אלו גבוהה בהשוואה לקבוצות המיעוט. הקבוצות הדומיננטיות מרוכזות ברבעון הימני התחתון, כלומר, הן נהנות מנראות גבוהה ומאי-שימוש בפרקטיקות של "דלת אחורית", בעוד מרבית קבוצות המיעוט מרוכזות בחצי השמאלי של הגרף, כלומר סובלות מנראות נמוכה. עוד עולה מהגרף כי שיעור המתנחלים, הדתיים-לאומיים והעולים מברז'ל'ם לשעבר שהשתמשו בפרקטיקת "דלת אחורית" גבוה מיתר הקבוצות.

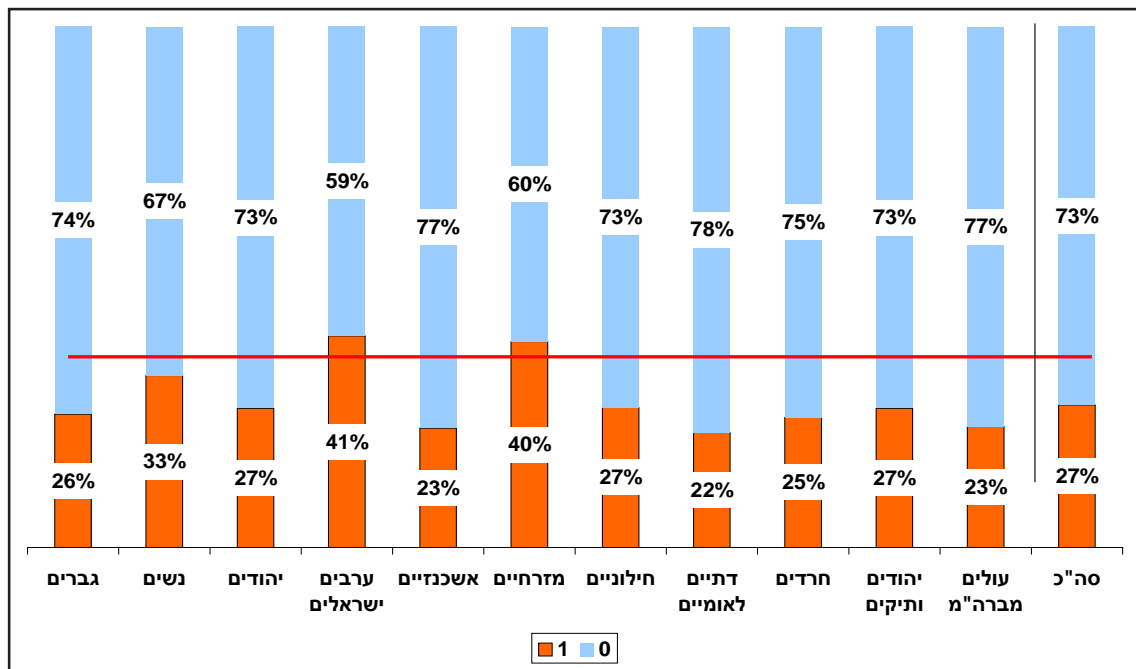
אפשר לראות כי בקרב העולים, החילונים, היהודים והדתיים-לאומיים חלה עלייה בשימוש בפרקטיקות של כניסה בדלת אחורית בהשוואה למחקרים הקודמים, ואילו בקרב החרדים והערבים-ישראלים חלה ירידה. נוסף על כך, שיעור האשכנזים והנשים דומה למחקר הקודם, אך גבוה מהמחקר בשנת 2003.

טבלה 19: התפלגות ממדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר

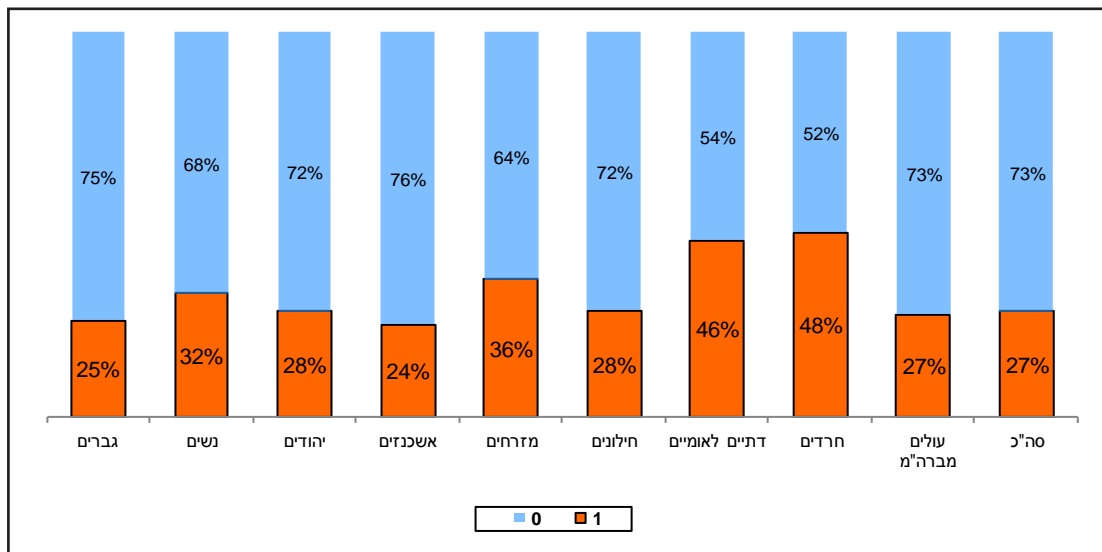
2011			2004-5			
אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
72.6	72.6	495	72.6	72.6	677	00.
94.6	22.0	150	89.4	16.7	156	1.00
99.4	4.8	33	95.7	6.3	59	2.00
100.0	6.	4	99.2	3.5	33	3.00
			99.9	0.6	6	4.00
			100.0	0.1	1	5.00
	100.0	682		100.0	932	סה"כ

כפי שניתן לראות מהטבלה, בשונה מהמחקר הקודם, אף דמות לא קיבלה ציון של 4 או 5 בממדד "כניסה בדלת אחורית".

גרף 34: שיעורי ממדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר - 2004-5

גרף 35: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר - 2011

לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הדמויות בסוגה זו.

טבלה 20: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר לפי השתייכות לקבוצה

לאורך זמן

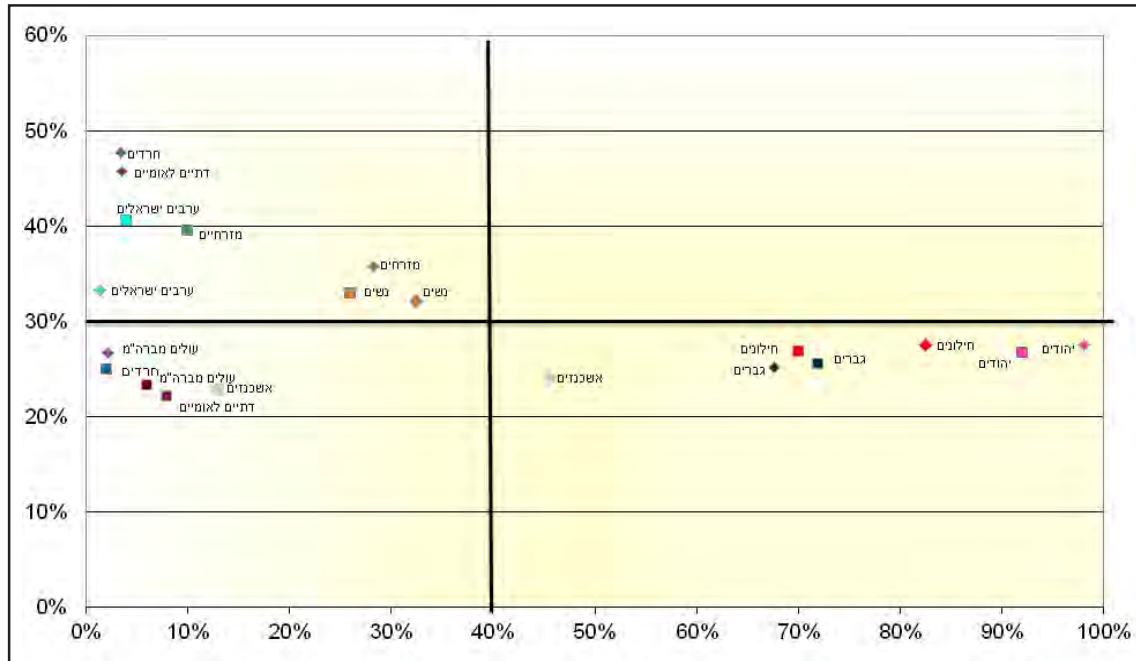
דלת אחורית	2011		2004-5				2003					
	1.00		00.		1.00		00.		1.00		00.	
	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות	%	שכיחות
גברים	25.2%	116	74.8%	345	25.6%	183	74.4%	531	16.1%	88	83.9%	459
נשים	32.1%	71	67.8%	150	33.0%	72	67.0%*	146	25.0%	42	75.0%	126
יהודים	27.5%	184	72.5%	485	26.7%	232	73.3%	636	17.8%	120	82.2%	554
ערבים ישראלים	33.3%	3	66.7%	6	40.6%	13	59.4%	19	29.6%	8	70.4%	19
אשכנזים	24.1%	75	75.9%	236	22.9%	22	77.1%	74	17.3%	57	82.7%	273
מזרחים	35.8%	69	64.2%	124	39.5%	34	60.5%	52	17.1%	26	82.9%	126
חילונים	27.5%	155	72.5%	408	26.9%	165	73.1%	449	18.0%	109	82.0%	498
דתיים לאומיים	45.8%	11	54.2%	13	22.1%	19	77.9%	67	17.9%	7	82.1%	32
חרדים	47.8%	11	52.2%	12	25.0%	6	75.0%	18				
יהודים ותיקים					26.7%	223	73.3%	612	17.7%	116	82.3%	540
עולים מברה"מ לשעבר	26.7%	4	73.3%	11	23.3%	10	76.7%	33	18.2%	4	81.8%	18
שכיחות		187		495		255		677		133		600
אחוז	27.4%		72.6%		27.4%		72.6%		18.1%		81.9%	

מהטבלה עולה כי שיעור הדמויות שעשו שימוש בפרקטיקות של "דלת אחורית" דומה בהשוואה בין השנים, לבד מעלייה קטנה בשיעור החילונים שמשתמשים בפרקטיקה של "דלת אחורית".

בהשוואה בין הזכיינים, באקטואליה ותחקיר (ללא תכניות אקטואליה בידורית) נמצא כי בערוץ 10 קיים שיעור גבוה יותר של גברים, אשכנזים וחילונים שמשתמשים בפרקטיקת "דלת אחורית" בהשוואה לקשת. יתרה מזו, השיעור הגבוה ביותר של יהודים המשתמשים בפרקטיקת "דלת אחורית" נמצא בערוץ 10, לאחר מכן ברשת ולבסוף בקשת. לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הזכיינים בתכניות אקטואליה בידורית.

גרף 36: נראות ואיכות - מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" ואחוז הדקות מזמן השידור בתכניות אקטואליה

ותחקיר - השוואה לאורך זמן - 2011

לניתוח מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" הוספנו את ממד הנראות, כלומר משך הזמן שבו הופיעה כל קבוצה על המרקע. גרף 36 מתאר את משך הזמן שבו הופיעה כל קבוצה (אחוז מסך הדקות בסוגה) ואת האחוז מחברי הקבוצה שלהם "מאפייני כניסה בדלת אחורית", בהשוואה בין השנים.

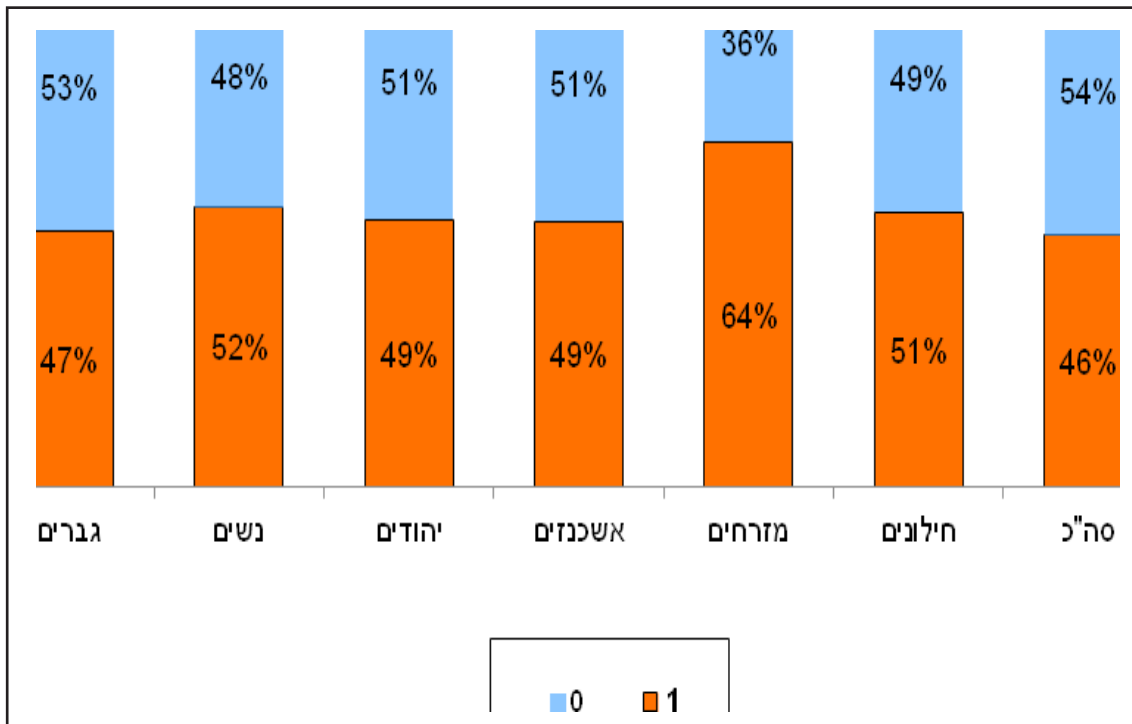
הגרף מתאר על ציר ה-X את אחוז הדקות שקיבלה כל קבוצה מסך כל הדקות שנדגמו בסוגה, ועל ציר ה-Y את אחוז הדמויות שקיבלו ערך 1 במדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית". מהגרף עולה כי בדומה למחקר הקודם, שיעור הדמויות הדומיננטיות (גברים, חילונים, יהודים ואשכנזים) שהשתמשו בפרקטיקת "דלת אחורית", נמוך בהשוואה לקבוצות האחרות, ומשך ההופעה שלהן באיטטם גבוה. בהשוואה למחקר הקודם, חלה עלייה במשך ההופעה של אשכנזים, מזרחים וחילונים, אף שמדד "הדלת האחורית" של קבוצות אלו נשאר דומה למחקר הקודם. נוסף על כך, ניכרת עלייה בשיעור הדמויות של חרדים ודתיים-לאומיים שמשתמשים בפרקטיקה זו.

אף שמודל הדלת האחורית פותח לשם דיון בחדשות, אנו החלנו אותו גם על סוגות אחרות.

טבלה 21: התפלגות מדד "דלת אחורית" בסדרות דרמה - 2011

אחוז מצטבר	אחוז	שכיחות	
50.7	50.7	35	0.00
81.2	30.4	21	1.00
98.6	17.4	12	2.00
100.0	1.4	1	3.00
	100.0	69	סה"כ

גרף 37: שיעורי "מדד דלת אחורית" בסדרות הדרמה - 2011

בסדרות הדרמה, בדומה למהדורות החדשות, נראה כי קבוצות המיעוט, כדוגמת נשים ומזרחים, משתמשות יותר בטכניקת "כניסה בדלת אחורית" בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות. לא ניתן לערוך השוואה בהגדרה הדתית, לאור מספרן הקטן של דמויות דתיות-לאומיות וחרדיות (2 ו-1 בהתאמה). כמו כן, מדד זה לא נותח במחקר הקודם בסוגה זו, לכן אין השוואה למחקר הקודם.

טבלה 22: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בסדרות הדומה לפי השתייכות לקבוצה - 2011

2011				דלת אחורית
1.00		.00		
%	שכיחות	%	שכיחות	
47.4%	18	52.6%	20	גברים
51.6%	16	48.4%	15	נשים
49.3%	34	50.7%	35	יהודים
49.0%	24	51.0%	25	אשכנזים
63.6%	7	36.4%	4	מזרחים
50.8%	33	49.2%	32	חילונים
50.0%	1	50.0%	1	דתיים לאומיים
0%	0	100.0%	1	חרדים
	34		35	שכיחות
49.3%		50.7%		אחוז

נתוני המדד המשווים בין הזכיינים לאורך השנים נמצאים בנספח. בהשוואה בין הזכיינים (קשת, רשת וערוץ 10) נמצאו הבדלים מובהקים בין קשת וערוץ 10, כך ששיעור הגברים, היהודים, האשכנזים והחילונים גבוה יותר בקשת בהשוואה לערוץ 10. יש לציין את מספרן הנמוך של הדמויות שהשתמשו בפרקטיקה זו בכלל המדגם (34 דמויות).

ביתר הסוגות לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות השונות (ראו תוצאות בנספח).

2.3.3 אנונימיות

שמה של הדמות הוא הביטוי הראשוני להיותה סובייקט. במילים אחרות, אם שמך אינו מוזכר - אתה למעשה לא קיים. האנונימיות נבדקה בתכניות האקטואליה והתחקיר ובמהדורות החדשות. מרבית הדמויות אינן אנונימיות. נמצא כי כמעט כל המרואינים, כ-95%, מוצגים, על ידי המנחה או בכתוביות. בהשוואה למחקר הקודם, חלה ירידה בשיעור הדמויות האנונימיות, מכ-20% ל-5%. אולם עדיין ניכר כי ישנן קבוצות מיעוט שבהן שיעור הדמויות האנונימיות גבוה יותר. סה"כ במהדורות החדשות, כ-90% מהדמויות מוצגות על ידי המנחה או בכתוביות. בקרב הדמויות הנשיות **במהדורות החדשות**, בדומה למחקר הקודם, נמצא שיעור גבוה של דמויות אנונימיות בהשוואה לגברים (10% לעומת 5%, בהתאמה). כמו במהדורות החדשות, גם **בתכניות האקטואליה והתחקיר** מרבית הדמויות אינן אנונימיות (יותר מ-90%), אולם מתוך תשע הדמויות שסווגו כערבים, 44% היו אנונימיות לעומת 2% בקרב דמויות של יהודים.

2.3.4 תפקיד באיטם

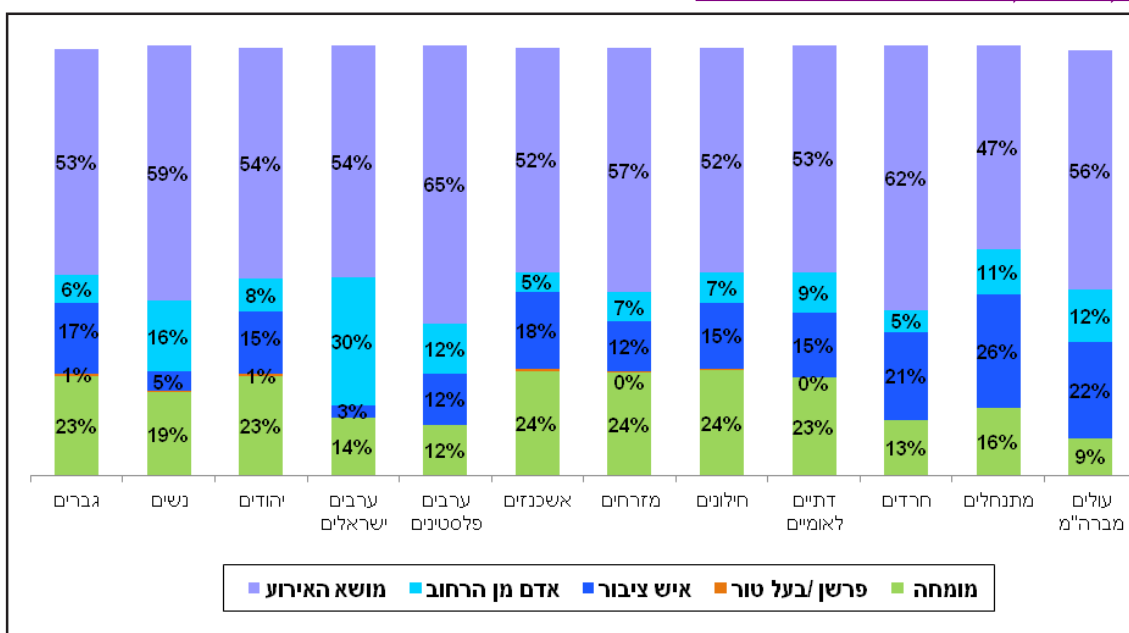
אחת הטכניקות להפיכת הבדלי הכוח בין הקבוצות ל"טבעיים", היא באמצעות מתן תפקיד של פרשנים ומומחים לחברי קבוצות הרוב. לכן בדקנו אילו דמויות השייכות לאילו קבוצות מופיעות כמומחים/פרשנים, ואילו דמויות מופיעות כ"אנשים מן הרחוב". נציין כי התפקיד של הדמות באיטם מהווה חלק ממכלול מדד הסטטוס.

במרבית הסוגות, הדמויות השייכות לקבוצות הדומיננטיות (גברים, יהודים, אשכנזים, חילונים,

ותיקים) מופיעות בשיעורים גבוהים יותר בתפקיד פרשן או מומחה בהשוואה לקבוצות המיעוט. קבוצות מיעוט (מזרחים, דתיים/חרדים, עולים, נשים וערבים) מופיעות בשיעורים גבוהים בתפקיד "אדם מן הרחוב" או "מושא האירוע" בהשוואה לקבוצות הדומיננטיות.

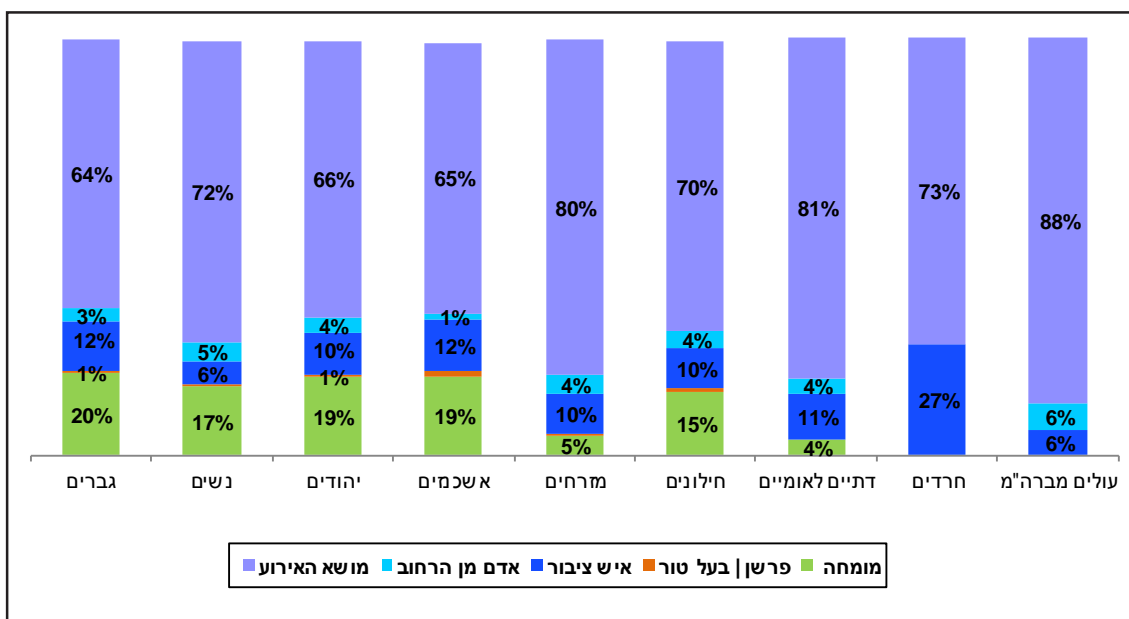
בדומה, במהדורות החדשות קיימת בולטות של גברים בתפקיד של אנשי ציבור לעומת הנשים. נוסף על כך, שיעור גבוה יותר של ערבים ישראלים הופיעו בתפקיד של "אדם מן הרחוב" בהשוואה ליהודים. לא נמצאו הבדלים מובהקים בין מזרחים ואשכנזים או בין חילונים ודתיים. יש לציין כי כל האתיופים (3) ורוב העובדים הזרים (8 מתוך 10) הופיעו בתפקיד "מושא האירוע".

גרף 38: תפקיד באייטם במהדורות חדשות

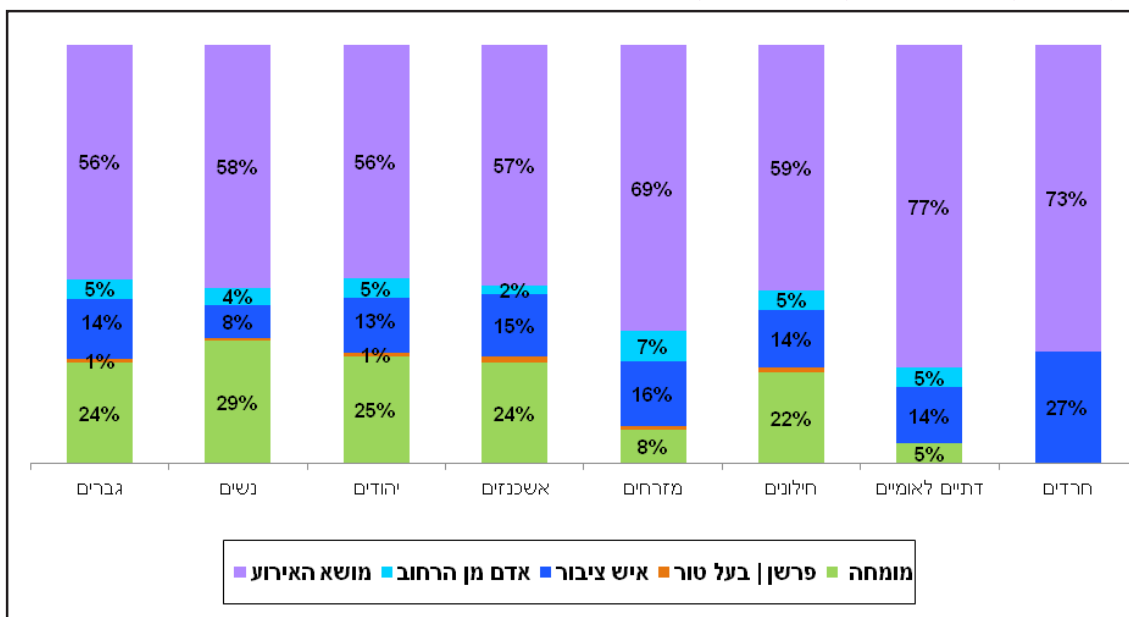
באקטואליה ותחקיר, שיעור גבוה יותר של גברים הוצגו כאישי ציבור, ואילו יותר נשים הוצגו כ"מושא האירוע". נוסף על כך, דמויות של מזרחים בולטות בתפקיד "מושא האירוע" (81% לעומת 65% בקרב אשכנזים), ואילו שיעור גבוה יותר של אשכנזים הופיע בתפקיד מומחה. באשר לשע הדתי, הרי ששיעור גבוה יותר של חילונים הוצגו כמומחים בהשוואה לדתיים-לאומיים ולחרדים. כל הדמויות של ערבים ישראלים (9) הוצגו כ"מושא האירוע".

גרף 39: תפקיד באייטס בסה"כ תכניות אקטואליה ותחקיר

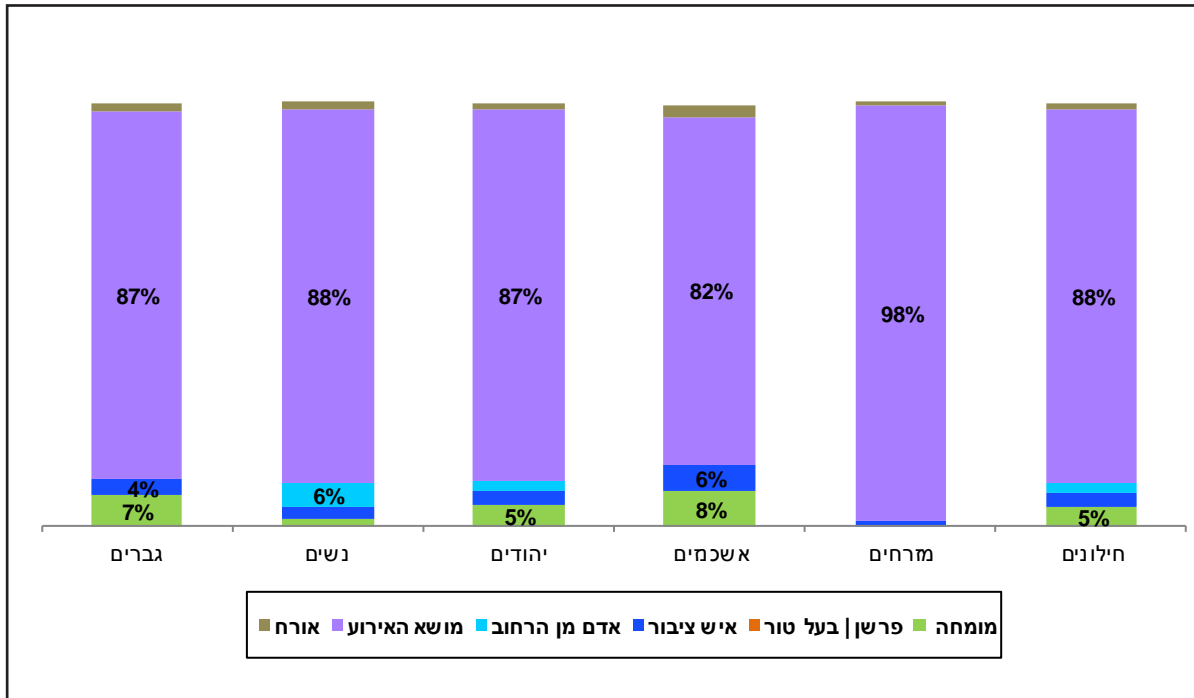
בתכניות אקטואליה ותחקיר מוצגים תפקידי הדמויות באופן נפרד באקטואליה בידורית ובאקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית, בשל השוני הניכר בין תת-סוגות אלו. באקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית, כל הדמויות של הערבים (9) הופיעו בתפקיד "מושא האירוע". נוסף על כך, שיעור גבוה יותר של דמויות של אשכנזים הופיעו בתפקיד מומחה (24% לעומת 8% של מזרחים). לעומת זאת, יותר דמויות של מזרחים הופיעו כ"מושא האירוע" בהשוואה לאשכנזים. בדומה לכך, חילונים בולטים יותר בתפקיד מומחה (22%), לעומת דתיים-לאומיים (5%) וחרדים (אף דמות). ודתיים-לאומיים בולטים יותר כ"מושא האירוע" (77% ו-73% בהתאמה).

גרף 40: תפקיד באייטס - אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית

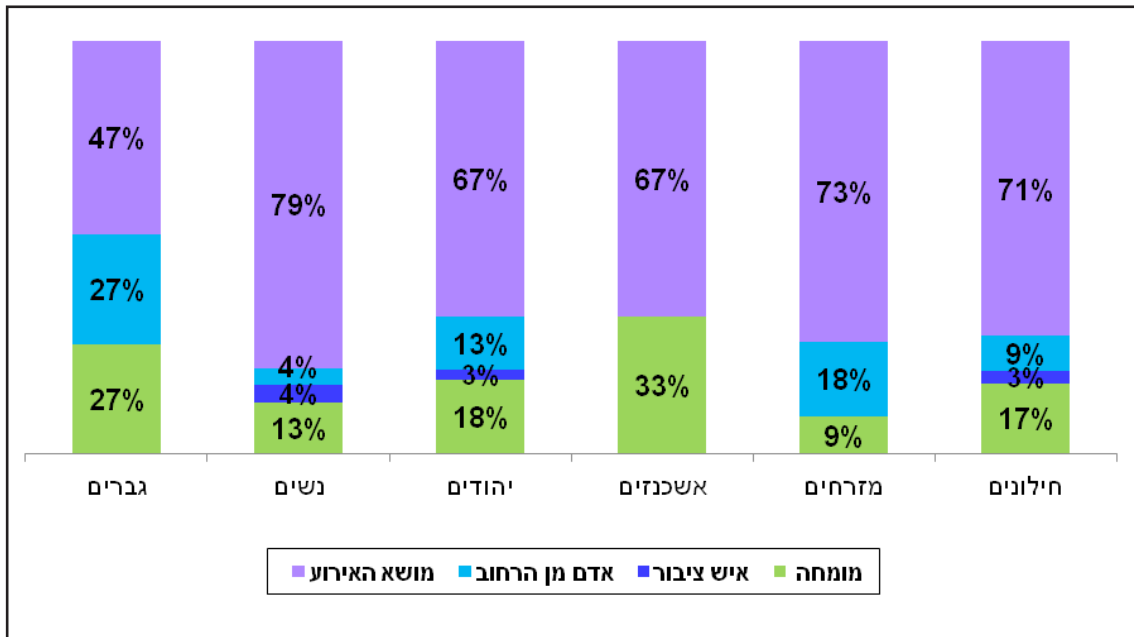
באקטואליה בידורית, רוב הדמויות הופיעו בתפקיד "מושא האירוע".

גרף 41: תפקיד באייטם - אקטואליה בידורית

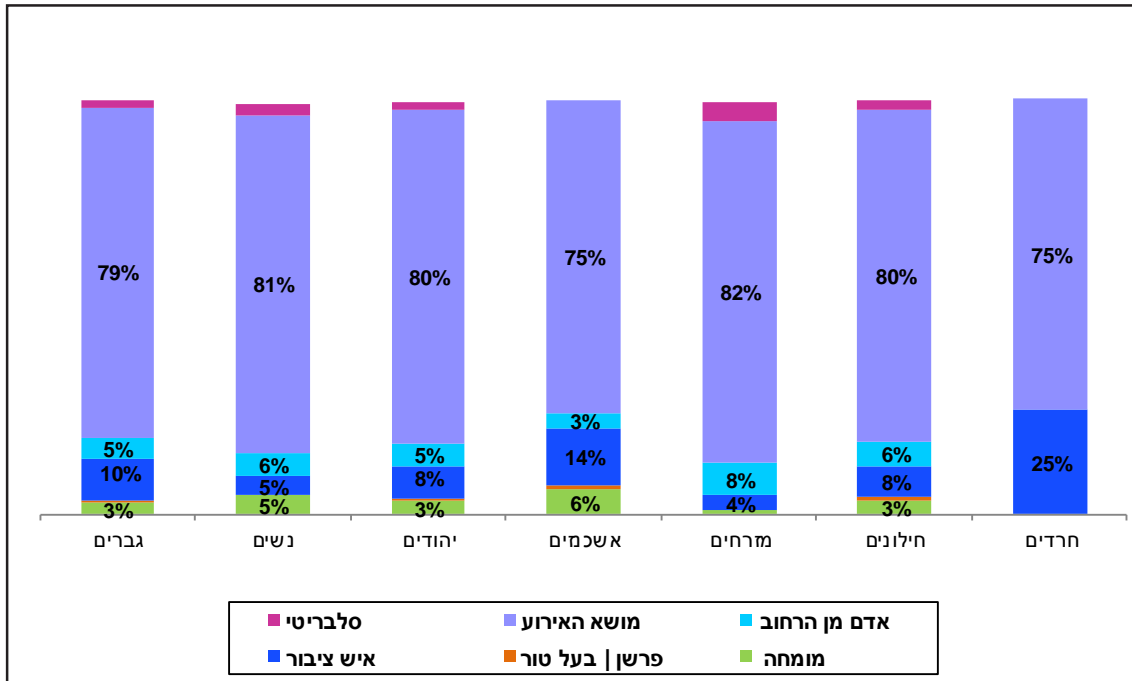

בתכניות הלייף סטייל, ניכרת בולטות לנשים בתפקיד "מושא האירוע" (79%) ואילו הגברים בולטים יותר בתפקיד של מומחה ושל "אדם מן הרחוב". אשכנזים בולטים יותר כמומחים, ואילו 18% מהדמויות של המזרחים הופיעו בתפקיד של "אדם מן הרחוב", לעומת אף דמות של אשכנזי. יש לציין את מספר הדמויות הנמוך בסוגה זו (35), מצב המקשה על הגעה למובהקות סטטיסטית.

גרף 42: תפקיד באייטם בתכניות לייף סטייל

בידור, אירוח ושעשועונים, רוב הדמויות הופיעו בתפקיד "מושא האירוע" ולא נמצאו הבדלים מובהקים ביניהן.

2.3.5 תפקיד בארגון - דרמה בלבד

התפקיד שממלאת הדמות בארגון מעיד על מיקומה במערכת יחסי הכוח. נמצא כי 19% מהדמויות בתכניות הדרמה היו בתפקידי ניהול, וכ-16% מהן מילאו תפקידי כפיף. לכ-65% מהדמויות לא היה דבר המעיד על מיקומן בארגון. לא נמצא נתון מובהק ומשמעותי לגבי בעלי תפקידי הניהול מבחינת השתייכותם לקבוצה (בסה"כ במחקר 13 דמויות, כולל הייצוג של הקבוצות הבאות: נשים, גברים, אשכנזים ומזרחים).

2.3.6 יחס המנחה

באופן התייחסותם לדמויות שונות יכולים המנחים והכתבים לשדר אמפתיה, ביקורתיות או סלידה מהדמות. כך עשויות דמויות מקבוצות שונות לזכות ליחס שונה מצד המנחה, דבר המביע את יחסי הכוח בין הקבוצה שאותה המנחה מייצג לקבוצת הדמות.

טבלאות הנתונים המציגות את יחס המנחים בכל אחת מהסוגות מופיעות בנספח.

במהדורות החדשות המנחים מתייחסים לרוב הדמויות באופן ניטרלי (40%) או אמפתי (30%). עוד נמצא כי המנחים נוטים להיות אמפתיים יותר כלפי קבוצות המיעוט: נשים (50% מול 25% בקרב הגברים), ערבים-ישראלים (48% לעומת 30% בקרב יהודים) ודתיים-לאומיים (43% לעומת 30% בקרב חילונים). נוסף על כך, נמצא כי המנחים נוטים "לפרגן" יותר ליהודים (13%) ולחילונים (14%), ולהתייחס בצורה ניטרלית לגברים (43%).

בתכניות הלייף סטייל, היחס לדמויות הוא חיובי, כך שכלפי רוב הדמויות היחס "מפרגן" (71%), ויותר הדמויות זכו ליחס אמפתי. לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות, אולי בשל מיעוט הדמויות בסוגה זו (35 דמויות).

בתכניות המציאות, היחס לדמויות הוא בעיקרו ניטרלי (26%) ואמפתי (17%). לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות. כמו כן, יש לציין כי שיעור גבוה של דמויות (38%) לא זכו להתייחסות מצד המנחה או שהתייחסות המנחה לא הייתה ברורה.

בתכניות אקטואליה ותחקיר, שיעור גבוה מהדמויות זכו ליחס ניטרלי (37%). נמצא כי המנחים נוטים להיות ביקורתיים יותר כלפי גברים (28% לעומת 11% בקרב נשים), ואילו כלפי נשים היחס הוא יותר אמפתי (26% לעומת 16% כלפי גברים). עוד בולט כי אף אחת מתשע הדמויות הערביות-ישראליות לא זכתה להתייחסות "מפרגנת" (לעומת 20% מהדמויות היהודיות). נוסף על כך, שיעור גבוה יותר של דמויות מזרחיות זכו להתייחסות "מפרגנת" בהשוואה לדמויות אשכנזיות (27% לעומת 17%), וכן שיעור גבוה יותר של דמויות חרדיות זכו ליחס ביקורתי (57% בהשוואה ל-23% בקרב חילונים). בהשוואה בין אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית ובין אקטואליה בידורית, עולה כי יחס המנחה בתכניות אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית ביקורתי יותר (29%) בהשוואה לאקטואליה בידורית (10%). מנגד, שיעור גבוה יותר של מנחים באקטואליה בידורית הפגינו יחס "מפרגן".

בתכניות **בידור, אירוח ושעשועונים**, שיעור גבוה מהדמויות זכו ליחס ניטרלי (27%) או "מפרגן" (23%). לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות. יש לציין כי בסוגה זו זוהו מעט דמויות כדתיות-לאומיות (7 דמויות) וכ-50% מהן לא זכו להתייחסות מצד המנחה, או שהתייחסות המנחה לא הייתה ברורה (זאת בהשוואה ל-18% בקרב חילונים).

2.3.7 שליטת הדמות בגורלה

כחלק ממאפייני הדמויות נבחנה התנהגות הדמות מבחינת השליטה על גורלה, כלומר היותה אקטיבית ויוזמת לעומת פסיבית ונשלטת, כפי שהיא מוצגת באיטם. נצפה כי את הקבוצות הדומיננטיות ייצגו דמויות אקטיביות השולטות בגורלן, לעומת הקבוצות החלשות, שיוצגו על ידי דמויות פסיביות.

באופן כללי, מרבית הדמויות מוצגות כשולטות בגורלן וכאקטיביות (כ-85% בכל הסוגות). ראו טבלאות המתארות את כלל הממצאים בכל סוגה בנספח.

במהדורות החדשות, בשונה מהסקר הקודם, נמצא כי שיעור גבוה של הדמויות, ללא תלות בהיותן שייכות לקבוצת מיעוט או לקבוצה הדומיננטית, מוצגות כשולטות בגורלן. מנגד, ניתן לראות כי קבוצות העולים והעובדים הזרים הוצגו כפחות שולטות בגורלן בהשוואה ליתר הדמויות (ראו טבלאות בנספח).

בתכניות הלייף סטייל, לא נמצאו הבדלים בין הקבוצות, ושיעור גבוה של הדמויות (כ-90%) הוצגו כשולטות בגורלן.

בתכניות הדרמה, נמצא כי דמויות אשכנזיות הוצגו כיותר שולטות בגורלן בהשוואה למזרחיות (94% לעומת 64%, בהתאמה). אולם, בניגוד למצופה ובשונה מהמחקר הקודם, כל דמויות הנשים שהופיעו בסוגה זו (31) הוצגו כשולטות בגורלן, לעומת 76% מהדמויות של הגברים.

בתכניות המציאות, ככלל, מרבית הדמויות אופיינו כשולטות בגורלן בכל הקבוצות (כ-83%-93%), ללא הבדלים מובהקים ביניהן.

בתכניות אקטואליה ותחקיר, נמצא כי רוב הדמויות הוצגו כשולטות בגורלן (81%). שיעור גבוה יותר של דמויות ערביות-ישראליות זוהו כפסיביות (44% לעומת 14% בקרב דמויות יהודיות). לא נמצאו הבדלים מובהקים בין יתר הקבוצות.

בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים, שיעור גבוה של דמויות זהו כשולטות בגורלן (93%), ללא הבדל משמעותי בין הקבוצות.

2.3.8 מרכז ופריפריה

בכלל הסוגות, כלפי יותר ממחצית מהדמויות (57%) לא הייתה זהות בעניין המגורים או שלא ידוע אם הן תושבות מרכז או פריפריה. 30% זהו כתושבי מרכז ו-13% תושבי פריפריה. השוואה בין הסוגות מעלה כי בכולן קיים שיעור גבוה יותר של דמויות שזוהו כתושבות המרכז בהשוואה לפריפריה. השיעור הגבוה ביותר של דמויות תושבות המרכז נמצא בתכניות אקטואליה בידורית (61%) ודרמה (49%). שיעור הדמויות שזוהו כתושבות הפריפריה דומה בין הסוגות.

טבלה 23: פריפריה ומרכז - התפלגות הדמויות

לא ידוע/אין התייחסות	פריפריה		מרכז			
	שכיחות	אחוז	שכיחות	אחוז		
759	65%	161	14%	240	21%	חדשות
338	50%	69	10%	275	40%	סה"כ אקטואליה ותחקיר
267	60%	46	11%	130	29%	אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית
71	29%	23	10%	145	61%	אקטואליה בידורית
26	38%	9	13%	34	49%	דרמה
22	63%	4	11%	9	26%	לייף סטייל
149	44%	59%	17%	133	39%	תכניות מציאות
255	57%	63	14%	130	29%	בידור, אירוח ושעשועונים
1549	57%	365	13%	821	30%	סה"כ

2.3.9 העדפה מינית

ככלל, שיעור הדמויות שזוהו כבעלות העדפה מינית הטרוסקסואלית גבוה בהרבה לעומת דמויות שזוהו כבעלות העדפה מינית הומוסקסואלית (46% לעומת אחוז אחד בלבד). על רוב הדמויות (52%) לא ידעו לומר מהי העדפתן המינית, או שלא הייתה התייחסות לכך. נוסף על כך, ברוב הסוגות, אף דמות של עולים מברה"מ לשעבר, דתיים-לאומיים, חרדים או ערבים לא זוהתה כבעלת העדפה הומוסקסואלית. השוואה בין הסוגות מעלה כי השיעור הגבוה ביותר של דמויות בעלות נטייה הומוסקסואלית נמצא בתכניות מציאות (5%), לאחר מכן באקטואליה בידורית (3%), תכניות בידור, אירוח ושעשועונים (2%), סה"כ אקטואליה ותחקיר (2%), אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית (1%) וחדשות (0.3%). בתכניות הדרמה והלייף סטייל לא זוהו כלל דמויות בעלות העדפה מינית הומוסקסואלית.

2.3.10 מאפייני הדמויות - גיל, שפה, מצב משפחתי

2.3.10.1 גיל הדמויות

ככלל, רוב הדמויות במחקר הנוכחי זוהו כשייכות לקבוצת גיל צעיר עד מבוגר. בתוך כך, 32% מהדמויות אופיינו כצעירים (19-35), 32% אופיינו כבוגרים (36-50) ו-30% מבוגרים (51-70). רק 4% זוהו כילדים או כנוער (עד גיל 18) ו-2% בלבד זוהו כקשישים (71 ומעלה).

השוואה בין הסוגות מעלה כי מגמה זו נכונה לכולן. הגם שכך, באקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית שיעור הדמויות שזוהו כמבוגרות גבוה בהשוואה לקבוצה של הצעירים (40% לעומת 18% בהתאמה). מנגד, באקטואליה בידורית שיעור הצעירים גבוה מזה של המבוגרים (52% לעומת 13% בהתאמה). שיעור נמוך של דמויות של מבוגרים קיים גם בתכניות הדרמה (10%) והמציאות (6%).

2.3.10.2 שפת האם

מניתוח הדמויות עולה כי שפת האם של כמעט כל הדמויות היא עברית (86%) וממצא זה קיים בכל הסוגות.

טבלה 24: שפת האם של הדמות

כלל הסוגות		שפת האם
שכיחות	אחוז	
2342	86%	עברית
138	5%	לא ידוע/אין התייחסות
115	4%	רוסית
61	2%	ערבית
42	2%	אנגלית
10	0.4%	אמהרית
10	0.4%	צרפתית
7	0.3%	ספרדית
5	0.2%	פרסית
1	0.0%	דובר ממוצא ניגרי
1	0.0%	גרוזינית
1	0.0%	איטלקית
1	0.0%	פורטוגזית
2,735	100%	סה"כ

מניתוח כלל הדמויות במחקר עולה כי לגבי רוב הדמויות (56%) לא היה זיהוי של מצבן המשפחתי. להלן השוואה בין הסוגות:

טבלה 25: המצב המשפחתי של הדמות

לא ידוע	בני נוער/ ילדים	אלמן	חד הור	רווק	גרש עם ילדים	גרש	נשוי עם ילדים	נשוי	
72%	4%	2%	0.1%	4%	0.5%	0.1%	15%	3%	חדשות
48%	4%	1%	0.1%	17%	3%	0.4%	22%	4%	סה"כ אקטואליה ותחקיר
60%	3%	2%	0.2%	6%	2%	0%	26%	2%	אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית
28%	4%	0%	0%	39%	5%	1%	17%	7%	אקטואליה בידורית
51%	0%	0%	0%	17%	0%	0%	17%	14%	לייף סטייל
51%	0.6%	0%	0.3%	63%	0.3%	0%	12%	7%	תכניות מצגאות
16%	7%	0%	0%	21%	0.4%	1%	13%	2%	בידור, אירוח ושעשועונים
56%	4%	1%	0.1%	18%	1%	0.3%	16%	4%	כלל הסוגות

מהטבלה עולה כי השיעור הגבוה ביותר של דמויות שזוהו כנשואות נמצא בתכניות לייף סטייל, ואילו בתכניות המציאות קיים השיעור הגבוה ביותר של דמויות שזוהו כרווקות.

באשר לשסע המגדרי, שיעור גבוה יותר של נשים זוהו כרווקות (27% לעומת 14% בקרב הגברים), ומנגד קיים שיעור גבוה יותר של דמויות של גברים שלא ידוע מהו מצבם המשפחתי (64% לעומת 38% בקרב הנשים).

יתרה מכך, יותר מזרחים זוהו כרווקים (23% לעומת 14% של אשכנזים). נוסף על כך, קיים שיעור נמוך של חילונים שזוהו כנשואים עם ילדים (16%) בהשוואה לדתיים-לאומיים (29%) וחרדים (42%). כמו כן, שיעור גבוה יותר של חילונים זוהו כרווקים (20%), לעומת אחוז בודד של דתיים-לאומיים ואף דמות של חרדי.

2.4 השסע המגדרי

קיומו של השסע המגדרי בא לידי ביטוי בשלושה היבטים של יחס לקבוצות השונות בשעות צפיית השיא (פריים טיים) - מספר הדמויות ותדירות החשיפה לקבוצה כלשהי, ההקשר שבו מופיעות הדמויות ומאפייני הדמות.

ההיבט הראשון חושף את הפער המשמעותי בתכניות בשעות צפיית השיא בין מספר הגברים הנראים על המסך למספר הנשים. 70% מהדמויות הם של גברים לעומת 30% נשים. ראוי לציין כי כמות החשיפה שלהן זכו הנשים עלתה.

בהיבט השני, הקשר ההופעה, ניכר כי שיעור הנשים המוצגות בהקשר הפרטי, האישי, גבוה יותר בהשוואה לשיעור הופעתן בהקשר של נושאים לאומיים. שיעור הופעתן בסוגות השונות שונה -

בתכניות האקטואליה והחדשות נראה פחות נשים, בעוד שבתכניות הלייף סטייל והמציאות נראה יותר. יתר על כן, הן מופיעות בשיעורים גבוהים באייטמים העוסקים בתחום הפרטי, גם בחדשות ובתכניות האקטואליה וגם בתכניות הלייף סטייל.

גם שיעורן הנמוך של הנשים בקרב המנחים (37% בלבד) מדגיש את מיקומן המוחלש (ראו פרק הופעת המנחים).

בהיבט השלישי, אפיוני הדמויות, ניכר כי שיעור גבוה יותר של נשים נוטה להשתמש בפרקטיקות של "דלת אחורית". גם ציון מדד הסטטוס של הנשים נמוך מזה של הגברים המוצגים.

נראה כי השימוש של נשים בפרקטיקות של "דלת אחורית", לצד נוכחותן הבולטת בנושאים הקשורים לצרכנות, שיפור ה"אני" ודיון בסוגיות על אודות מגדר, ולצד נוכחותן המשמעותיות בתכניות המציאות, הדרמה והאקטואליה הבידורית, יכול להתאים להתפתחות התפיסה של "מינניות נאורה" על גבי המרקע הישראלי.

2.5 מילות סיכום

הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו יזמה את המחקר הנוכחי כהמשך לסדרת מחקרים שהחלו בשנת 2003. באמצעות מחקרים אלה ביקש הרגולטור לאמוד את המגוון התרבותי בטלוויזיה הישראלית המסחרית בזמן צפיית שיא. נראה כי עתה, לאחר שלושה מחקרים שהשתמשו באותם כלים (דפי קידוד זהים, שעברו פיתוח נוסף בכל תקופה) ובדגימה זהה (ראו את הדמיון במספר האייטמים בחדשות), ניתן לסכם את הממצאים לאורך זמן ולעמוד על החדש והישן. מהנתונים של המחקר הנוכחי עולה כי קיימות עדיין אוכלוסיות המודרות מהשידורים, בלי הבדל בין הסוגות השונות: ערבים, דתיים-לאומיים, חרדים, עולים מבריה"מ לשעבר, עולים מארה"ב, ועולים מאתיופיה, שנוכחותם מזערית, אם קיימת בכלל. כלומר, הקבוצות הללו מודרות בממד הזמן, כפי שעולה מהשוואה למחקרים הקודמים, ובממד המרחב, כפי שעולה מהשוואה בין הסוגות השונות והזכיינים השונים.

בחלק זה ברצוננו להתמקד בשתי סוגיות מרכזיות שעולות מן הנתונים: האחת היא מי מיוצג, קרי, האם ניתן לאתר המשכיות של קבוצה הגמונית אחת? מהי? והאם ניתן לאתר סדקים בשעתוקה? השנייה קשורה בראשונה ונסבה על אודות מושג המרחב הציבורי וההבחנה הנובעת מכך לגבי ההבדל שבין ציבורי לפרטי.

לגבי הסוגיה הראשונה נמצא כי הקבוצה ההגמונית שנוכחת בכלל הסוגות היא קבוצה של גברים, יהודים, חילונים, ותיקים, שזוהו כאשכנזים. קבוצה זו דומיננטית בכלל מגוון התפקידים על המרקע, מסוקרים, שחקנים מרואיינים, פרשנים, מראיינים ומנחים. כלומר, שעתוק הדומיננטיות של הקבוצה נשען לא רק על המוצגים אלא גם על המציגים, וכך נראתה הופכת לשלמה יותר. כאן המקום לציין כי בעוד שהבחנה מגדרית או לאומית או של ותק ודתיים של קבוצה זו או אחרת היא קלה לנוכח נראותה המיידית, הרי ההבחנה של הזהות המזרחית מורכבת יותר. זאת מהיותה, כפי שצוין לעיל, נזילה. הבנייתה משתנה ולכן היא בעלת זהות רבת מיקומים. כך, ייתכן כי משתתפים, מנחים או פרשנים, שאינם מדגישים את זהותם המזרחית אלא דווקא את הונם התרבותי שרכשו, זוהו כאשכנזים ולא כמזרחים. מנגד, הזיהוי המזרחי התרחש כאשר הסטריאוטיפים הרווחים היו סימן ההיכר הבולט של המשתתפים, ובכך שועתק הסטריאוטיפ במקרה הרע, או נתפס כ"אותנטי" במקרה הטוב.

עוד עולה כי המרכז זוכה לייצוג יתר על פני הפריפריה בכלל הסוגות, ונדמה כי ממצא זה עולה בקנה אחד עם הגדרת ההגמוניה.

נדמה כי היעדרותם המוחלטת של הערבים אזרחי המדינה מתכניות האקטואליה והתחקיר מעידה על הזרתם המתמשכת, ומשקפת בצורה מהימנה למדי את מצב היחסים שבין האזרחים היהודים לערבים במדינת ישראל במציאות החברתית-הפוליטית החל משנת 2000. כאן המקום לציין, כי במסגרת הדגימה לא נכללה התכנית החשובה "עבודה ערבית", או תכניות מציאות שבהן מופיע בדרך כלל נציג של המגזר, שהיו יכולות להגדיל את ייצוג האזרחים הערבים בסוגות האחרות. עוד נעיר כי בתכניות המציאות למיניהן, הופעתן של הנשים הערביות חשובה, אולם מיצובן ביחס לחברה היהודית לא נוטה להיות ביקורתי או מתריס ואינו מערער על הסדר החברתי-תרבותי היהודי. עוד ראוי לציין כי כל הקבוצות סובלות מירידה במדד הסטטוס, מצב שיכול לעזור לנו להאיר את המצב הכלכלי-חברתי של מדינת ישראל. מצב עניינים זה יכול אולי גם להסביר את העלייה בשימוש ב"דלת האחורית" של גברים ונשים, אשכנזים ומזרחים.

כאמור, המדיות השונות בכלל והטלוויזיה בפרט משמשים אתר לדיון ציבורי לגבי חיינו החברתיים, ולכן לרעיון המרחב הציבורי נודעת חשיבות רבה, הן בתיאוריה חברתית-ביקורתית הן בפרקטיקה פוליטית דמוקרטית. מודל המרחב הציבורי של הברמס (Habermas, 1989) עסק בתקשורת פנים אל פנים, אבל השימוש בו הוא בעל משמעות בשאלות הנוגעות לייצוג בתקשורת המונים, משום שמדובר בערוץ הנגישות החשוב ביותר במרחב הציבורי. זאת ועוד, הטלוויזיה יוצרת "נראות מתוּנֶכֶת" (Thompson, 2005): פעולה או אירוע שבו אנשים משתתפים הופך אותם לנראים לאחרים, שאינם נוכחים פיזית בזמן ובמקום ההתרחשות. בדיונים שנוגעים בממדיו הרצויים של המרחב הציבורי, ראוי להציב גבולות בעלי משמעות בכל הנוגע לזהות המשתתפים ולטווח הנושאים, כדי שהמרחב ישמש במה בעלת משמעות לדיון ציבורי ולמיסוד ההשפעה על תהליכי קבלת החלטות. בעיה זו של הצבת גבולות קיימת כיום ביתר שאת, בתקופה שבה ההגדרות המסורתיות של גבולות בין הציבורי לפרטי הן בעייתיות. לטענת פרייזר (Fraser, 1990), ל"עניין ציבורי" הגדרות רבות וכל הגדרה של עניין כציבורי מדירה, כמעט באופן אוטומטי, את מה שמוגדר אישי או פרטי. כך נחשבים לעתים הקניין הפרטי והאינטימיות של חיי המשפחה והבית או החיים הפרטיים, לרבות חיי המין, נושאים שאינם מתאימים לדיון ציבורי. לדבריה, צריך להתייחס בחשדנות לקביעה המוחלטת באשר לעניין לציבור. לראיה, התנועה הפמיניסטית פיתחה במרחבי השיח שלה מונחים, כגון הטרדה מינית, שבזירה אחרת היו יכולים להיחשב עניין פרטי. פרייזר מנסה לקדם את הרעיון שאין דברים שניתנים להגדרה מראש כ"ראויים לדיון ציבורי". מה שיוגדר בסופו של דבר כ"ציבורי" חייב להיות תולדה של משא ומתן. לקבוצות מיעוט חשוב לדעת שמה שהוגדר בעבר כלא-ציבורי, ניתן להגדרה בעתיד כציבורי. אנו שותפים לגישתה של פרייזר, אולם ברצוננו לציין כי ההבחנה במרחב עדיין מתקיימת ובאה לידי ביטוי בייצוג הקבוצות השונות בהקשר שבו הן מופיעות. כך, ניתן לראות כי נשים מופיעות בחדשות בכל הנושאים שנתפסים כהרחבה של המרחב הפרטי כגון יחסי מגדר, איכות חיים וחי היום-יום, ופחות בנושאים הפוליטיים, הכלכליים או הביטחוניים.

הבחנה ברורה בין מגדר לסוג המרחב עולה מהשוואה בין הדמויות בתכניות אקטואליה ותחקיר שהוגדרו כ"אקטואליה בידורית" ("ערב טוב עם גיא פינס" ו"חדשות הכוכבים") ובין הדמויות בתכניות אקטואליה ותחקיר שאינן בידוריות. מניתוח הנתונים עולה כי קיים הבדל מובהק בין שיעור הנשים והגברים בתתי-סוגות אלו. נשים מופיעות בשיעורים גבוהים משמעותית בתכניות אקטואליה בידורית לעומת תכניות אקטואליה ותחקיר בנושאים לא בידוריים. ההקשר (מרחב פרטי/מרחב ציבורי) שבו מוצגות הקבוצות מעניין לאור הנתונים המעידים על כך ש"הפרויקט העצמי" מלבלב בחברה הישראלית. סוגיות של שיפור עצמי, סוגיות אתיות בחיי היום-יום, לצד

יחסי מגדר, מופיעות כסוגיות בעלות משקל בכל התכניות, למעט החדשות. לצעירים יש ייצוג גבוה יותר בכל התכניות שבהן יש עיסוק בשיפור האישי ובאיכות החיים, לעומת המבוגרים, שמופיעים יותר בתכניות שעוסקות בחדשות ובאקטואליה.

חשיבות מחקר זה אינה מוטלת בספק, ופיתוח מדד ייצוג של קבוצות ומגוון תרבותי על המרקע הישראלי יכול להשפיע על תפיסה של הקבוצה את עצמה ועל תפיסה של כל קבוצה את "האחרת". לכן, לטעמנו ראוי להוסיף למחקר זה ממד של ניתוח איכותי כדי שיוכל לחדד ולפרש בצורה נרחבת יותר את הנתונים הסטטיסטיים. אולם נדמה כי הצלע המשמעותית שחסרה כאן היא מחקר התקבלות של קהל האזרחים בישראל.

רשימת מקורות

אברהם, א., פירסט, ע. ואלפנט-לפטר, נ. (2004). הנעדרים והנוכחים בזמן צפיית שיא: מגוון תרבותי בשידורי ערוצי הטלוויזיה המסחריים בישראל. ירושלים: הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו.

אלוש-לברון, מ. (2007). על סף המזרח: שאלה של זהות בסרטי דור שני-שלישי 1990-2007. חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה". רמת גן: המחלקה למדעי המדינה, (המגמה לתקשורת) אוניברסיטת בר-אילן.

באומן, ז. (2007). אהבה נזילה: על השבריריות של הקשרים האנושיים. ירושלים: מאגנס.

ביטון, י. (תשע"ב). מזרחים במשפט: ה"אין" כ"יש". משפטים מא, עמ' 455-516.

וימן, ג. כהן, י. והרשמן שטרית, מ. (2007). תכניות המציאות בישראל: בין מציאות לדמיון, בין תמימות למניפולציה, בין ציבורי לפרטי. החוג לתקשורת באוניברסיטת חיפה והרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו.

חמו, מ. (2009). "פול דוסים... מלא משפחות: מנגנונים טקסטואליים לייצוג מורכב של זהות ישראלית בתכנית המציאות 'סוף הדרך'". מסגרות מדיה, עמ' 27-52.

חמו, מ. (2011). כשהריאליטי פוגש מגדר: ייצוגים ותכנים מגדריים בתכניות ריאליטי. הרצאה במסגרת יום עיון במכון ון ליר בירושלים בנושא: מבטים מצטלבים: פגישות בין מגדר לתקשורת (דצמבר, 2011).

לאור נ., אלפנט-לפטר נ., וענבר-לנקרי ח. (2006). הנעדרים והנוכחים בזמן צפיית שיא מחקר מעקב: מגוון תרבותי בשידורי ערוצי הטלוויזיה המסחרית בישראל. ירושלים: הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו.

נייגר, מ., ויוסמן, א. (2005) אשליית הבחירה הדמוקרטית: כיצד משיגות תכניות המציאות את שיתוף הפעולה של הצופים, תל אביב: מכון חיים הרצוג באוניברסיטת תל-אביב.

קימרלינג, ב. (2004). מהגרים, מתיישבים, ילידים. תל אביב: עלמא/עם עובד.

פירסט, ע. ואברהם א. (2007). "כיכר השוק הומה?": על הגיוון התרבותי בערוצי הטלוויזיה המסחריים, בתוך ד' כספי (עורך) תקשורת ופוליטיקה בישראל (161-134). תל אביב: מכון ון ליר בירושלים/הקיבוץ המאוחד.

קמה, ע. (2003). העיתון והארון. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

שנהב, י. וחבר, ח. (2002). "נקודת המבט הפוסט-קולוניאלית" תיאוריה וביקורת 20: 9-22.

Avraham, E. & First A. (2010). Combining the Representation Approach with the Framing Concept: Television News Coverage of the Arab Population in Israel during Conflict. *Journalism*, 11 (4) 1-19.

Douglas S. L. (2010). *Enlightened Sexism: The Seductive Message that Feminism's Work is Done*. New York: Times Books.

Dyer, R. (1997). *White*. London & New York: Routledge.

Elias, N., Jamal, A. and Soker, O. (2009). Illusive Pluralism and Hegemonic Identity in Popular Reality Shows in Israel. *Television and New Media*, 10, 375-391.

First, A. (2010). Enemies, Fellow Victims, or the Forgotten? News Coverage of Israeli- Arabs in the 21st Century. *Conflict and Communication Online*, 9 (2).

Fraser, N. (1990). Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy. In C. Calhoun (Ed.), *Habermas and the Public Sphere* (109-42). Cambridge, MA: MIT Press.

Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press.

Greenberg, B.S., Mastro, D. & Brand, J. E. (1994). Minorities and the mass media: Television Into the 21st Century. In J. Bryant & D. Zillman (Eds.), *Media effects: Advances in Theory and Research* (pp. 273-315). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Hall, S. (Ed.) (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (Culture, Media and Identities series). London: Open University and Sage, pp. 1-75, 223-290.

Hill, A. (2005). *Reality TV: Factual Entertainment and Television Audiences*. London: Routledge.

Holmes, S. & Jermyn, D. (2004). Introduction: Understanding Reality Television. In S. Holmes & D. Jermyn (Eds.), *Understanding reality television*. London: Routledge, pp. 1-32.

Jamal, A., Elias, N. & Soker, O. (2011). Culture Encoding and Fake Equality in Popular Reality Shows: Lessons from Israel. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 37 (9).

Moy, P. & Xenos, M.A. (2005). Communication and Citizenship: Mapping the Political Effects of Infotainment. *Mass Communication & Society*, Volume 8, Issue 2.

Thompson, J. B. (2005). The New Visibility. In *Theory Culture & Society*. SAGE, London, Thousand Oaks and New Delhi), 22(6), 31-51.

רשימת הגרפים

- גרף 1: השתייכות כלל הדמויות לאורך זמן 2004 - 2011 (אחוז מתוך הדמויות המזוהות בשסע).....15
- גרף 2: הופעת הדמויות לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות - 2011.....16
- גרף 3: הופעת הדמויות לפי תת סוגה - אקטואליה ותחקיר ללא א.בידורית ואקטואליה בידורית - 2011.....17
- גרף 4: הופעת המנחים לפי הקבוצות - כלל המדגם - 2011.....19
- גרף 5: הופעת המנחים לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות - 2011.....20
- גרף 6: ממוצע אורך האיטם (בדקות) במהדורות החדשות - 2011.....22
- גרף 7: ממוצע אורך האיטם (בדקות) בתכניות אקטואליה ותחקיר - 2011.....23
- גרף 8: ממוצע אורך האיטם (בדקות) בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים - 2011.....23
- גרף 9: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים במהדורות חדשות - חלק א' - 2011.....27
- גרף 10: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים במהדורות חדשות - חלק ב' - 2011.....27
- גרף 11: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית - 2011.....28
- גרף 12: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות לייף סטייל - 2011.....29
- גרף 13: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בסדרות דרמה - 2011.....30
- גרף 14: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות מציאות - 2011.....30
- גרף 15: דומיננטיות הדמויות לפי נושאים בתכניות בידור ושעשועונים - 2011.....31
- גרף 16: סיקור אירועי סדר ואי סדר - מהדורות חדשות - 2011.....32
- גרף 17: סיקור אירועי סדר ואי סדר - סה"כ אקטואליה ותחקיר - 2011.....32
- גרף 18: סיקור אירועי סדר ואי סדר - אקטואליה ותחקיר, ללא א. בידורית - 2011.....33
- גרף 19: מדד סטטוס - כלל הדמויות.....33
- גרף 20: ממוצע מדד "סטטוס" במהדורות החדשות - 2011.....34
- גרף 21: ממוצעי מדד "סטטוס" במהדורות החדשות - השוואה לאורך זמן.....35
- גרף 22: נראות ואיכות - ממוצע מדד "סטטוס" ואחוז הדקות מזמן השידור במהדורות החדשות - השוואה לאורך זמן.....36
- גרף 23: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות אקטואליה ותחקיר.....37
- גרף 24: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות אקטואליה ותחקיר (כולל אקטואליה בידורית) - השוואה לאורך זמן.....38
- גרף 25: נראות ואיכות - ממוצע מדד "סטטוס" ואחוז הדקות מזמן השידור בתכניות האקטואליה והתחקיר - השוואה לאורך זמן.....39
- גרף 26: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות לייף סטייל.....39
- גרף 27: ממוצעי מדד "סטטוס" בסדרות דרמה.....40
- גרף 28: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות מציאות.....41
- גרף 29: ממוצעי מדד "סטטוס" בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים.....42
- גרף 30: נראות ואיכות - ממוצע מדד "סטטוס" ואחוז הדקות מזמן השידור בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים - 2011.....44
- גרף 31: מדד "דלת אחורית" בכלל המדגם - 2011.....45
- גרף 32: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות - 2011.....46

גרף 33:	נראות ואיכות - מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" ואחוז הדקות מזמן השידור במהדורות החדשות - השוואה לאורך זמן - 2011	48
גרף 34:	שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר - 5-2004	49
גרף 35:	שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר - 2011	50
גרף 36:	נראות ואיכות - מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" ואחוז הדקות מזמן השידור בתכניות אקטואליה ותחקיר - השוואה לאורך זמן - 2011	51
גרף 37:	שיעורי "מדד דלת אחורית" בסדרות הדרמה - 2011	52
גרף 38:	תפקיד באייטם במהדורות חדשות	54
גרף 39:	תפקיד באייטם בסה"כ תכניות אקטואליה ותחקיר	55
גרף 40:	תפקיד באייטם - אקטואליה ותחקיר ללא א. בידורית	55
גרף 41:	תפקיד באייטם - אקטואליה בידורית	56
גרף 42:	תפקיד באייטם בתכניות ליף סטייל	56
גרף 43:	תפקיד באייטם בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים	57

רשימת הטבלאות

- טבלה 1: הופעת הדמויות לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות לאורך זמן.....18
- טבלה 2: הופעת המנחים לפי הקבוצות - השוואה בין סוגות לאורך זמן.....20
- טבלה 3: ממוצע אורך האייטם במהדורות החדשות - השוואה לאורך זמן.....24
- טבלה 4: ממוצע אורך האייטם בתכניות האקטואליה - השוואה לאורך זמן.....25
- טבלה 5: התפלגות המדד במהדורות החדשות.....34
- טבלה 6: ממוצע מדד סטטוס במהדורות החדשות לפי השתייכות לקבוצה לאורך זמן - 2011.....35
- טבלה 7: התפלגות המדד בתכניות אקטואליה ותחקיר.....37
- טבלה 8: ממוצע מדד סטטוס בתכניות אקטואליה ותחקיר לפי השתייכות לקבוצה לאורך זמן.....38
- טבלה 9: התפלגות המדד בתכניות הלייף סטייל.....40
- טבלה 10: ממוצע מדד סטטוס בתכניות לייף סטייל לפי השתייכות לקבוצה.....40
- טבלה 11: התפלגות המדד בסדרות דרמה.....41
- טבלה 12: ממוצע מדד סטטוס בסדרות דרמה - לפי קבוצות.....41
- טבלה 13: התפלגות המדד בתכניות מציאות.....42
- טבלה 14: ממוצע מדד סטטוס בתכניות מציאות - לפי קבוצות - 2011.....42
- טבלה 15: התפלגות המדד בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים.....43
- טבלה 16: ממוצע מדד סטטוס בתכניות בידור, אירוח ושעשועונים לפי השתייכות לקבוצה - 2011.....43
- טבלה 17: התפלגות מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות - לאורך זמן.....45
- טבלה 18: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" במהדורות החדשות לפי השתייכות לקבוצה - לאורך זמן.....47
- טבלה 19: התפלגות מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר.....49
- טבלה 20: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בתכניות אקטואליה ותחקיר לפי השתייכות לקבוצה לאורך זמן.....50
- טבלה 21: התפלגות מדד "דלת אחורית" בסדרות דרמה - 2011.....52
- טבלה 22: שיעורי מדד "מאפייני כניסה בדלת אחורית" בסדרות הדרמה לפי השתייכות לקבוצה - 2011.....53
- טבלה 23: פריפריה ומרכז - התפלגות הדמויות.....59
- טבלה 24: שפת האם של הדמות.....60
- טבלה 25: המצב המשפחתי של הדמות.....61